

ACTA DER GENERALE SYNODE
VAN DE GEREFORMEERDE
KERKEN IN NEDERLAND,

GEHOUDEN TE ZWOLLE VAN
22 AUGUSTUS TOT 1 SEPTEMBER 1911

OOSTERBAAN & LE COINTRE, GOES — 1911.

ACTA
DER
GENERALE SYNODE
VAN DE
Gereformeerde Kerken in Nederland,
gehouden te Zwolle, van 22 Augustus tot 1 September 1911.

Zitting van Dinsdag, 22 Augustus 1911.

ARTIKEL 1.

Namens de Synodale Kerk van Zwolle opent DS. W. H. GISPEN, Dienaar des Woords bij deze kerk, de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Opening.

Na het zingen van Psalm 87 : 1, 3, leest Z.Eerw. Rom. 12 : 1—12, en spreekt de volgende rede uit :

Weleerwaarde en eerwaarde Vaders en Broeders in onzen Heere
JEZUS CHRISTUS, hooggeachte leden en praeadviseerende
leden dezer Generale Synode.

In naam en op last van de Kerk, die u samenriep hier te vergaderen naar de ordinantiën in 's Heeren Woord en de ordening onzer kerken, heb ik de hooge eer uwe eerste vergadering te mogen openen. Het geschiede met het woord van zegenbede, dat u zij : Genade en vrede en barmhartigheid van God onzen Vader en van onzen Heere JEZUS CHRISTUS door den Heiligen Geest !

Telkenmale is het een gebeurtenis van groote beteekenis voor onze kerken, wanneer zij in Generale Synode saamkomen om hetgeen voor haar van algemeen belang is, of hetgeen op de mindere vergaderingen niet kon afgehandeld worden, in den Naam des Heeren en naar Gods Woord, in overeenstemming met hare Belijdenis en Kerkenordering, te bespreken en tot eene voor „vast en bondig” te houden beslissing te brengen. Voor wie meent op de mindere vergaderingen verongelijkt te zijn is het beroep op u het laatste, dat hij doen kan en daarom is uw taak zoo vol van verantwoordelijkheid om recht te oordeelen naar Gods Woord in veeltijds moeilijke zaken van langdurend geschil. En voor het andere is aan uwe vergadering de leiding toevertrouwd in al wat het leven onzer kerken in het gemeen raakt, en zijn de beslissingen door u daarin te nemen van zoo hoog gewicht voor den bloei van het Zion Gods in ons Vaderland.

De gemeente van JEZUS CHRISTUS, in wier naam wij thans tot u mogen spreken, acht het dan ook een groote eer u te mogen ontvangen, doordrongen als zij is van de groote beteekenis, die een Generale Synode heeft en hebben kan, zoo de Heilige Geest zelf haar leidt en bestuurt.

Gij zijt te saam gekomen in eene stad, die in hare eeuwen-oude geschiedenis én in het burgerlijke én in het kerkelijke alle wisseling en verandering der tijden heeft doorleefd.

Reeds in het jaar 1040 schonk bisschop BERNULF in een oorkonde, die de oudste is, waarin de naam Zwolle voorkomt, een kerk, die wellicht stond op de plaats van de tegenwoordige St. Michaels of Grootte kerk, aan den proost van het kapittel te Deventer met bepaling dat zij na diens dood aan dat kapittel zelf zou vervallen. Eenige eeuwen schijnt deze van Deventer's kapittel afhankelijke kerk voldoende geweest te zijn. Immers eerst in 1308 stichtte BERNHARD VAN VOLLENHOVE, deken van het kapittel te Deventer, het klooster Betlehem of Belhem, en met het kloostergebouw een kerk, die tot op den huidigen dag gebruikt wordt. Nog in dezelfde eeuw verrees een kapel, die in 1463 plaats maakte voor een kerk, die als Onze Lieve Vrouwenkerk nu nog door Rome in het bijzonder voor haar Maria-dienst wordt gebezigd. Toen de Reformatie door Gods genade kwam namen onze Vaders vier ruime kerken in bezit — de schoone St. Michaelskerk, waaraan niet minder dan 37 jaren was gearbeid, de Betlehemsche Kerk, Onze Lieve Vrouwenkerk, en de Broerenkerk, door de Dominicanermonniken in 1511 gebouwd. Eigenaardig en tevens beschamend is, dat deze vier kerken in steê van te weinig te zijn nog te veel zijn geweest voor de uitoefening der Gereformeerde religie, zoodat de Onze lieve Vrouwenkerk langen tijd voor gansch andere doeleinden is gebruikt, zelfs tot een manege werd ingericht totdat in 1809 koning LODEWIJK NAPOLEON haar gaf voor den Roomsche-Catholieken eeredienst. En nog steeds zijn de drie kerken uit de middeleeuwen ruim voldoende voor de Ned. Herv. Gemeente, die ze thans bezit. En dat niettegenstaande het aantal inwoners zeker drie of vier maal grooter is geworden!

Niet slechts deze eeuwen-oude kerken spreken hier haar woord van vroegere tijden. Er zijn hier nog andere plaatsen, waar de Christen van de XXe eeuw gaarne vertoeft en peinzend zich één gevoelt met wie daar arbeidden, dachten, baden in den tijd vóór de Hervorming van 's Heeren kerk in deze stad. Brengen wij van onze in den Heere ontslapenen naar de rustplaats Bergklooster, dan leggen we hen neer in de aarde van den St. Agnietenberg, waarop in 1398 naar aanwijzing van GEERT GROOTE een klooster verrees, waarin vele mannen, die Gods gemeenschap zochten, zich afzonderden in stil saamleven. Daar heeft THOMAS à KEMPIS gepeinsd over de „*Navolging van Christus*” en wat uit het diepste van zijn innig ziele-leven opkwam van de kennis van Christus en van den weg van den Christen, neergelegd als een schat in teedere zoetvloeiende woorden, die, wonder van geestelijke gaven en bewijs van diepe kennis van 's levens geheimenissen en wat de menschelijke ziel beweegt en roert, spreken tot in deze eeuw tot den Roomsche en den Calvinist, tot den mystieken Christen en tot de meesters onzer nieuwste letterkunde, die, zij het ook vergeefs, pogen den zin van zijn woord te verstaan, gestreeld als zij worden door den klank van zijn innige mystiek. Op twintig jarigen leeftijd kwam THOMAS HAMERKEN VAN KEMPEN op den St. Agnietenberg en bijna zeventig jaar heeft hij hier in het klooster zich van de wereld afgezonderd en gezocht den stillen en verborgen omgang met God. Hoe dikwijls zal de denker en de bidder van den St. Agnietenberg hebben geschouwd naar de stad, waar voor hem de wereld zich verborg.

Doch daárbinnen, achter de talrijke en sterke poorten waren anderen, die ééns geestes met THOMAS à KEMPIS, zich niet afzonderden van de wereld maar als Broeders des gemeenen levens verband hielden met het leven van het volk en tot zegen wilden zijn in het midden der wereld. Hier was het Zwolsche Fraterhuis, dat zelf een dochterstichting van het Deventer huis, tal van broederhuizen heeft doen ontstaan in Nederland, in Duitschland tot bij de Russische grenzen. Zwolle eert nog steeds JOHANNES CELE, die als rector van de school der Broeders des gemeenen levens honderden leerlingen zelfs van verre tot zijn onderwijs zag komen en het is voor wie historischen zin heeft, een bijzondere gedachte, dat op de plaats waar nog de overblijfselen der gebouwen zijn waarin deze Broeders, dragers van mystieke en tegelijk praktische vroomheid, hebben gewoond, gearbeid, onderwezen, sinds vele jaren Gereformeerd Christelijk onderwijs gegeven wordt aan de kinderen der gemeente.

Zouden deze devoten uit de middeleeuwen ons niet zeggen dat de Christen ook in onzen tijd moet bezitten de stille rust der ziel in God, en tevens geroepen wordt tot den zegenrijken arbeid voor het koninkrijk Gods in het midden der wereld?

Door Gods genade is echter ook hier door de Reformatie het zuivere Woord Gods weder op de kansels gebracht en heeft het langen tijd getrouwe bedienaren gevonden, die den weg der zaligheid recht predikten. Zelfs in de dagen der Remonstrantsche dwalingen bleven hier de leeraars getrouw aan de belijdenis en werden ze geroepen in de provinciale synode mede te werken tot de afzetting van twee leeraars van Kampen en van de predikanten te Kamperveen en te Rouveen, die zich niet onderwerpen wilden aan de Dordtsche beslissing in de leergeschillen die de Kerken hadden beroerd. Helaas, in de achttiende eeuw verkreeg de gemeente te Zwolle een treurige vermaardheid en zagen de getrouwe wachters op Zion's muren en de vromen in den lande met bezorgde blikken naar deze goede stad. **FREDERIK VAN LEENHOF**, een der predikanten alhier, toch gaf ten jare 1703 een geschrift uit, dat een groote ontroering te weeg bracht in het gansche land. Het was getiteld: *De hemel op aarde, of eene korte en klare beschrijving van de ware en standvastige blijdschap, zoo naar de reden als naar de H. Schrift voor allerlei slag van menschen en in allerlei voorvallen.*

In de plaats van den eenigen troost in leven en in sterven het eigendom van Christus te zijn, stelde **VAN LEENHOF** de onderwerping aan de beschikking Gods en zoekt hij de blijdschap hierin: „God brengt de dingen oneindig in ver-„schil van volmaaktheden te voorschijn en niemand kan Gods werk verachten en „zijne regeering”. Van alle zijden kwam men tegen den man op, die, naar het zeggen der Godgeleerde schrijvers dier dagen niets overhield dan een hemel op aarde. Zwolle's kerkeraad nam zijn zaak over, de magistraat beschermde hem, maar de Overijselsche Synode ontzette den verkaptten Spinozist in 1708 van den predikdienst. Tevergeefs poogden kerkeraad en magistraat hem te handhaven. Zwolle's kerk werd door 't geheele land verdacht van onrechtzinnigheid. De Synode van Stad en Lande ontzegde allen predikanten der Zwolsche Gemeente den kansel binnen haar gebied en weigerde attestaties van hare leden aan te nemen. **VAN LEENHOF** heeft toen zelf een einde gemaakt aan de moeilijke positie, waarin de gemeente hier was geraakt en heeft zelf zijn ontslag genomen. Maar nog lang stonden zijn aanhangers bekend als Leenhovisten en werd er op de Nederlandsche Synodes gevraagd of men tegen deze sekten wel waakte.

Zoo nam deze groote beroering hier een einde. Maar in het midden van de 18e eeuw verwekte weder een Zwolsch predikant groot opzien in de kerken dezer landen door in beginsel den band aan de Belijdenis der kerk te loochenen. Het was **ANTHONY VAN DER OS**, die gelukkig door zijne ambtsbroeders en door den kerkeraad niet gesteund maar aangeklaagd werd en geschorst met onthouding van het H. Avondmaal. Wel beschermde hem de magistraat, namen de Staten van Overijssel zijne partij — maar toen de Hollandsche Synode zijn gevoelen veroordeelde kon deze bescherming hem niet meer baten en werd hij door Classis en Synode afgezet.

VAN LEENHOF en **VAN DER OS** hadden echter verderfelijken invloed uitgeoefend in breede kringen en aan het eind van de achttiende eeuw vonden de werken van **ROUSSEAU** en **VOLTAIRE** hier niet slechts vele lezers maar ook vertalers, die met de grootste sympathie hunne beginselen verbreidden. Was het wonder, dat in het begin van de 19e eeuw op de kansels geen zuivere prediking van het Evangelie van Christus werd gehoord? Wie nog den Christus naar de Schriften wilde hooren verkondigen, ging naar het kleine kerkje der Mennonieten. Maar God had wat beters voor zijn volk beschikt. Den 10en Juni 1835 werd **HENDRIK DE COCK** als gevangene hier gebracht in het Huis van Bewaring, maar omdat de Roomsche rechter van instructie niet kon inzien, dat de prediking van het Evangelie in ons land een strafbaar feit was, wat de Haagsche Synode destijds veel beter begreep, werd hij denzelfden dag losgelaten, begon hij hier te prediken en was het werk der Afscheiding hier begonnen. En sinds is hier dit werk rijkelijk gezegend en voortgegaan. Wel is het diep te betreuren geweest dat ook in deze stad na eenige jaren velen zich, gelijk men het toen noemde, afscheiden gingen van de afscheiding zoodat weldra twee gemeenten en zelfs eenigen tijd drie gemeenten hier bestonden, die op krachtige en dikwijls weinig broederlijke wijze elkander den naam van Gereformeerd betwistten. De oorsprong van de Gereformeerde Gemeenten onder het kruis kan daarom niet verhaald worden zonder Zwolle te noemen, waar nog steeds de namen der eersten, die het vragen der „vrijheid” en het „afstaan van de historische rechten” afkeurden, blijven voortleven. In Zwolle is dan ook meer dan eenmaal een algemeene vergadering der Gereformeerde Kerk onder het Kruis samengekomen, maar deze vergaderingen waren van geen andere beteekenis dan om te doen zien met welke persoonlijke twisten en geschillen men in dien tijd zich onledig hield. Daarom blijven de beide Synodes, die hier gehouden werden in 1854 en in 1882 in gansch ander

aandenken! Niet zoovelen weten hier uit eigen herinnering van de Synode der Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk, van den 8en tot den 22en Juni 1854 te dazer stede gehouden, eene Synodale vergadering van zoo groote beteekenis voor de Chr. Geref. Kerk en daardoor ook voor de handhaving en verbreiding van de Gereformeerde prediking der waarheid Gods. Werd toen niet, al was het met veel moeite, de hereeniging gevonden met den blijmoedigen BRUMMELKAMP en de zijnen, met de gemeenten in Gelderland? De eerste en rijke vrucht van deze hereeniging was dat de verschillende scholen van opleiding te Arnhem, Hoogeveen en Groningen vereenigd werden in de Theologische School, na veel strijd over de plaats der vestiging, te Kampen opgericht.

De Synode acht en twintig jaar later hier gehouden herinneren zich nog velen. Niet zonder weemoed is deze herinnering voor mijn hooggeachten ambtgenoot WIELENGA en voor mij. Het was zijn vader, die als president der voorafgaande Synode de Synode van 1882 opende, en door haar benoemd werd tot Hoogleeraar aan de Theologische School. En het was mijn vader, die in de ure des gebeds voorging en sprak over het „Karakter en doel eener Christelijke Synode”, en door de Synode tot haar Voorzitter gekozen werd. Beiden zijn niet meer bij ons. Trouwens van de toen aanwezige leeraars zijn er nog slechts vier in leven en van de Hoogleeraren, die destijds de Synode dienden met hun prae-advies nog slechts één! Ook deze Synode was van groote beteekenis voor de Chr. Geref. Kerk, door haar besluiten in de zoo lang aanhangige kwestie van de erkenning van den Doop; de zaak van het dulden der vrijmetselarij in buitenlandsche kerken, en de uitbreiding van het getal Hoogleeraren aan de Theologische School. En nu na negentwintig jaren mag de gemeente voor de eerste maal een Generale Synode der Gereformeerde kerken in Nederland ontvangen. Zij is nu grooter in getal en door de ineensmelting met de kerk, die in 1887 hier in doleantie ging, ontvangt ze u als de Gereformeerde kerk van Zwolle, die zich als de historische en wettige voortzetting der aloude Gereformeerde kerk in deze stad beschouwt, omdat ze de Gereformeerde belijdenis onverzwakt en met kracht door Gods Genade mag blijven vasthouden. Wat zal de vrucht van uwen arbeid zijn? Wij hopen en bidden van God, die Zijne kerk in JEZUS CHRISTUS met alle geestelijke zegening in den hemel gezegend heeft, dat het zij een vrucht waarover alle kerken in ons vaderland zich mogen verblijden. De Gereformeerde kerken hebben in de laatste jaren door de leiding Gods een hoogst belangrijke plaats verkregen in het leven van ons volk. Degenen die nog steeds een onwettig kerkbestuur in de Nederl. Herv. Kerk blijven erkennen, zijn najverig op ons en overdrijven niet zonder bedoeling onzen invloed.

Van moderne zijde tracht men de meening ingang te doen vinden, dat wij, en in de eerste plaats onze mannen van wetenschap, geen wettige en echter nakomelingen van Calvijn zijn, maar ontaarde en afgewekene, die in werkelijkheid slechts gradueel verschillen van de dragers en profeten van het vrijzinnige Christendom. Zouden zij het zelf gelooven of zou men bedoelen den invloed van het Calvinisme, die niet gelochend kan worden, te breken door het volk te leeren, dat zoo de modernen zijn de „dief”, „de Gereformeerden zijn „diefjesmaat?”

Wij hebben nuchter te zijn en als Gereformeerde kerken ons zelf niet te overschatten, maar tegelijk onze plaats van God ons toebedeeld te kennen en in zijne kracht in te nemen. Wij hebben een hooge roeping ontvangen — eeuwen zien op ons neer en velen zien tot ons op. Op onze kerken rust de taak mede te waken voor de zuivere bediening des Woords en de belofte van de Vaders te Dordrecht in de handhaving der Gereformeerde belijdenis te vervullen. Maar moet dit niet geschieden naar de behoeften van onzen tijd met zijn machtige wetenschap en moderne cultuur, met zijn ontzettenden afval van God en den Christus, met zijn drang tot wegneming van sociale nooden? Gode zij dank, dat althans in den arbeid der zending onze kerken het roepen van onzen tijd verstaan. En wat zouden onze kerken niet vermogen in de mogendheid des Heeren indien eens — ja indien eens een hereeniging van *alle* Gereformeerden in ons land, in één kerkverband, door gebed en worsteling door de werking des Heiligen Geestes, mocht verkregen worden; indien eens de spanning naar aanleiding van ééne der bepalingen van 1892, waardoor op vele plaatsen de kracht wordt verlamd en de liefde gedood, een spanning waarvan ook ditmaal uw agendum getuigenis aflegt, mocht weggenomen worden? Bij God zijn alle dingen mogelijk. Wellicht breekt de dag nog eens aan, dat *alle* Gereformeerden met eenparigen schouder God in Zijne kerk dienen! Dan zal de glans van vroegere dagen weer lichten en meer nog de glans van de heerlijkheid van Zions koning ons overstralen!

Broeders, schenke de God van alle genade en de Vader van alle barmhartigheid u, in broederlijke liefde „met eer de een den anderen voorgaande”, tot dit hooge

doel te mogen arbeiden. Zij deze Generale Synode tot een rijken zegen voor alle onze kerken, voor het Koninkrijk Gods, dat gekomen is en komt, en tot in eeuwigheid zijn zal! Onze schulden zijn vele. Onze zonde is groot. En *wij zijn van ons zelven niet bekwaam iets te denken als uit ons zelven, maar onze bekwaamheid is uit God.* Laten wij ons daarom in gemeenschappelijk gebed wenden tot Hem, die *mchtig is meer dan overvloediglijk te doen boven al wat wij bidden of denken naar de kracht die in ons werkt, Wien de heerlijkheid zij in de gemeente door Christus Jezus, in alle geslachten, tot alle eeuwigheid.*

Na deze redevoering zingt de vergadering Ps. 123: 1, en gaat DS. GISPEN voor in gebed

ART. 2.

De Praeses noodigt de Dienaren des Woords G. ELZENGA en G. WISSE uit tot het opnemen en onderzoeken der credentiebrieven. Afgevaardigden.

Uit dit onderzoek blijkt, dat de credentiebrieven in orde zijn. Afgevaardigd zijn:

door de Particuliere Synode van *Overijssel*, als *primi*: Ds. G. ELZENGA en Ds. G. WISSE van Kampen, met de Ouderlingen F. L. DE VRIES van Kampen en H. HOLTRUST van Balkbrug; als *secundi*: Ds. L. A. SMILDE van Ommen en Ds. R. J. SCHOEMAKER van Heemse, met de Ouderlingen CH. DIXON van Deventer en J. M. MARTENS van Delden;

door de Particuliere Synode van *Drente*, als *primi*: Ds. TH. OEGEMA van Hoogeveen en Ds. T. NOORDEWIJER van Meppel, met de Ouderlingen J. BEEKMAN van Zuidlaren en P. KOSTER van Appelscha; als *secundi*: Ds. J. RIETBERG van Schoonebeek en Ds. G. VAN HALSEMA van Nijeveen, met de Ouderlingen H. TIMMER van Meppel en H. ELEVELD van Smilde;

door de Particuliere Synode van *Groningen*, als *primi*: Ds. G. GEERDS van Appingedam en Ds. M. MEIJERING van Wildervank, met de Ouderlingen O. J. BOUWMAN van Uithuizen en W. K. H. MAGENDANS van Wagenborgen; als *secundi*: Ds. J. DUURSEMA van Uithuizen en Ds. H. SCHOLTEN van Zuidhorn, met de Ouderlingen M. VELTHUIS van Bedum en M. UBBENS van Spijk;

door de Particuliere Synode van *Friesland* (Noordelijk gedeelte), als *primi*: Ds. J. D. VAN DER MUNNIK van Leeuwarden en Ds. H. MEIJER van Kollum, met de Ouderlingen L. HOFSTRA van Franeker en S. BAKKER van Huizum; als *secundi*: Ds. W. BOUWMAN van Hallum en Ds. J. C. BALHUIZEN van Sexbierum, met de Ouderlingen L. JAARSMA van Paesens en K. ROMKEMA van Dronrijp;

door de Particuliere Synode van *Friesland* (Zuidelijk gedeelte), als *primi*: Ds. A. DE GEUS van de Lemmer en Ds. D. P. KOOPMANS van Sneek, met de Ouderlingen B. PEREBOOM van Heerenveen en W. G. DORENBOS van Drachten; als *secundi*: Ds. G. H. VAN KASTEEL van Oppenhuizen en Ds. J. P. KLAARHAMER van Wommels, met de Ouderlingen P. SPRIK van Sneek en S. J. PRAAMSMA van Bolsward;

door de Particuliere Synode van *Gelderland*, als *primi*: Ds. H. HOEKSTRA van Arnhem en Dr. G. KEIZER van Tiel, met de Ouderlingen F. KORTLANG van Ermelo en W. VAN DER BLEEK van Voorthuizen; als *secundi*: Ds. J. GISPEN van Barneveld en Ds. G. RENTING van Winte swijk, met de Ouderlingen J. FR. VAN HULSTEIJN van Tiel en J. van GOLVERDINGE van Oosterbeek;

door de Particuliere Synode van *Utrecht*, als *primi*: Ds. P. J. W. KLAARHAMER van Utrecht en Ds. H. TEERINK van Amersfoort, met de Ouderlingen H. HIENSCH van Veenendaal en C. J. VAN VEEN van Utrecht; als *secundi*: Ds. W. VERHOEF van Zeist en Ds. H. BUITENHUIS van Vreeswijk, met de Ouderlingen JAN VAN ZANTEN van Zeist en A. FUKKINK van Utrecht;

door de Particuliere Synode van *Noord-Holland*, als *primi*: Ds. B. VAN SCHELVEN van Amsterdam en Ds. W. BREUKELAAR van Zaan-
dam, met de Ouderlingen F. H. VON MEIJENFELDT van Amsterdam en J. ZEELTE van Monnikendam; als *secundi*: Ds. C. STADIG Mzn. van Den Helder en Ds. A. VAN DIJKEN van Overtoom, met de Ouderlingen P. VERBRUG van Noord-Scharwoude en J. H. VAN DER LICHTÉ, (Em. Pred.), van Amsterdam;

door de Particuliere Synode van *Zuid-Holland* (Noordelijk gedeelte), als *primi*: Ds. JS. VAN DER LINDEN van 's-Gravenhage en Ds. R. J. W. RUDOLPH van Leiden, met de Ouderlingen J. EIGEMAN van Alfen en D. BREMMER Jzn. van Waddingsveen; als *secundi*: Dr. J. C. DE MOOR van 's-Gravenhage en Ds. J. J. IMPETA van Katwijk aan Zee, met de Ouderlingen M. VAN MUISWINKEL van Zwammerdam en C. VERSCHOOR van 's-Gravenhage;

door de Particuliere Synode van *Zuid-Holland* (Zuidelijk gedeelte), als *primi*: Ds. J. H. LANDWEHR van Rotterdam en Ds. C. LINDEBOOM van Gorinchem, met de Ouderlingen J. VAN DER LEE van Maassluis en C. J. STERK van Stad a. h. Haringvliet; als *secundi*: Ds. H. G. DE JONGE van Dordrecht en Ds. J. D. VAN DER VELDEN van Kralingen, met de Ouderlingen A. W. DE LEEUW van Schoonrewoerd en J. SINGELS van Rotterdam;

door de Particuliere Synode van *Zeeland*, als *primi*: Ds. L. BOUMA van Middelburg en Ds. R. J. VAN DER VEEN van Goes, met de Ouderlingen J. LOUWERSE van Serooskerke en D. MULDER van Zierikzee; als *secundi*: Ds. H. W. LAMAN van Zierikzee en Ds. G. F. KERKHOF van Souburg, met de Ouderlingen D. J. OGGEL van Axel en N. J. BASTMEIJER van Bruinisse;

door de Particuliere Synode van *Noord-Brabant* en *Limburg*, als *primi*: Dr. T. HOEKSTRA van 's-Hertogenbosch en Ds. A. J. MULDER van Klundert, met de Ouderlingen A. C. VAN DRIMMELEN van Klundert en J. R. DE MILDT van 's-Hertogenbosch; als *secundi*: Ds. J. GOEDBLOED van Nieuwendijk en Ds. T. RISPENS van Werken-

dam, met de Ouderlingen A. OOST van Meeuwen en G. VAN OORT van Werkendam.

PRAE-ADVISEERENDE Leden zijn: de hoogleraren Dr. H. BAVINCK, Dr. H. BOUWMAN, Dr. G. H. J. W. J. GEESINK, Dr. C. VAN GELDEREN, Dr. A. G. HONIG, Dr. H. H. KUIJPER, L. LINDEBOOM, M. NOORDTJIZ, Dr. F. L. RUTGERS.

Volgens de presentielijst zijn alle primi-afgevaardigden tegenwoordig, behalve Ds. T. NOORDEWIER van Meppel, in wiens plaats Ds. G. VAN HALSEMA van Nijeveen zitting neemt; Ouderling W. VAN DER BLEEK van Voorthuizen, die vervangen wordt door Ouderling J. VAN GOLVERDINGE van Oosterbeek; Ds. JS. VAN DER LINDEN van 's-Gravenhage, wiens plaats wordt ingenomen door Dr. J. C. DE MOOR van 's-Gravenhage; Ouderling J. EIGEMAN van Alphen, wiens Secundus Ouderling M. VAN MUISWINKEL plaats neemt; Ouderling C. J. STERK van Stad a/h. Haringvliet, die wordt vervangen door Ouderling A. W. DE LEEUW van Schoonrewoerd; en Ouderling D. MULDER van Zierikzee, voor wien Ouderling N. J. BASTMEIJER van Bruinisse zitting neemt.

Alle adviseerende leden zijn tegenwoordig, behalve Dr. H. BAVINCK, die bericht van verhindering heeft ingezonden.

ART. 3.

De Praeses Ds. W. H. GISPEN doet de Synode haar Moderamen Moderamen. verkiezen, dat samengesteld wordt uit Ds. B. VAN SCHELVEN, Praeses, Ds. J. H. LANDWEHR, Assessor, Ds. A. DE GEUS en Dr. G. KEIZER, Scribae.

ART. 4.

Het Moderamen neemt zitting. De Praeses dankt uit naam van het geheele Moderamen de Synode voor het geschonken vertrouwen, beveelt zich in de broederlijke medewerking der Synode en met heel de Synode aan de leiding en de voorlichting des Heiligen Geestes aan.

De Praeses richt een woord van dank tot Ds. H. HOEKSTRA voor de leiding van de ure des gebeds, tot de Kerk van Zwolle voor de voorbereiding der Synode, tot Ds. W. H. GISPEN voor de constitueering dezer vergadering en inzonderheid voor zijn openingswoord, dat in de Acta zal worden opgenomen. Hij spreekt een hartelijk woord van welkom tot de praeadviseerende leden en tot de broeders uit het Buitenland voorzoover zij tegenwoordig zijn.

ART. 5.

Nadat besloten is, de zittingen der Synode, voorzoover oorbaar zal Adviseerende leden.

blijken, toegankelijk te doen zijn voor leden van Gereformeerde Kerken, noodigt de Praeses de rapporteurs van de onderscheidene Deputatiën der voorgaande Synode, benevens de Dienaren des Woords van de Kerk van Zwolle en Ds. D. BAKKER, docent aan de Keuchenius-School te Djokja, uit, als adviseerende leden zitting te nemen.

ART. 6.

Betuyging van instemming met de drie Formulieren.

Op uitnoodiging van den Praeses, betuigen al de leden en adviseerende leden der Synode hunne instemming met de drie Formulieren van Eenigheid der Gereformeerde Kerken in Nederland.

ART. 7.

Agendum.

Het volgende Agendum wordt vastgesteld :

A.

Werkwijze der Synode.

Voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Zuid):

De Generale Synode onthoude zich op den eigen dag, waarop een rapport is voorgelezen, van stemming over de daarbij behoorende conclusiën, maar stelle deze stemming minstens een dag uit.

B.

Dienst des Woords en der Sacramenten.

1. Voorstel van de Particuliere Synode van Overijsel:

Den studenten in de Theologie worde evenals vroeger toegestaan in de gemeenten te mogen prediken mits

a. na afgelegd semi-candidaats-examen,

b. met toestemming van het collegé van Hoogleraren,

c. dit prediken niet meer geschiede dan tweemaal tusschen twee vacantie's,

d. telkenmale door de Generale Synode over dit punt opnieuw worde beslist.

2. Voorstel van de Particuliere Synode van Drente:

De Generale Synode besluite, dat den Theologischen studenten, na afgelegd semi-candidaatsexamen worde toegestaan in de gemeente een stichtelijk woord te spreken.

3. Voorstel van de Particuliere Synode van Zeeland:

De Generale Synode besluite terug te komen op haar besluit inzake het optreden van studenten voor de gemeente.

4. Voorstel van de classis Alkmaar:

De classis Alkmaar verzoekt de Generale Synode om preekconsent te verleen aan studenten in de Theologie na het afleggen van het semi-candidaatsexamen

C.

Opleiding tot den Dienst des Woords.
I. Eenheid van Opleiding.

1. Voorstel van de Particuliere Synode van Overijsel:

De Particuliere Synode van Overijsel, kennis genomen hebbende van het voorstel Zaandam inzake eenheid van Opleiding,

lettende op hetgeen overeengekomen is in 1892 en dat er voor ons geen motieven bestaan hierop terug te komen,

lettende ook op de onrust, welke genoemd voorstel in de Gereformeerde Kerken heeft verwekt,

is van oordeel, dat het met het oog op den vrede in vele kerken ongewenscht is thans op deze zaak in te gaan; maar dringt er bij de Generale Synode op aan, dat de zaak der Opleiding blijve rusten zolang er geen communis opinio is.

2. Voorstel van de Particuliere Synode van Drente:

De Particuliere Synode van Drente dringt er bij de Generale Synode op

aan de zaak van de vereeniging en samenwerking van Theologische School en Theologische Faculteit der Vrije Universiteit te laten rusten.

3. Voorstel van de Particuliere Synode van Groningen:

De Particuliere Synode van Groningen overwegende, dat het voor den vrede en het welzijn der kerken gewenscht is, dat in de bestaande wijze van opleiding tot den Dienst des Woords in de eerste jaren geene verandering gebracht worde, besluit aan de Generale Synode te verzoeken alle voorstellen betreffende „de opleiding” ter zijde te leggen.
4. Voorstel van de Particuliere Synode van Friesland (Noordelijk Gedeelte):

De Particuliere Synode van Friesland (N. gedeelte), met belangstelling kennis genomen hebbende van de vernieuwde pogingen om te komen tot meerdere eenheid in de opleiding tot den Dienst des Woords;

overwegende, dat te dezer zake een ver van liefelijke eenstemmigheid in de kerken wordt gevonden, en de gepubliceerde voorstellen ter samenvoeging van Theologische School en Theologische Faculteit der Vrije Universiteit al evenmin voldoening geven aan hen, die het beginsel voorstaan, dat de kerken zullen hebben eene eigen volledige inrichting voor opleiding tot den dienst des Woords, als aan hen, die het aloude beginsel van vrije studie wenschen gehandhaafd te zien;

en van oordeel, dat zoolang men van beide zijden aan deze *beginselen* blijft vasthouden, iedere poging om te komen tot *goede* eenheid in de opleiding, reeds te voren met onvruchtbaarheid is geslagen,

besluit aan de Generale Synode van Zwolle voor te stellen:

a. dat zij de regeling van de opleiding voorshands geheel late *in statu quo*,

b. dat zij zich echter uitspreke over de beteekenis van het zoogenaamde „beding van 1892”, opdat dit in onze kerken niet tot een *dogma* worde,

c. dat zij, indien mogelijk, maatregelen treffe, waardoor eene principieele oplossing van het geschil tegen de volgende Generale Synode kan worden voorbereid.
5. Voorstel van de Particuliere Synode van Friesland (Zuid. Gedeelte):

De Particuliere Synode van Friesland (Zuid. gedeelte), overwegende en het betreurende, dat in de zaak van de opleiding tot den Dienst des Woords verre van liefelijke eenstemmigheid heerscht in de kerken van ons Vaderland;

overwegende, dat nòch het bekende voorstel Zaandam nòch het voorstel SIKKEL, nòch eenig ander aan de orde zijnde voorstel aan allen voldoet;

stelt aan de Generale Synode van Zwolle voor, onder de tegenwoordige omstandigheden geen voorstel, waardoor de opleiding tot den Dienst des Woords niet in statu quo zou blijven, in behandeling te nemen.
6. Voorstel van de Particuliere Synode van Gelderland:

De Particuliere Synode van Gelderland;

overwegende de in den laatsten tijd gedane voorstellen om te komen tot samenvoeging van de Theologische School en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit;

overwegende, dat het nog niet gebleken is, dat in de kerken genoegzame overeenstemming betreffende deze zaak gevonden wordt; als ook dat niet genoeg rekening is gehouden met de bezwaren van hen, die het beginsel voorstaan, dat de kerken zullen hebben een *eigen volledige inrichting* voor de opleiding tot den Dienst des Woords, noch met de bezwaren van hen, die het aloude Gereformeerde beginsel van Universitaire studie wenschen gehandhaafd te zien;

besluit, schoon betreurende de tweeheid in de opleiding, aan de Generale Synode te adviseeren alle voorstellen in deze materie ter zijde te leggen.
7. Voorstel van de Particuliere Synode van Utrecht:

De Particuliere Synode van Utrecht besluit bij de Generale Synode te Zwolle er op aan te dringen, dat zij een weg zoek, die leiden kan tot samenwerking, voor zoover mogelijk, van de beide inrichtingen tot opleiding van Dienaren des Woords in de Gereformeerde Kerken, met behoud van beider zelfstandigheid.
8. Voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Holland:

De Particuliere Synode van Gereformeerde Kerken in N.-Holland, kennis genomen hebbende van de gepubliceerde voorstellen inzake opleiding tot den Dienst des Woords, van oordeel dat het in het belang van den vrede der kerken is de opleidingskwestie voorloopig te laten rusten, verzoekt de Generale Synode, eventueele voorstellen inzake de opleiding niet in behandeling te nemen, en zendt de bij haar ingekomen desbetreffende voorstellen van de kerkeraden en classes naar de Generale Synode door.

9. Voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (N.-gedeelte):
De Particuliere Synode van Zuid-Holland (N. gedeelte), hoezeer van harte wenschend, dat eenheid van opleiding thans tot stand ware te brengen, acht het, met het oog op het gemis aan overeenstemming te dezer zake, gewenscht, dat de Generale Synode in de tegenwoordige omstandigheden den huidige toestand bestendige.
10. Voorstel van de Particuliere Synode van Zeeland:
De Particuliere Synode van Zeeland, gehoord de verschillende voorstellen omtrent samenbrenging van de Theologische School en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit, acht, met waardeering van de goede bedoeling der voorstellen, den tijd tot beslissing in deze materie niet rijp, en om de rust in onze kerken niet wenschelijk.
11. Voorstel van de Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg:
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Zwolle, besluite het voorstel Zaandam en het voorstel Ds. SIKKEL niet in behandeling te nemen.
12. Voorstel van de classis Koevorden:
De classis Koevorden der Gereformeerde Kerken in Nederland brengt bij dezen ter Generale Synode het volgende voorstel:
de Generale Synode zoeke geen vereeniging van de Theologische School en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit dan alleen in den weg van het voorstel-Bavinck in 1899. Mocht in dien weg de oplossing niet kunnen worden gevonden, dan besluite de Synode de onderwijskrachten aan de Theologische School te versterken met een vijfden en zesden Hoogleraar, en de gelegenheid te openen aan de Theologische School te kunnen promoveeren.
13. Voorstel van de classis Haarlem:
De Geref. Kerken van de classis Haarlem met belangstelling en sympathie kennis genomen hebbende van het voorstel van de Kerk van Zaandam inzake eenheid van opleiding, waarin voorgesteld wordt eene regeling te treffen, waarbij
1. beide inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid gevestigd worden op eenzelfde plaats;
 2. het zeggenschap en toezicht der Kerken bij beide inrichtingen blijft gelijk het thans is;
 3. beide inrichtingen samenwerken in dezer voege:
dat de Theologische Faculteit door haar wetenschappelijk onderwijs in de Theologie haren studenten die algemeene vorming geeft, die noodig is voor elk Gereformeerd Theoloog;
dat de Theologische School door haar wetenschappelijk onderwijs in de Theologie haren studenten deze bijzondere vorming geeft, die noodig is voor den Dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerken;
en dat bij de vaststelling van de series lectionum en van de vereischten der examina bij elk der beide inrichtingen hiermee rekening wordt gehouden;
 4. de Studiegang aldus wordt ingericht:
dat na de tot de theologische lessen de studie in normale gevallen omstreeks vier jaren duurt;
dat door de Studenten der Theologische Faculteit, na omstreeks twee-jarige studie, het semi-candidaats-examen en na omstreeks drie-jarige studie het candidaats-examen kan worden afgelegd;
dat de studenten der Theologische School, tot wier lessen niemand wordt toegelaten, dan die met goed gevolg het semi-candidaats-examen in de Theologische Faculteit heeft afgelegd en beantwoordt aan het bepaalde in Art. 13, eerste al., van het Reglement voor de Theologische School, minstens twee jaren de college's der Theologische School, zullen volgen;
dat het laatste examen aan de Theologische School, waartoe niemand wordt toegelaten, dan die met goed gevolg het candidaats-examen in de Theologische Faculteit heeft afgelegd, den graad verleent van proponent tot den Dienst des Woords;
en dat de studenten der Theologische Faculteit, die ook zijn ingeschreven als student aan de Theologische School, zijn vrijgesteld van het betalen van collegegelden aan de Vrije Universiteit.
 5. aan de Professoren der Theologische School het geven van één of meer lessen in de Theologische Faculteit kan worden opgedragen en omgekeerd aan de Professoren der Theologische Faculteit het geven van één of meer lessen aan de Theologische School;
 6. aan de Theologische Faculteit de gelegenheid openblijft om het doctoraat in de Theologie te behalen en aan de Theologische School, zoo spoedig als dit behoort-

lijk kan geschieden, een leerstoel voor Zending en Evangelisatie wordt gevestigd;

7. de kerkelijke examina gewijzigd worden in dezer voege, dat aan den graad van Proponent tot den Dienst des Woords het recht der beroepbaarheid tot den Dienst des Woords in de Gereformeerde Kerken is verbonden, zoodat het gewone præparatoir-examen vervalst;

en dat bij het proponent's-examen ten minste drie curatoren der kerken tegenwoordig zijn, die daarbij het recht van veto hebben;

van harte begeerende dat eenheid van opleiding moge worden verkregen. spreken hun instemming met het voorstel uit, zonder over alle onderdeelen te oordeelen;

achten daarbij echter gewenscht, dat de laatste twee jaren in de opleiding geheel voor de vorming aan de Theologische School worden gereserveerd;

en brengen dit voorstel aldus op de Particuliere Synode, met verzoek, het voorstel door te zenden naar de Generale Synode en deze uit te noodigen in de richting van dit voorstel een oplossing van de opleidings-kwestie te zoeken.

14. Voorstel van de classis **H a a r l e m**:

De Gereformeerde kerken van de classis Haarlem van oordeel, dat bijaldien er geen eenheid van opleiding mocht gevonden worden, het zeer gewenscht is, dat er toch zoo spoedig mogelijk een leerstoel voor Zending en Evangelisatie worde opgericht, brengt dit ter kennis van de Particuliere Synode met het verzoek dit te steunen en zulks ter Generale Synode aarhangig te maken.

15. Voorstel van de classis **E d a m**:

De Particuliere Synode van Noord-Holland bringe ter kennis der Generale Synode:

dat zij, overwogen hebbende het voorstel-Zaandam, inzake het brengen van eenheid in de opleiding tot den Dienst des Woords, instemming betuigt met de hoofdgedachte van het voorstel, maar aan de Generale Synode het ontwerpen van een regeling wenscht over te laten, die aan het gestelde uitgangspunt beantwoordt.

16. Voorstel van de classis **E n k h u i z e n**:

De classis Enkhuizen, overtuigd, dat eenheid in de opleiding tot den Dienst des Woords zeer gewenscht is, geeft in overweging een poging te doen om de beide inrichtingen te vestigen in dezelfde plaats met behoud van beider volle zelfstandigheid, en zóó dat het zeggenschap en toezicht der kerken bij beide blijft gelijk het is.

17. Voorstel van de classis **A l k m a a r**:

De classis Alkmaar verzoekt de Generale Synode om de voorstellen Zaandam inzake de Theologische School ter zijde te leggen.

18. Protest van de Vereeniging tot steun van de Theologische School te Voorburg.

19. Voorstel van br. R. L. SMILDE te Sneek.

1. Voorstel van de Particuliere Synode van **G r o n i n g e n**:

De Particuliere Synode van Groningen, kennis genomen hebbende van de bezwaren tegen de huidige regeling van het præparatoir en peremptoir examen; het echter niet wenschelijk achtende, dat het onderzoek in dogmatiek en exegetische bij het peremptoir examen vervalst; evenwel overtuigd, dat bij dat examen de praktische vakken niet voldoende tot hun recht komen;

verzoekt de Generale Synode, de aandacht der verschillende classes er op te vestigen, dat bij het peremptoir examen meer nadruk gelegd worde op de praktische vakken.

2. Voorstel van de Particuliere Synode van **G e l d e r l a n d**:

De Particuliere Synode van Gelderland stelt aan de Generale Synode van Zwolle voor, dat van het peremptoir examen het onderzoek in dogmatiek en exegetische worde afgenomen, en de beschikbare tijd gelijkelijk verdeeld over de overige vakken, met dien verstande echter, dat zoo er tusschen het præparatoir en peremptoir examen van den candidaat meer dan een jaar verloopt, het onderzoek in dogmatiek en exegetische wél zal plaats hebben; alsmede dat ook het præparatoir examen voortaan worde bijgewoond door deputaten der Particuliere Synode.

3. Voorstel van de Particuliere Synode van **Z u i d - H o l l a n d (Z . D .)**:

Het peremptoir examen van hen, die voor het eerst tot den Dienst des Woords beroepen zijn, worde in dier voege gewijzigd, dat daarvan het onderzoek in dogmatiek en exegetische worde afgenomen en de beschikbare tijd gelijkelijk verdeeld over de andere vakken, met dien verstande echter, dat zoo er tusschen het præparatoir en het peremptoir examen van den candidaat

II. Examina.

een tijdsruimte valt langer dan een jaar, het onderzoek in dogmatiek en exegese wél plaats zal hebben; alsmede dat het præparatoir examen voortaan bijgewoond worde door deputaten der Particuliere Synode.

4. Voorstel van de Particuliere Synode van Zeeland:

De Synode wijzige het peremptoir examen zóó, dat de dogmatiek en de exegese vervallen, indien het niet langer dan een jaar geleden is, dat het præparatoir examen werd afgelegd; men bestede dan meer tijd aan de ambtelijke vakken. De Generale Synode regele dit nader. C. q. wordt præparatoir examen bijgewoond door de deputaten der Particuliere Synode ad hoc.

5. Voorstel van de classis Enkhuizen:

De classis Enkhuizen stemt in met het voorstel Gorkum, dat van het peremptoir examen het onderzoek in dogmatiek en exegese worde afgenomen en de beschikbare tijd gelijkelijk worde verdeeld voor de overige vakken, (met dien verstande echter, dat zoo er tusschen het præparatoir en het peremptoir examen van den candidaat eene tijdsruimte valt langer dan een jaar, het onderzoek in dogmatiek en exegese zal plaats vinden), alsmede dat het præparatoir examen voortaan zal bijgewoond worden door deputaten der Particuliere Synode, en verzoekt doorzending naar de Generale Synode.

D.

Theologische School.

1. Rapport van de Curatoren.

2. Voorstel van de Particuliere Synode van Overijssel:

a. De Generale Synode breide de onderwijskrachten aan de Theologische School uit;

b. De Generale Synode doe stappen, opdat aan de Eigen Inrichting der Kerken het recht van promotie worde verleend.

3. Voorstel van de Particuliere Synode van Groningen:

De Particuliere Synode van Groningen, van oordeel dat, als de bestaande wijze van opleiding onveranderd blijft, de leerkrachten aan de „Eigen Inrichting” der Kerken beslist versterking behoeven, verzoekt de Generale Synode een desbetreffend besluit te nemen.

4. Voorstel van de Particuliere Synode van Z. Holland (N. D.):

De Particuliere Synode besluit, geheel afgezien van het geschil over de Opleiding en alleen, om de opleiding zoo goed mogelijk te doen zijn, aan de Generale Synode in overweging te geven de vraag, of het niet gewenscht zal zijn, het getal der Hoogleraren aan de Theologische School uit te breiden, ook met het oog op de Zending enz.

5. Voorstel van de Particuliere Synode van Z. Holland (Z. G.):

De Generale Synode handhave de Theologische School in haar tegenwoordig bestand en versterke het aantal Hoogleraren aan deze School verbonden.

6. Voorstel van de Particuliere Synode van Zeeland:

De Synode benoeme een vijfden Hoogleraar aan de Theologische School. Schrijven van de Hoogleraren der Theologische School in zake het doctoraat aan de Theologische School.

E.

Verband met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit.

1. Rapport van deputaten voor het Verband met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit Rapporteur: Dr. P. E. A. SILLEVIS SMITT.

F.

Zending.

1. Rapport van de deputaten voor de Zending. Rapporteurs: Ds. H. DIJKSTRA, Dr. J. HANIA en Ds. W. B. RENKEMA.

2. Verzoek van de afzonderlijke vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op midden Java.

3. Rapport van de kerk van Amsterdam inzake de Medische Zending.

4. Rapport van deputaten naar art. IV van de Zendingsorde. Rapporteur Prof. Dr. H. H. KUYPER.

5. Voorstel van de Particuliere Synode van Drente:

De Generale Synode overwege ernstig of de voorbereiding voor de missio-

naire predikanten niet moet verbeterd worden en neme daartoe zoo mogelijk de noodige maatregelen.

6. Voorstel van de Particuliere Synode van Zeeland:
Met het oog op den eisch des tijds regele de Generale Synode de Theologische Studiën van onze Dienaren des Woords met name voor den a.s. missionairen Dienaar *zoo*, dat ook onderwijs gegeven worde in de Zendingswetenschap.
7. Voorstel van de Particuliere Synode van Gelderland:
De Particuliere Synode van Gelderland besluit aan de Generale Synode van Zwolle voor te stellen, dat zij hare deputaten naar Art. 4 Zendingssorde opdrage eene betere regeling der opleiding van de aanstaande missionaire Dienaren des Woords te ontwerpen.
8. Voorstel van de Particuliere Synode van Gelderland:
De Generale Synode wende pogingen aan bij de Hooge Overheid tot wijziging van Art. 123 van het Reglement op het beleid der regeering van Nederlands-Indië in dien zin, dat alle belemmeringen voor de vrije prediking van het Evangelie worden opgeheven.
9. Rapport van de deputaten voor de Zending onder de Joden. Rapporteurs: ds. J. D. v. d. VELDEN en ds. J. DOUMA.

G.

1. Bezwaarschrift van br. H. C. KRAMER van Urk.
2. Bezwaarschrift van br. D. TEN BRINKE te den Ham (Overijssel).
3. Bezwaarschrift van br. J. MODDEJONGE te den Ham.
4. Bezwaarschrift van br. A. HAASAKKER te Aalst.
5. Bezwaarschrift van br. A. v. d. NAGEL Jr. te Rotterdam.
6. Bezwaarschrift van G. H. BOLL te Genderen.

Opzicht, Tucht en Geschillen.

H.

1. Voorstel van de Particuliere Synode van Groningen:
De particuliere Synode van Groningen, kennis genomen hebbende van het ontwerp-HEEMSKERK tot herziening der wet op het Armbestuur,
verzoekt de Generale Synode zich te wenden tot ZEx. den Minister van Binnenlandsche Zaken en tot de Staten-Generaal met het eerbiedig verzoek, in dit wetsontwerp de volgende wijzigingen te willen aanbrengen, om bezwaren, welke daaruit voor den diaconalen arbeid zouden kunnen voortvloeien, te ondervangen:
in artikel 5 alin. 1 toe te voegen de woorden: „voorzooverre zij die niet op andere wijze kan verkrijgen of heeft verkregen”, om aldus te voorkomen, dat de diaconie eene positie ontvangt, welke in strijd zou zijn met het Gereformeerde Kerkrecht;
in artikel 12 de te kort genomen termijnen eenigszins te verlengen, wanneer de „dubbele” bedeeling in de Wet blijft staan;
en aan het slot voor de diaconie eene beperking in te voegen als in art 48, en 53, te haren opzichte voorkomt;
en voor de diaconieën bovendien te bepalen, dat deze slechts hebben te antwoorden of zij bereid en in staat zijn tot steun, ja dan neen, terwijl zij eerst in tweede instantie, wanneer de arme volhardt bij zijne aanvraag om hulp buiten de diaconie om, verplicht worden mede te deelen tot welk bedrag en in welken vorm zij eventueel hulp verleenden;
hoewel de Synode er de voorkeur aan geeft, dat de Wet deze verplichting, ook in art. 48 en 53, niet legt op de diaconie, doch de mededeeling (mits door diakenen gewaarmerkt) laat verstrekken door den arme, die zichzelf als zoodanig openbaart;
bovendien in Art. 13 nauwkeuriger te bepalen bij de Wet, welke opgaven de diaconieën verplicht zijn te verstrekken, opdat zij door deze beschermd worden tegen vragen, die te zeer haar inwendige aangelegenheden zouden kunnen raken;
in artikel 48 (zoo ook in art. 53) de opgaven meer tot het noodzakelijke te beperken;
in artikel 50 aan alinea 1 sub 2 toe te voegen „doordat zij zich zelf als zoodanig openbaarden”;

Diakonaat.

- en alinea 2 zoodanig te beperken, dat door het Koninklijk Besluit nimmer het karakter van den Armenraad, als in alinea 1 omschreven, kan worden gewijzigd;
 in art. 67 het boete-maximum te verlagen, en bovendien te bepalen, dat geen boete wordt opgelegd dan na waarschuwing;
 en eindelijk met het verzoek, dat de z.g.n. dubbele bedeeing uit het wetsontwerp worde geschrapt;
 of indien daartegen overwegend bezwaar mocht blijken te bestaan, deze zooveel maar eenigszins mogelijk is bij de Wet worde beperkt. en alsdan in art. 30 worde bepaald, dat die instelling van weldadigheid, welke het grootste deel der ondersteuning verstrekt, als regel deze ook uitreike.
2. Voorstel van de Particuliere Synode van Friesland (N. Ged.):
 De Synode, kennis nemende van het wetsontwerp-HEEMSKERK tot regeling van het Armbestuur, betuigt hare instemming met het voorstel van Dr. J. C. DE MOOR, voorkomende op blz. 47 en 48 van diens brochure te dezer zake; echter met toevoeging van deze woorden achter de zesde alinea: „art 5, al. 2 in geen geval op Diaconieën van toepassing te verklaren”;
 en met weglating van de laatste alinea.
3. Voorstel van de Particuliere Synode van Friesland (Z. Ged.):
 De Particuliere Synode van Friesland (Z. Ged.), kennis genomen hebbende van het ontwerp-HEEMSKERK tot wettelijke regeling van het Armbestuur.
 dankbaar waardeerende, dat dit in vele opzichten het streven aantoonde om rekening te houden, met het eigenaardig karakter der diaconale armenzorg in de kerk van Christus,
 erkentelijk voor het goede, dat in dit wetsontwerp geboden wordt, ook ten opzichte van den diaconalen arbeid,
 besluit de Generale Synode te verzoeken, zich te wenden tot Z.Exc. den Minister van Binnenlandsche zaken en tot de Staten-Generaal met het eerbiedig verzoek, in dit wetsontwerp zoodanige wijzigingen te brengen,
 dat het behoorlijk rekent met de plaats, die de diaconale armenzorg in het kerkelijk instituut inneemt;
 dat niet ingegrepen worde in de huishouding der kerken verder dan de verantwoordelijkheid der overheid noodzakelijk vereischt;
 dat de dubbele bedeeing zooveel maar eenigszins mogelijk worde beperkt;
 dat het ambt der diakenen niet worde bemoeilijkt door allerlei bezwarende bepalingen.
4. Voorstel van de Particuliere Synode van Gelderland:
 De Particuliere Synode vereenigt zich met de wijzigingen door Dr. J. C. DE MOOR, inzake het ontwerp-Armenwet in diens brochure wenschelijk geacht, en adviseert de Generale Synode, dat zij ter kennis van den Minister brenge de wenschelijkheid om het ontwerp-Armenwet in dien zin te wijzigen.
5. Voorstel van de Particuliere Synode van Utrecht:
 De Particuliere Synode van Utrecht stelt voor aan de Generale Synode, dat zij inzake de wijziging der Armenwet, bij de Hooge Overheid overlegge het concept-DE MOOR met dringend verzoek de daarin genoemde wijzigingen alsnog in het wetsontwerp te willen aanbrengen.
6. Het voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (N. Ged.), gelijk aan het concept-voorstel van Dr. J. C. DE MOOR met deze verandering:
 „door een wijziging van art. 5, alinea 1 te voorkomen, dat de diaconie „eene positie ontvangt, welke in strijd zou zijn met het Gereformeerde kerkrecht.”
7. Voorstel van de Particuliere Synode van Z.-Holland (Z. Ged.):
 De Generale Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland. van oordeel, dat het aanhangig ontwerp tot wettelijke regeling van het armbestuur niet genoegzaam rekening houdt met de plaats die de diaconieën volgens kerkrechtelijke beginselen innemen in het kerkelijk instituut (c. f. art. 5 van het ontwerp) en de armverzorging van overheidswege op een voor de kerken vernederende wijze uitbreidt (c. f. art. 27 van het ontwerp) insteê van de reeds ten aanzien van die punten bestaande bezwaren op te heffen, besluit: bij de Hooge Regeering en de Staten Generaal er op aan te dringen, dat in het wetsontwerp zoodanige wijzigingen worden aangebracht als noodig zullen zijn om aan genoemde bezwaren tegemoet te komen.
8. Voorstel van de Particuliere Synode van Zeeland:
 De Generale Synode, oordeelende, dat het aanhangige „Ontwerp-armenwet” niet genoegzaam rekening houdt met de plaats die de diaconieën, volgens

Kerkrechtelijke beginselen innemen in het Kerkelijk instituut, de vrijheid der diaconieën niet genoegzaam eerbiedigt en de armenzorg van overheidswege op eene voor de Kerken vernederende wijze uitbreidt,

- dringe er bij de Hooge Regeering en de Staten-Generaal op aan, dat deze bezwaren worden weggenomen, alvorens dit ontwerp tot wet verheven wordt.
9. Voorstel van de Particuliere Synode van N. Brabant en Zeeland:
De Gereformeerde Kerken in Nederland samengekomen in Generale Synode te Zwolle, Augustus 1911,
kennis genomen hebbende van het Ontwerp-HEEMSKERK tot herziening der Wet op het Armbestuur, voorop stellende, dat de diaconale armenzorg wordt waargenomen, krachtens instelling van het Diaconaat van Christus' wege, en daarom eigenlijk niet vallen kan onder eene wet tot regeling van 't Armbestuur voor zooverre deze de Diaconieën verplichtingen oplegt;
echter erkennende, dat de tijdsomstandigheden een ingrijpen van de overheid op het terrein der armenzorg noodzakelijk maken;
dankbaar waardeerende, dat het Ontwerp-HEEMSKERK in vele opzichten het streven toont om rekening te houden met het eigenaardig karakter der diaconale armenzorg in de Kerk van Christus;
besluiten zich te wenden tot ZEx. den Minister van Binnenlandsche Zaken en tot de Staten-Generaal, met het eerbiedig verzoek in dit wetsontwerp de volgende wijzigingen te willen aanbrengen om bezwaren welke daaruit voor den diaconalen arbeid zouden kunnen voortvloeien, te ondervangen:
in artikel 5 alinea 1 toe te voegen de woorden: „voorzooverre zij die niet op andere wijze kan verkrijgen of heeft verkregen”, om aldus te voorkomen dat de diaconie eene positie ontvangt, welke in strijd zou zijn met het gereformeerde Kerkrecht;
in art. 12 de te kort genomen termijn eenigszins te verlengen;
aan het slot voor de diaconieën een beperking in te voegen als in artikel 48² en 53² te haren opzichte voorkomt;
en voor de diaconieën bovendien te bepalen, dat deze slechts hebben te antwoorden of zij bereid en in staat zijn tot steun, ja dan neen, terwijl zij eerst in tweede instantie, wanneer de arme volhardt bij zijne aanvraag om hulp buiten de diaconieën om, verplicht worden mede te deelen tot welk bedrag en in welken vorm zij eventueel hulp verleenden;
hoewel de Synode er de voorkeur aan geeft dat de Wet deze verplichting ook in art. 48 en 53, niet legt op de diaconie, doch de mededeeling (mits door diakenen gewaarmerkt) laat verstrekken door den arme, die zichzelf als zoodanig openbaart;
in artikel 13 nauwkeuriger te bepalen bij de Wet, welke opgaven de diaconieën verplicht zijn te verstrekken, opdat zij door deze beschermd worden tegen vragen, die te zeer haar inwendige aangelegenheden zouden kunnen raken;
in artikel 48 (zoo ook in artikel 53) de opgaven meer tot het noodzakelijke te beperken;
in artikel 50 aan alinea 1 sub 2 toe te voegen: „doordat zij zich zelf als zoodanig openbaarden”;
en alinea 2 zoodanig te beperken, dat door het Koninklijk Besluit, nimmer het karakter van den Armenraad, als in alinea 1 omschreven, kan worden gewijzigd;
in artikel 76 het boete-maximum te verlagen en bovendien te bepalen, dat geen boete wordt opgelegd dan na waarschuwing;
en eindelijk met het verzoek, dat de z.g.n. dubbele bedeeing uit het wetsontwerp worde geschrapt;
of, indien daartegen overwegend bezwaar mocht blijken te bestaan, deze zooveel maar eenigszins mogelijk is bij de wet worde beperkt;
en alsdan in artikel 30 worde bepaald, dat die instelling van weldadigheid, welke het grootste deel der ondersteuning verstrekt, als regel deze ook uitreike.
10. Voorstel van de classis Enkhuzen:
De Gereformeerde Kerken van de classis Enkhuzen stellen aan de Particuliere Synode van N.-Holland voor, instemming te betuigen met de gedachte door Dr. DE MOOR aangegeven in zijne bekende brochure, en aan te dringen op eene petitie bij de Hooge Overheid vanwege de Generale Synode.
11. Voorstel van de classis Alkmaar:
aan Art. 25 D. K. O. deze alinea toe te voegen, dat tot het diakenambt ook behoort duurzame verzorging van minderjarigen.

I.

Verzorging van
Emeriti-Predikanten,
Predikants-Weduwen
en Weezen naar art.
13 K. O.

1. Rapport van de deputaten voor de uitvoering van art. 13 K. O. Rapporteur, Ds. W. B. RENKEMA.
2. Voorstel van de Particuliere Synode van Friesland (Z. D.):
De Generale Synode instrueere hare deputaten naar art. 13 K. O. aldus, dat zij gemachtigd zijn, om aan deputaten der Particuliere Synodes alle inlichtingen te verstrekken, die gevraagd worden, voorzoover zij daartoe in staat zijn.
3. Schrijven van Ds. E. Th. PLOOS VAN AMSTEL te Amsterdam.
4. Schrijven van Ds. R. GRUNTKE, Em. pred. van Smilde te Hasselt.

J.

Evangelisatie.

Verzoek van de Particuliere Synode van Friesland (Z. D.):
De Particuliere Synode van Friesland (Z. D.) verzoekt de Generale Synode te Zwolle de zaak der Evangelisatie in Frieslands Zuidoosthoek met ernst en klem in den lande aan te bevelen.

K.

Hulpbehoevende
Kerken en Personen.

1. Rapport van de deputaten voor de Generale Kas voor hulpbehoevende kerken.
2. Rapport van de deputaten voor hulpbehoevende Catechiseermeesters enz. door de actie van 1886 in het ongereede geraakt.
3. Voorstel van de Particuliere Synode van N.-Brabant en Limburg:
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Zwolle, besluite om, waar de Generale Synode van Utrecht 1905, blijkens art. 116 der Acta, en die van Amsterdam 1908, blijkens art. 68 der Acta, in 't bijzonder steun aan *Helmond* toegezegd heeft, aan de kerk te Helmond f 300.—'s jaars uit te keeren uit de Generale kas voor hulpbehoevende kerken, opdat de kerk van Helmond zoo spoedig mogelijk zou kunnen komen tot het be-roepen van een eigen Dienaar des Woords.
4. Verzoek van de Gereformeerde kerk van Hijken (Dr.)

L.

Kerk en Overheid.

1. Rapport van de deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid
2. Voorstel van de Particuliere Synode van Overijssel:
De Generale Synode wende pogingen aan, opdat langs kerkelijken weg bij de Overheid worde aangedrongen op wederinvoering van de doodstraf.
3. Voorstel van de Particuliere Synode van Groningen:
De Particuliere Synode van Groningen,
van oordeel, dat de kerk van Christus, als pilaar en vastigheid der waarheid, geroepen is de Overheid op hare nalatigheid te wijzen, en er bij haar op aan te dringen, de doodstraf in Nederland weder in te voeren;
overwegende,
a. dat de Overheid geroepen is naar Gereformeerde belijdenis (art. 36 N. G. B.; antw. 105 Catech.) de zonde van moord en doodslag, overeenkomstig Gods uitdrukkelijke ordinantie te straffen (Gen. 9: 6) en daardoor tegen te gaan;
b. dat deze zonde de laatste tijden onrustbarend toeneemt, zoodat zij een schreeuwend zonde in ons volksleven is geworden;
c. dat de Overheid totnogtoe hierin nalatig blijft;
stelt aan de Generale Synode voor, zich betreffende deze zaak tot de Hooge Overheid te wenden.
4. Voorstel van de Particuliere Synode van Gelderland:
de Particuliere Synode besluit er bij de Generale Synode op aan te dringen, dat deze vergadering de Hooge Overheid herinnere aan den eisch der Schrift, dat moord met voorbedachten rade met den dood gestraft worde.
5. Voorstel van de Particuliere Synode van Z.-Holland (N. D.):
de Particuliere Synode stelt aan de Generale Synode voor, dat vanwege de Gereformeerde kerken bij de Hooge Overheid worde aangedrongen op wederinvoering van de doodstraf.

6. Voorstel van de Particuliere Synode van Z.-Holland (Z. D.):
de Particuliere Synode van Z.-Holland (Z. D.) verzoekt aan de Generale Synode, er bij de Regeering op aan te dringen om weder in onze wetgeving de doodstraf te stellen op opzettelijken doodslag.
7. Voorstel van de Classis Utrecht:
De classis Utrecht der Gereformeerde Kerken, vergaderd 1 Juni 1910, besluit de Particuliere Synode van Utrecht te verzoeken om aan de Generale Synode van Zwolle in Augustus 1911 voor te stellen, dat zij bij de Hooge Overheid aandringt
 1. op de invoering der doodstraf;
 2. op de bevordering der Zondagsrust.
8. Voorstel der Particuliere Synode van Groningen:
De Generale Synode dringt er bij de Hooge Regeering op aan, om bij eventueele Grondwetsherziening Art. 171 der Grondwet, welke toepassing eene niet te rechtvaardigen ongelijkheid in het leven heeft geroepen, alzoo te wijzigen, dat het onrecht aan de Gereformeerde Kerken aangedaan, worde opgeheven.
9. Voorstel van de Particuliere Synode van N.-Brabant en Limburg:
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Zwolle, richtte een verzoek tot de Regeering om eene oplossing van Art. 171 der Grondwet te vinden, waarin de eischen van recht en van billijkheid worden betracht.
10. Voorstel van de Particuliere Synode van N.-Brabant en Limburg:
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland vergaderd te Zwolle, wende zich bij monde van de deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid tot de Regeering met het verzoek, de reglementen voor de gevangenen zoodanig te wijzigen, dat de gevangenen bezoeken kunnen ontvangen van den predikant der kerk, waartoe zij behooren, al of niet in tegenwoordigheid van beampten.
11. Voorstel van de Particuliere Synode van Friesland (N. G.):
De Generale Synode wende zich rechtstreeks tot de landsoverheid met het verzoek om algeheele opheffing van de finantieele lasten verbonden aan het verkrijgen van een extract uit het huwelijksregister, noodig voor de kerkelijke huwelijksbevestiging.
12. Voorstel van de Classis Haarlem:
De Gereformeerde Kerken van de Classis Haarlem, de wenschelijkheid uitsprekende, dat de Generale Synode in een gemotiveerd schrijven haar bezwaren uiteenzette tegen het onrecht, dat onder het thans vigeerende artikel 171 der Grondwet den Gereformeerden Kerken wordt aangedaan, stellen aan de Particuliere Synode van N.-Holland voor, zulks ter Generale Synode ahangig te maken.
13. Voorstel van de Classis Enkhuizen:
De Particuliere Synode stelde voor, dat door de Generale Synode aan de Overheid gezonden worde een welgedocumenteerd verzoek, om bij de aanstaande grondwetswijziging een einde te maken aan het onrecht onzen kerken aangedaan (zie art. 171); echter met dien verstande, dat daarbij een weg gezocht worde om den finantieelen band tusschen Kerk en Staat los te maken.

M.

1. Rapport van de deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken.
2. Rapport van de deputaten tot bijwoning der peremptoire examens in Bentheim en Oost-Friesland.
3. Rapport van de Classis 's-Gravenhage over hare buitenkerken te Batavia en Soerabaja, met twee Bijlagen over kerkvisitatie te Batavia en beroeping van den Heer TIEMERSMA.
4. Rapport van deputaten voor de geestelijke belangen van de Gereformeerden in Argentinië.
Rapporteur ds. J. H. LANDWEHR.
5. Rapport van deputaten voor de uitvoering van het besluit inzake een schrijven aan de Free Church in Schotland.
6. Rapport van deputaten inzake de uitvoering van art. 90 der Synode van Amsterdam van 1908. Rapporteur prof. dr. H. H. KUYPER.
7. Verzoek van de Indische Algemeene Christelijke Kerk te Temangoeng.
8. Uitnoodiging van the First International Mission Study Conference.

Buitenlandsche
Kerken.

9. Verzoek van de Classis Hudson (N.-Am.) om steun voor een Christian Home in Hoboken.

N.

Kerken van Gereformeerde Belijdenis, buiten ons Kerkverband levende.

Rapport van de kerk van Utrecht.

O.

Kerkblad.

Rapport van de deputaten tot de uitgave van het Kerkblad.

P.

Archief.

Rapport van de Archief bewarende kerk van Amsterdam, met voorstel inzake brandvrije kluis.

Q.

Varia.

1. Rapport van de leden van het Moderamen der Generale Synode van Amsterdam 1908.
2. Rapport van de Classis 's-Gravenhage over het houden van een bededag of bedestond.
3. Rapport van deputaten voor het zenden van een schrijven aan de Kerken over de verbetering van predikantstractementen.
4. Rapport van de deputaten voor de zaken van Brielle.
5. Verzoek inzake het Internationaal Congres tegen het Alcoholisme.
6. Schrijven van Ds. J. J. BAJEMA van Oostzaan.

ART. 8.

Duur van de zittingen. Wordt besloten de zittingen der Synode te doen duren van Dinsdag tot Vrijdag, 's morgens van kwart over negen tot des namiddags vier uur.

ART. 9.

Verdeeling van werkzaamheden.

Aan het Moderamen en twee der præ-adviseerende leden wordt opgedragen, de Synode te dienen met een voorstel voor de samenstelling der Commissiën van advies en voor de verdeeling der stof van het Agendum voor den arbeid dezer Commissiën.

ART. 10.

Persverslag.

Met de zorg voor het persverslag worden belast de Dienaren des Woords W. H. GISPEN en G. WIELENGA van Zwolle.

ART 11.

Commissiën.

Op voorstel van het Moderamen en de daaraan toegevoegde præ-adviseeren leden, de Proff. BOUWMAN en RUTGERS, worden volgenderwijs de punten van het Agendum verdeeld, en de Commissiën van advies saamgesteld:

Groep I omvat A, B, C II, J, N. De Commissie voor deze punten

bestaat uit de Dienaren des Woords: BOUMA, KOOPMANS, LINDEBOOM, TEERINK en de Ouderlingen: BASTMEIJER, BOUWMAN, BREMER, VAN DRIMMELEN en PEREBOOM, benevens de praeadviseerende leden: de Proff BOUWMAN en RUTGERS.

Groep II omvat de punten: C 1, D, E, G 2 en 3. De Commissie van advies voor deze punten bestaat uit de Dienaren des Woords: ELZENGA, GEERDS, DR. HOEKSTRA, VAN DER MUNNIK en de Ouderlingen BEEKMAN, HOFSTRA, VAN DER LEE, LOUWERSE en VAN VEEN, met de Proff. KUYPER en LINDEBOOM als praeadviseurs.

Groep III omvat de punten: F, M 3 en 7. De Commissie voor deze punten bestaat uit de Dienaren des Woords: BREUKELAAR, KLAARHAMER, MEIJERING, VAN DER VEEN en de Ouderlingen BAKKER, VAN GOLVERDINGE, HOLTRUST, DE LEEUW en VAN MUISWINKEL, met den praeadviseur Prof. HONIG.

Groep IV omvat de punten: G 1, H, I, K, M 1 en 2, 4 tot 6. De Commissie voor deze punten bestaat uit de Dienaren des Woords: MEIJER, Dr. DE MOOR, MULDER, WISSE en de Ouderlingen DORENBOS, KORTLANG, KOSTER, MAGENDANS en DE VRIES, met den praeadviseur Prof. GEESINK

Groep V omvat de punten: G 4 tot 6, L, O, P, Q. De Commissie voor deze punten bestaat uit de Dienaren des Woords: VAN HALSEMA, HOEKSTRA, OEGEMA, RUDOLPH en de Ouderlingen: HIENSCH, VON MEIJENFELDT, DE MILDT en ZEELTE met als praeadviseurs de Proff. VAN GELDEREN en NOORDT Zij.

ART. 12

Voor de regeling van de finantiële aangelegenheden dezer Synode wordt de Assessor benoemd, die zal worden bijgestaan door Broeder W. L. VAN DER VEGTE van Zwolle.

Finantiële aangelegenheden.

ART. 13.

Wordt besloten, ten einde de Commissiën in de gelegenheid te stellen, den arbeid voor de eerstvolgende zitting voor te bereiden, den volgenden dag (Woensdag) geene zitting te houden.

ART. 14.

Na deze regeling der werkzaamheden sluit de Praeses de vergadering.

Zitting van Donderdag, 24 Augustus 1911.

ART. 15.

Appel-nominaa .

De Praeses opent de vergadering en houdt appel-nominaal, waaruit blijkt, dat Ds. H. HOEKSTRA vervangen is door zijn secundus Ds. J. GISPEN van Barneveld, die door op te staan, naar het verzoek van den Praeses, zijne instemming betuigt met de Formulieren van Eenigheid.

ART. 16.

De Praeses doet eenige mededeelingen tot aanvulling van het Agendum en tot regeling der werkzaamheden.

ART. 17.

De notulen van de vorige zitting worden gearresteerd.

ART. 18.

Toespraak van Rev.
G. Anderson.

Op verzoek van den Praeses spreekt Rev. GEORGE ANDERSON van Glasgow, vertegenwoordigend de *United Original Secession Church*, de Synode toe (Bijlage I), en wordt beantwoord door Prof. RUTGERS, die wijst op de overeenkomst der beide kerken in Schotland en Nederland, uitkomende in den naam *United Original Secession*, en op de schuld die Nederland heeft aan Schotland op geestelijk gebied.

ART. 19.

Verslag van de Theo-
logische School.

Ds. A. M. DONNER, als Secretaris van het Curatorium, leest voor het *verslag der Curatoren van de Theologische School*. (Bijlage II).

Met dankzegging aan Ds DONNER wordt het Verslag ter fine van advies gesteld in de handen van de 2de Commissie.

ART. 20.

De Praeses verzoekt, namens het Moderamen, van de leden der Generale Synode opgave van adressen van zulke uitgevers-firma's, die in aanmerking kunnen komen voor de inschrijving naar de uitgave der Acta.

ART. 21.

Wijze van werken.

Ds. C. LINDEBOOM leest voor het advies over punt A van het agendum, het voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Z. Ged.), om de Generale Synode te doen besluiten, *dat over elke door eenige Commissie van advies ingediende conclusie of voorstel, eerst daags na de indiening zal worden gestemd*. (Bijlage III).

De Commissie stelt voor, en de Synode besluit, het voorstel der Commissie eenigszins wijzigend:

dat de Synode hare instemming betuige met de bedoeling van het

voorstel, nl te voorkomen, dat over belangrijke onderwerpen gestemd worde, zonder dat de Synode gelegenheid ontving, zich voldoende rekenschap te geven van de door haar te nemen beslissing ;

doch tevens uitspreke, dat in dezen geen algemeene regel kan worden gesteld, maar door den Praeses of door de vergadering telkens zal worden geoordeeld, of de stemming over de conclusie van een bepaald rapport op den dag der voorlezing hiervan zal plaats hebben ;

en eindelijk besluite, dat aan de benoeming van deputaten het indienen van een aanbeveling, minstens twee dagen tevoren behoort vooraf te gaan, behoudens in onvermijdelijke uitzonderingsgevallen.

ART. 22.

Br. B. PEREBOOM doet voorlezing van het advies in zake punt J, het *verzoek* van de Particuliere Synode van Friesland (Z. Ged.) om een aanbeveling voor de Evangelisatie in Frieslands-Zuidoosthoek, (Bijlage IV). Namens de Commissie stelt hij voor, en de Synode besluit :

Evangelisatie in Frieslands Zuid-Oosthoek.

1°. dat de Synode uitspreke, dat dergelijke Evangelisatie-arbeid in den lande krachtigen steun verdient :

2°. dat het Moderamen worde gemachtigd, thans aan de Deputaten der Clasis Heerenveen eene aanbeveling te geven namens de Generale Synode te Zwolle vergaderd, tot steun van den Evangelisatie-arbeid in Frieslands-Zuid-Oosthoek.

ART. 23.

Ds. TEERINK rapporteert aangaande N van het agendum, het *rapport van de kerk van Utrecht* in zake te zoeken correspondentie met de Kerken van Gereformeerde Belijdenis buiten ons Kerkverband levende (Bijlage V), en stelt namens de adviseerende Commissie voor :

Kerken van Gereformeerde Belijdenis buiten ons Kerkverband.

1°. de onderhandelingen van den Kerkeraad van Utrecht met „alle Gemeenten, die de Gereformeerde belijdenis houden en niet met ons in kerkelijk verband leven” goed te keuren, en den Kerkeraad dank te zeggen voor zijne bemoeienis in dezen ;

2°. dat, hoezeer ook de kerkelijke gedeeldheid met de Christelijke Gereformeerde Kerk betreurende, door ons evenwel, lettende op het schrijven van de Synode dier Kerk, ter beantwoording en wederlegging waarvan geen brief maar veeleer een boekdeel noodig zou zijn, vooreerst althans geen poging worde aangewend, om ook maar tot voorloopige correspondentie of bespreking van de mogelijkheid van billijk samenleven te komen ;

3°. dat wederom een kerk (nl. die van Utrecht) aangewezen worde, die namens deze Synode een schrijven richt tot al die Kerken waar ter plaatse ook een Gereformeerde gemeente is, om er bij haar op aan te dringen dat zij contact zoeken met de Gereformeerde gemeenten.

Na ampele bespreking worden deze conclusies door de Synode

aangenomen. Een vierde conclusie wordt aan de adviseerende commissie teruggezonden, met het verzoek haar nog eens te overwegen in verband met het gesprokene te dezer vergadering.

ART. 24.

Studenten preeken.

Prof. BOUWMAN geeft het advies over wat onder letter B op het Agendum voorkomt, het *preeken van Studenten*. (Bijlage VI).

In afwijking van het advies der Commissie besluit de Synode met 29 stemmen tegen 19, om bij het besluit, in 1908 genomen te dezen aanzien, te blijven.

De Praeses sluit de zitting.

Zitting van Vrijdag, 25 Augustus 1911.

ART. 25.

Appel-nominaal.

De zitting wordt door den Praeses op de gebruikelijke wijze geopend.

Hij houdt appèl-nominaal, waaruit blijkt, dat voor Gelderland wederom zitting nam de primus-afgevaardigde, Ds. H. HOEKSTRA, in plaats van zijn secundus Ds. J. GISPEN; dat voor Drente de secundus-Ouderling, H. ELEVELD, plaats nam voor zijn primus P. KOSTER, nadat hij instemming heeft betuigd met de Formulieren van Eenigheid.

ART. 26.

De notulen der voorgaande zitting worden voorgelezen en gearresteerd.

ART. 27.

Aanvulling van het Agendum.

De Praeses deelt mede tot aanvulling van het Agendum, dat nog is ingekomen *een schrijven van de Hoogleraren der Theologische School in zake het doctoraat aan de Theologische School* dat als punt D 7 ter fine van advies gesteld wordt in handen van de 2de Commissie.

ART. 28.

Rapport Art. 13 K. O.

Aan de orde komt thans litt. I van het Agendum: „*rapport van de deputaten voor de uitvoering van art. 13 K. O.*”, uitgebracht door den rapporteur Ds. W. B. RENKEMA. (Bijl. VII.)

Daarna rapporteert Ds. G. WISSE over I van het Agendum.

Het advies omtrent I 1 „*rapport van de Deputaten voor art. 13 K.O.*”, luidt:

1°. De handelingen van deputaten in dit rapport vermeld, goed te keuren en het volledig rapport in de Acta op te nemen ;

2°. Deputaten dank te zeggen voor hun belangrijken en omvangrijken arbeid.

Daarna rapporteert en adviseert dezelfde Commissie over I 4 : *schrijven van* Ds B. GRUNTKE (Bijlage VIII). De Synode besluit naar het advies :

Rapport schrijven Ds. Gruntke.

a. het af te keuren, dat Ds. GRUNTKE het overeengekomen bedrag niet ontvangt ;

b. er bij de kerk van Smilde B op aan te dringen, dat zij zich van haar vaststaande roeping ten deze kwijte, zoo noodig met hulp van classis en particuliere Synode, opdat Ds. GRUNTKE het hem toekomende bedrag ontvang en

c. hiervan aan Ds GRUNTKE en aan den kerkeraad van Smilde (B) mededeeling te doen.

Na bespreking wijzigt de Commissie hare eerste conclusie in zake I 1, die in dezen vorm wordt aangenomen :

1°. de Synode keurt de handelingen van Deputaten goed, daarbij echter in aanmerking nemende dat een gerezen geschil tusschen Deputaten der particuliere Synode van Drente en Generale Deputaten, vermeld in het rapport van laatstgenoemden, intusschen uit den weg is geruimd, zoodat te dezer zake wederzijds eene uitspraak der Generale Synode niet noodig wordt geacht.

Verder rapporteert DS. G. WISSE over I 2 : *voorstel van de Part. Synode van Friesland (zuidelijk deel) : de Generale Synode instrueere hare Deputaten naar art. 13 K.O. aldus, dat zij gemachtigd zijn, om aan Deputaten der Particuliere Synodes alle inlichtingen te verstrekken, die gevraagd worden, voor zoover zij daartoe in staat zijn.*"

Voorstel part. Syn. v. Fr. (z.-dl.) rakende dep. ad art. 13 K O.

De conclusie van het desbetreffende rapport luidt :

Uwe Commissie is van oordeel, dat blijkens het rapport der Generale Deputaten (art. 13 K.O.) deze steeds bereid zijn inlichtingen te geven, voor zoover het eene betrokkene Particuliere Synode betreft, weshalve zij aan de Generale Synode voorstelt : dit voorstel niet aan te nemen, aangezien voor dergelijke machtiging geene noodzakelijkheid blijkt te bestaan.

Aldus wordt besloten.

Dezelfde Commissie rapporteert nog over punt I 3 : *schrijven van* Ds. E. TH PLOOS VAN AMSTEL : De conclusie van dit rapport luidt : Aangezien naar het oordeel uwer Commissie in de omstandigheden van Ds. PLOOS VAN AMSTEL geen gunstiger wijziging is gekomen, adviseert uwe Commissie, genoemd verzoek in te willigen en hiervan aan Ds. PLOOS VAN AMSTEL kennis te geven.

Ds. E. Th Ploos van Amstel.

Aldus wordt besloten.

ART. 29.

Administraties ter tafel
der Synode.

De Synode draagt haren administratie-voerenden Deputaten op, ter tafel van de Synodale vergadering de noodige bescheiden te brengen, opdat aldaar rekening en verantwoording kunne worden gedaan en decharge verleend.

ART. 30.

Generale kas hulpbe-
hoevende kerken.

Ds. A. J. MULDER rapporteert over K 1 : *rapport van deputaten voor de generale kas voor hulpbehoevende Kerken* (Bijl. IX). De Synode besluit naar het advies van de commissie (Bijl. X), luidende :

- 1°. Deputaten dank te betuigen voor hun gewaardeerden arbeid ;
- 2°. het rapport in de Acta op te nemen ;
- 3°. en krachtig bij de Kerken aan te dringen :
 - a. meer geregeld te collecteeren ;
 - b. de inzamelingen te verhoogen ;
 - c. het vastgestelde één derde deel ook werkelijk aan den Quaestor van de Deputaten af te dragen ;

4°. wederom Deputaten te benoemen en hen te verzoeken de zaak dezer kas krachtiger dan tot dusver te behartigen en het mandaat van Amsterdam (zie Acta Art. 66) te vernieuwen.

Hulpbehoevende Cate-
chiseermeesters enz.

Dezelfde geeft advies inzake het Rapport van de Deputaten voor ondersteuning van catechiseermeesters, die door de kerkelijke actie van 1886 in finantieele moeielijkheden geraakt zijn (Bijl. XI), deelt mede, dat rekening van ontvangst en uitgaaf is nagezien en accoord bevonden en adviseert, naar welk advies de Synode besluit :

- 1°. Deputaten dank te zeggen voor hun gehouden beheer en voor den arbeid daaraan verbonden ;
- 2° hun rapport in de Acta op te nemen ;
- 3° de verdere uitvoering van dit mandaat in handen te stellen van de te benoemen deputaten voor de generale kas der hulpbehoevende Kerken.

Evangelisatie in Noord-
Brabant en Limburg.

Eindelijk adviseert Ds. MULDER over K 3 van het Agendum, het verzoek om steun voor de Kerk van Helmond. De Synode besluit volgens het advies :

deputaten voor hulpbehoevende Kerken op te dragen alles te doen, wat in hun vermogen is, dat thans zoo spoedig mogelijk de besluiten der Generale Synodes van Utrecht en van Amsterdam worden uitgevoerd, en haar zoo mogelijk de gevraagde som gedurende deze drie jaar uit te keeren als er een Dienaar des Woords wordt beroepen.

ART. 31.

Correspondentie met
de Hooge Overheid.

Prof M. NOORDTJIJ rapporteert over L 1 : *het rapport van de deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid* (Bijlage XII).

De Synode besluit, naar het advies van de Commissie :

- a. onder dankbetuiging aan deputaten voor den door hen verrichten arbeid, in het algemeen hare goedkeuring te willen verleen en aan het rapport van genoemde deputaten, en
- b. hunne eventueele secundi te benoemen in eene door haar gestelde volgorde.

ART. 32.

Dr. DE MOOR rapporteert over de H 11 : de classis Alkmaar stelt u voor, om aan artikel 25 K. O. deze alinea toe te voegen : *dat tot het diaken-ambt ook behoort duurzame verzorging van minderjarigen.* (Bijl. XIII).

Voorstel Classis Alkmaar aanvulling art. 25 K. O.

De Synode besluit naar het advies van dit rapport ; het voorstel der classis Alkmaar om in artikel 25 K. O., deze alinea toe te voegen : *dat tot het diaken-ambt ook behoort duurzame verzorging van minderjarigen,* niet aan te nemen, aangezien incidenteele wijzigingen der kerkenorde ongewenscht zijn, en het voldoende geacht kan worden, wanneer zulk eene omschrijving van art. 25 in de notulen der diakonie wordt opgenomen.

ART. 33.

Dezelfde rapporteur leest het rapport over H 1 tot 10, over het concept-Armenwet ; wordt besloten dit te laten drukken en aan de leden te zenden, zoodat de behandeling dezer aangelegenheid tot nadere orde wordt uitgesteld.

Diakonaat.

ART. 34.

Broeder KORTLANG rapporteert over M 1 : *rapport van de Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche kerken.* (Bijlage XIV), en stelt namens zijne Commissie voor :

Correspondentie met de buitenlandsche kerken.

- a. aan deputaten voor de correspondentie met Buitenlandsche Kerken en voorts aan de broeders Ds C. L. F. VAN SCHELVEN, Dr. S. O. LOS, Prof. Dr. H. BAVINCK en Prof. Dr. H. BOUWMAN hartelijk dank te betuigen voor hunne respectieve bemoeiingen ;
 - b. het rapport van genoemde Deputaten voor de correspondentie enz. in de Acta op te nemen ;
 - c. om verschillende omstandigheden geene beslissing te nemen omtrent het verzoek van de *United Presbyterian Church of America*, om het volgende jaar een afgevaardigde te zenden naar haar Synode ;
 - d. opnieuw deputaten te benoemen voor deze correspondentie en hun een gelijk crediet als door de vorige Synode te openen.
- Aldus wordt besloten.

Uitnoodiging van de Synode der U. P. Church of America.

ART. 35.

De Praeses sluit de zitting.

Zitting van Dinsdag, 29 Augustus 1911.

ART. 36.

Appel-nominaal.

De Praeses opent de vergadering en houdt appel-nominaal, waaruit blijkt, dat de primus-Ouderling P. KOSTER weer present is, dat de primus-Ouderling D. BREMMER is vervangen door den secundus C. VERSCHOOR en de primus-Ouderling J. R. DE MILDT door zijn secundus G. VAN OORT. De beide secundi betuigen instemming met de Formulieren van Eenigheid.

ART. 37.

De notulen van de vorige zitting worden gearresteerd.

ART. 38.

Buitenlandsche afgevaardigden.

De Praeses stelt aan de Synode voor de afgevaardigden van de met ons in correspondentie levende Buitenlandsche Kerken, zoover deze afgevaardigden tegenwoordig zijn, nl. Rev. H. BEETS van de Christelijke Gereformeerde Kerk van N. Amerika, Prof. M. KOLIJN van de Reformed Church van N. Amerika, Ds. E. KOLTHOFF en Ds. G. HUSMANN van de Classis der Altreformirten-Gemeinde in der Grafschaft Bentheim und Ost-Friesland, Dr. S. O. LOS, van de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika, Rev. Prof. JOHN MACLEOD van the Free Church of Scotland, Rev. Prof. YOUNG EVANS van the Calvinistic Methodist Church of Wales, Ds. J. H. LAATSMAN en BARON TH. PRISSE van l'Eglise Missionaire Belge.

Van the Presbyterian Church of England en van the United Free Church of Scotland is een hartelijk schrijven ontvangen, dat voor kennisgeving wordt aangenomen, en zoover het een uitnoodiging tot vertegenwoordiging geldt, in handen zal worden gesteld van de te benoemen Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken.

ART. 39.

De Afgevaardigden spreken de Synode toe (Bijlagen XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX) en worden beantwoord door den Praeses en door den eersten Scriba.

ART. 40.

Eenheid van opleiding.

Op verzoek van den Praeses doet Prof. Dr. H. H. KUYPER voorlezing van het advies in zake C I (Bijlage XXI). De Synode besluit, dat dit advies aan de leden rondgedeeld en in de zitting van Woensdag, 30 Aug. behandeld zal worden.

ART. 41.

De Praeses brengt in behandeling het Rapport inzake H 1—10 Armenwet.
van het Agendum (Bijlage XXII).

Ds RUDOLPH stelt voor, *in te voegen* achter „in de Kerk van Christus”, „*hoewel betreurende, dat onder de vigeur van de tegenwoordige Grondwet (art. 193) een armenwet is ingediend*”, en te schrappen: „of, indien daartegen overwegend bezwaar mocht blijken te bestaan, deze zooveel maar eenigszins mogelijk is bij de wet worde beperkt.”

Ds. C. LINDEBOOM stelt voor het volgende amendement in te lasschen achter: *Armbestuur: Voorop stellende, dat de diaconale armenzorg wordt uitgeoefend krachtens instelling van het diaconaat van Christus' wege, en dat een wet, die de armenzorg in het algemeen regelt met dat eigen karakter van het diaconaat rekening moet houden.*

Een amendement van Prof. HONIG, ingediend door D.D. OEGEMA en VAN HALSEMA, luidt: *de voorlaatste alinea worde aldus gelezen: of, indien daartegen thans overwegend bezwaar mocht blijken te bestaan, gestreefd worde naar zulk eene regeling, waardoor geleidelijk aan de dubbele bedeeeling een einde komt.*

Wordt besloten, te lezen:

„*Besluit zich te wenden tot H. M. de Koningin en daarvan mededeeling te doen aan Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken en de Staten-Generaal.*”

Al de amendementen worden verworpen. De conclusie wordt aangenomen, en luidt aldus:

De Gereformeerde Kerken in Nederland, samengekomen in Generale Synode te Zwolle op den 22sten Augustus 1911 e.v.d.,

kennis genomen hebbende van het ontwerp-HEEMSKERK tot herziening der wet op het Armbestuur,

dankbaar waardeerende, dat dit in vele opzichten het streven toont om rekening te houden met het eigenaardig karakter der diaconale armenzorg in de kerk van Christus,

erkentelijk voor het goede, dat in dit wetsontwerp geboden wordt ook ten opzichte van den diaconalen arbeid,

besluit zich te wenden tot H. M. de Koningin en daarvan mededeeling te doen aan Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken en de Staten-Generaal, met het eerbiedig verzoek in dit wetsontwerp de volgende wijzigingen te willen aanbrengen om bezwaren, welke daaruit voor den diaconalen arbeid zouden kunnen voortvloeien, te ondervangen:

door eene wijziging van artikel 5 alin. 1, te voorkomen, dat de diaconie eene positie ontvangt, welke in strijd zou zijn met het Gereformeerde Kerkrecht,

in artikel 12 de te kort genomen termijnen eenigszins te verlengen;

aan het slot voor de diaconieën een beperking in te voegen als in art. 48₂ en 53₂ te haren opzichte voorkomt;

en voor de diaconieën bovendien te bepalen, dat deze slechts hebben te antwoorden of zij bereid en in staat zijn tot steun, ja dan neen, terwijl zij eerst in tweede instantie, wanneer de arme volhardt bij zijne aanvraag om hulp buiten de diaconie om, verplicht worden mede te deelen tot welk bedrag en in welken vorm zij eventueel hulp verleenden;

hoewel de Synode er de voorkeur aan geeft, dat de wet deze verplichting, ook in art. 48 en 53, niet legt op de diaconie, doch de mededeeling (mits door diakenen gewaarmerkt) laat verstrekken door den arme, die zichzelf als zoodanig openbaart;

in artikel 13 nauwkeuriger te bepalen bij de wet, welke opgaven de diaconieën verplicht zijn te verstrekken, opdat zij door deze beschermd worden tegen vragen, die te zeer haar inwendige aangelegenheden zouden kunnen raken;

in art. 48 (zoo ook in art. 53) de opgaven meer tot het noodzakelijke te beperken;

in artikel 50 aan alinea 1 sub 2 toe te voegen „doordat zij zich zelf als zoodanig openbaarden”;

en alinea 2 zoodanig te beperken, dat door het Koninklijk Besluit nimmer het karakter van den Armenraad, als in alinea 1 omschreven, kan worden gewijzigd;

in artikel 67 het boete-maximum te verlagen en bovendien te bepalen, dat geen boete wordt opgelegd dan na waarschuwing;

en eindelijk met het verzoek, dat de z g. n. dubbele bedeeeling uit het wetsontwerp worde geschrapt,

of, indien daartegen overwegend bezwaar mocht blijken te bestaan, deze zooveel maar eenigszins mogelijk is bij de wet worde beperkt,

als alsdan in art. 30 worde bepaald, dat de instelling van weldadigheid, welke het grootste deel der ondersteuning verstrekt, als regel deze ook uitreike.

ART. 42.

Batavia en Soerabaja.

DS. RENKEMA brengt advies uit over M 3, *het rapport van de classis 's Gravenhage over hare buitenkerken te Batavia en Soerabaja* (Bijlagen XXIII en XXIV) en concludeert, dat de Synode besluite, de classis 's Gravenhage hartelijk dank te zeggen voor de indiening van deze mededeelingen en voor de naarstigheid in de behandeling van deze gewichtige aangelegenheden. De Synode besluit aldus. •

Dezelfde rapporteert over wat in het zendingsrapport voorkomt onder § 26, 2 en stelt namens de commissie van advies voor, gelijk de Synode besluit (Bijlage XXV):

gehoord de genoemde Deputaten, om in het komend drietal jaren

aan de Kerk van Batavia eene subsidie uit te keeren van ten hoogste f 100 per maand, en voorts deze zaak ter nadere beslissing te leggen in de handen der komende Deputaten voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen, aan wie door den Kerkeraad van Batavia jaarlijks het verzoek om subsidie worde gedaan, met overlegging van eene begrooting, waaruit voor Deputaten de noodzakelijkheid van het verlenen der subsidie blijkt.

Dezelfde adviseert over wat in § 26, 1 voorkomt: *Subsidie aan de Kerk van Soerabaja* (Bijlage XXVI). De Commissie van advies stelt voor, aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, dat zij verder over de emeritaatszaken correspondeeren met Soerabaja en daarin doen uitkomen: 1. dat de Kerkeraad van Soerabaja de geheele som van 't emeritaatspensioen vaststelle, en voor den predikant en voor diens echtgenoot; 2. dat Soerabaja als haar aandeel in die som nooit minder bijdrage dan f 40 per maand en zij deze gelden definitief toezegge, en 3. dat deputaten volmacht ontvangen, om dan eene bepaalde som tot aanvulling uit de Generale Kas toe te zeggen; — voorts stelt de Commissie voor te bepalen, dat in het komend drietal jaren aan de Kerk van Soerabaja uitbetaald worde een subsidie van ten hoogste drie duizend gulden per jaar, mits op desbetreffend verzoek en na aan Deputaten duidelijk gebleken noodzakelijkheid. Eindelijk adviseert de Commissie, dat de Synode uitspreke de wenschelijkheid, dat de Kerk van Soerabaja haar arbeid tot verbreiding van het Evangelie zooveel mogelijk uitbreide en van dezen arbeid jaarlijks verslag uitbrengte aan de Deputaten voor de Zending.

Naar deze adviezen der Commissie besluit de Synode.

DS. RENKEMA rapporteert nog over wat in § 26, 16 van het Zendingsrapport voorkomt, een *zendings-tentoonstelling*. Het advies luidt: aan de te benoemen Deputaten op te dragen, te dezer zake een beslissing te nemen en hunne medewerking aan de voorbereiding eener zendings-tentoonstelling, indien de kosten daaraan verbonden niet al te groot zijn, te verlenen. Aldus wordt besloten.

ART. 43.

Dr. HANIA rapporteert over de uitgave van het *Zendingsblad*, § 16[•] Zendingsblad. van het Zendingsrapport (Bijlagen XXVII en XXVIII). De Synode besluit aan de te benoemen Deputaten op te dragen, voor de verdere uitgave van het Zendingsblad te zorgen. Op voorstel van Ds. KLAARHAMER zegt de Synode dank aan allen die de verlopen drie jaar het Zendingsblad hebben bezorgd, bijzonder Ds. DIJKSTRA, die gansch belangeloos ook den Zendingskalender heeft doen verschijnen.

Dr. HANIA rapporteert over het aanwijzen van eenige plaatsen, „Eenige plaatsen. genoemd in § 26, 3 van het Zendingsrapport (Bijlage XXIX) en adviseert aan de Synode:

1°. als eenige plaatsen in 't algemeen aan te wijzen Tjilatjap, Maos, Soempioeh, Magelang, Temanggoeng (met inachtneming van de in het rapport genoemde restrictie) Parakan, Salaman en Setjang ;

2°. dat daarmee echter niet wordt uitgesproken, dat een zendende kerk in de e. k. 3 jaren nu geen ander gedeelte op ons zendings-terrein, b.v. niet een gedeelte van een reeds bezet terrein zou kunnen verkrijgen; en

3°. dat daarom de definitieve beslissing over de toekenning van eenig terrein tot de e. k. Synode wordt opgedragen aan de nieuw te benoemen Deputaten die vóór hunne beslissing evenwel het advies zullen hebben in te winnen van de Algemeene Vergadering van missionaire arbeiders op Java.

De Synode neemt deze adviezen aan, en spreekt daarbij uit, dat Zeeland nog een ander terrein kan kiezen dan het reeds gekozen en gekregen heeft.

Dr. HANIA leest het rapport over § 19 van het Zendingsrapport, *de wijziging in de regeling van de visitatie van de Zendingsposten*, en adviseert de Synode: 1°. als regel voortaan te doen gelden, dat de dienaren op Java op Java, die op Soemba op Soemba de visitatie houden; 2°. in de visitatie-regeling van 1908 eene kleine wijziging aan te brengen n.l.: *a.* in den titel en in art. 1° worde „op Midden-Java” veranderd in „in Oost-Indië”; *b.* het naschrift over de visitatie der Zendingsposten op Soemba valle geheel weg.

De Synode besluit naar dit advies.

ART. 44.

De Praeses sluit deze zitting.

Zitting van 30 Augustus 1911.

ART. 45.

De Praeses opent de zitting op de gebruikelijke wijze. Bij gehouden appel-nominaal blijkt, dat alle leden tegenwoordig zijn.

ART. 46.

De notulen van de voorgaande zitting worden gelezen en gearresteerd.

ART. 47.

Prof. Dr. H. H. KUYPER rapporteert over C, I : 1—19 (Bijlage XXI) : *Opleiding. Opleiding tot den Dienst des Woords enz.*

De Commissie stelt der vergadering voor, de volgende beslissingen te nemen.

1°. De Generale Synode,

kennis genomen hebbende van de verschillende voorstellen, die tot haar gekomen zijn, om tot meerdere eenheid van opleiding te komen ;

overwegende dat het nog niet gebleken is, dat in de Kerken genoegzame overeenstemming betreffende deze zaak gevonden wordt ; als ook dat bij deze voorstellen niet voldoende rekening is gehouden noch met de bezwaren van hen die het beginsel voorstaan, dat de kerken zullen hebben een eigen volledige inrichting voor de opleiding tot den Dienst des Woords, noch met de bezwaren van hen die het beginsel van Universitaire studie wenschen gehandhaafd te zien ;

overwegende, dat de tijd haar ook nog niet rijp toeschijnt, om thans reeds tot een principiële oplossing van dit vraagstuk te komen ;

besluit met waardeering van de goede bedoeling dergenen die deze voorstellen hebben ingezonden, en hoewel ze de gedeelheid in de opleiding betreurt, alle voorstellen in deze materie terzijde te leggen.

2°. De Generale Synode,

kennis genomen hebbende van het verzoek der Particuliere Synode van Friesland (Noordelijk gedeelte), dat de Generale Synode zich zal uitspreken over het zoogenaamde „beding van 1892”, opdat dit niet tot een dogma worde ;

kennis genomen hebbende van de nadere verklaring der afgevaardigden, dat met dit zoogenaamde beding van 1892 bedoeld wordt de slotverklaring der Christelijke Gereformeerde Synode van Leeuwarden, dat deze Synode oordeelde te moeten handhaven het beginsel, dat de Kerk geroepen is eene eigene inrichting tot opleiding harer Dienaren te hebben, met welke verklaring de Nederduitsche Gereformeerde Synode van 's Gravenhage genoegen heeft genomen ;

verklaart dat uit de bewoordingen zelf van deze overeenkomst en uit den aard der zaak volgt, dat de Gereformeerde Kerken in Nederland noch in dit beginsel noch in eenig ander beginsel van opleiding ooit een dogma hebben gezien,

en vermaant alle broeders, om ook bij verschij van overtuiging op dit punt, elkander in broederlijke liefde te verdragen.

Amendement Prof.
Lindeboom.

Daarop neemt Ds. VAN HALSEMA van Prof. L. LINDEBOOM over als amendement op de conclusies van dit rapport, om uit het eerste voorstel, laatste alinea, deze woorden te schrappen: „*met waardeering van de goede bedoeling dergenen, die deze voorstellen hebben ingezonden en hoewel ze de gedeeldheid in de opleiding betreurt*”; en uit de tweede conclusie de derde alinea te doen vervallen; en daarvoor te lezen: „acht het niet noodig of gewenscht, op dit verzoek in te gaan, overmits in de bewoordingen der bedoelde overeenkomst wordt gesproken van „beginsel”, niet van „dogma”.

Over deze amendementen wordt achtereenvolgens hoofdelijk gestemd. Nadat uit deze stemming is gebleken dat beide amendementen zijn verworpen; het eerste met 11 tegen 37 stemmen; het tweede met 13 tegen 35; worden de beide voorstellen van de Commissie ongewijzigd bij hoofdelijke stemming, met alle stemmen aangenomen.

Nadat dit besluit is gevallen, verzoekt Prof. L. LINDEBOOM, dat in de Acta worde vermeld, dat hij zich niet kan vereenigen met de uitspraak der Synode, en dat onder de Bijlagen worde opgenomen een nota van zijne hand over deze zaak (Bijlage XXXI).

ART. 48.

Examina.

Prof. Dr. F. L. RUTGERS rapporteert namens de Commissie in wier handen de punten C II, 1—5 zijn gesteld: *Examina* (Bijlage XXXII).

Als slotsom van de overwegingen wordt voorgesteld, dat de Generale Synode besluite:

- 1o. niet te voldoen aan den wensch, dat „van het peremptoir examen het onderzoek in Dogmatiek en Exegese worde afgenomen”; reeds op grond van de overweging, dat het dit examen is, waardoor wordt beslist, of iemand, die tot den dienst des Woords en der Sacramenten beroepen wordt, tot dien dienst kan worden toegelaten; — dat hierbij de twee hoofdvakken dus niet kunnen wegvallen; — en dat ook bij die twee vakken de Kerk, van welke de beroeping uitgaat, allerminst van de onderzoeking mag worden uitgesloten, gelijk toch geschieden zou, wanneer in die vakken alleen bij het praeparatoir examen werd geëxamineerd; en
- 2o. uit te spreken, dat wel door de Generale Synode voor het geheele peremptoire examen een tijd van ten minste drie uren gesteld is, maar dat de verlenging van dat minimum, en desgelijks de nadere bepaling van den tijd, die voor ieder vak in het bijzonder te besteden is, aan de Classes met de Deputaten der Particuliere Synodes is overgelaten; — dat dus, waar geklaagd wordt, dat sommige vakken, en met name de practische, daarbij niet tot hun recht komen, dit gebrek door de klagers zelve moet verholpen worden; en dat, voor zoover er in het algemeen reden

is voor die klacht, de Generale Synode er zich toe bepalen moet, om er bij alle Classes en Particuliere Synodes op aan te dringen, dat bij het peremptoir examen alle daartoe behoorende vakken tot hun recht komen.

Aldus wordt besloten.

ART. 49.

Dr. T. HOEKSTRA rapporteert over punt D, 1 (Bijlage II): *Rapport van de Curatoren der Theologische School.* Curatoren-rapport.

Aan de Synode wordt voorgesteld, en zij besluit aldus:

- 1°. De Generale Synode zendt van harentwege een circulaire aan al de classes, waarin zij er op wijst, dat sommige kerken nalatig zijn in het geregeld tweemaal collecteeren voor de School, en waarin door haar wordt verzocht, dat de classes in hare vergaderingen geregeld vragen, of alle kerken tweemaal 's jaars voor de school collecteeren en alzoo zorgen, dat haar classicale correspondent van al de kerken der classis op tijd de in de samenkomst der gemeente te houden collecten ontvangt.
- 2°. De Generale Synode besluit aan de Hoogleraren van de Theologische School een jaarlijksch kindergeld toe te leggen overeenkomstig de daartoe door het Curatorium voorgestelde regeling.
- 3°. De Generale Synode besluit aan Mevr. de Wed. Dr. F. F. C. Fischer een jaarlijksch pensioen te verstrekken uit het Pensioenfonds der Theologische School in overeenstemming met het besluit, dat door het Curatorium dienaangaande is genomen, aan welk besluit de Synode hare sanctie hecht.
- 4°. De Generale Synode besluit, dat aan den Lector Dr. A. NOORDTJIZ zal worden verzocht aan de Theologen onderwijs te geven in de Textcritiek en Archaeologia Sacra, en aan de Propaedeutici in Land- en Volkenkunde.
- 5°. De Generale Synode besluit, de handelingen der Curatoren goed te keuren met dien verstande, dat in verband met de behandeling van punt D 2—7 van het Agendum over de benoeming van een vijfden Hoogleraar en de instelling van het Doctoraat aan de Theologische School nader door de Synode zal worden beslist, en de Curatoren dank te zeggen voor hun gewichtige diensten aan de Kerken bewezen.

ART. 50.

Voorts rapporteert Dr. T. HOEKSTRA over punt D, 2 tot 6: *Voorstellen betreffende uitbreiding en versterking van onderwijskrachten aan de Theologische School.* Na de lezing van dit rapport (Bijlage XXXIV) wordt medegedeeld, dat het nog op dezen dag gedrukt zal worden gesteld in handen der leden. De behandeling wordt uitgesteld tot morgen voormiddag.

Versterking der onderwijskrachten aan de Theol. School.

ART. 51.

Algemeene en afzonderlijke vergaderingen op Midden-Java en Soemba.

Dr. J. HANIA rapporteert over § 26, 9, A. van het Zendings-rapport (Bijlage XXXV) en stelt voor :

a. zoowel voor Soemba als voor Midden-Java worden „algemeene” en „afzonderlijke” vergaderingen, als bedoeld in art. 15 der Zendings-orde, ingesteld ;

b. die vergaderingen zenden afgevaardigden naar elkander, 't eene jaar eerst een afgevaardigde van Java naar Soemba ; 't andere jaar omgekeerd ;

c. uit de Generale kas worde ter bestrijding van de onkosten dier afvaardiging jaarlijks tot een maximum van f 75, als zijnde ongeveer de helft der onkosten, beschikbaar gesteld ;

d. Art. 15 der Zendingsorde worde dan voortaan aldus gelezen :

alinea *a.* „De Dienaren des Woords, de Onderwijzers en de Artsen op Midden-Java en op Soemba houden, ieder op hun eigen terrein, algemeene vergaderingen en elke categorie houdt afzonderlijke vergaderingen” ;

alinea *b.* „De Dienaren des Woords van de kerken van Europeanen op Java wonen de vergaderingen op Java bij als adviseerende leden,

en de slotalinea worde aldus gewijzigd : zij beslissen in ondergeschikte huishoudelijke zaken, wanneer de praktijk op hun zendings-terrein hiertoe noodzaakt.

Aldus wordt besloten.

Rapporteerende over § 26, 9, B besluit de vergadering op advies van denzelfden rapporteur :

1°. de wijziging in art. 11 der Zendingsorde aan te brengen in in den zin zooals in het rapport der deputaten wordt genoemd, in de Bijlage over de toekomstige positie van de Keuchenius-school, bijaldien het rapport over de verdere ontwikkeling van de Keuchenius-School wordt aangenomen, en

2°. aan de nieuw te benoemen deputaten op te dragen het punt van „wijzigingen in de Zendingsorde” onder de oogen te zien en zoo noodig daarover bij de e.k. Generale Synode concept-voorstellen in te dienen.

ART. 52.

Petronella-hospitaal.

Prof. Dr. A. G. HONIG rapporteert over punt F, 3 en biedt der vergadering de volgende conclusiën aan (Bijlagen XXXVI en XXXVII) :

1° de Synode betuigt aan de Kerk van Amsterdam in 't algemeen en aan hare deputaten voor de medische zending in het bijzonder haren hartelijken dank voor den veelomvattenden arbeid in dezen jn de afgelopen jaren verricht, en spreekt er hare blijdschap over uit,

dat die arbeid door den zegen des Heeren tot dusver rijkelijk gekroond, zich thans ook zal richten op Solo ;

2° aan de nieuw te benoemen deputaten voor de zending op te dragen, aan de Kerk van Amsterdam jaarlijks voor den medischen dienst, na ingekomen verzoek en bij gebleken noodzakelijkheid, een subsidie uit te keeren tot een maximum van f 2000.

Naar deze conclusiën wordt besloten.

ART. 53.

Ds. R. J. VAN DER VEEN rapporteert over M. 8 : uitnoodiging der *First International Mission Study Conference* (Bijlage XXXVIII), en stelt namens zijne Commissie voor : Uitnoodiging der First International Mission Study Conference.

Aan het moderamen van de defungeerende deputaten op te dragen eene beslissing op deze invitatie te nemen. Deze broeders kunnen zoo noodig een onderzoek instellen naar het karakter, den duur en de belangrijkheid dezer conferentie, om daarna hun besluit vast te stellen.

Dit voorstel wordt aangenomen.

ART. 54.

Ds. W. BREUKELAAR rapporteert over § 26, 4 uit het Zendings-rapport, het verzoek van *Mevr. de Wed. Ds. D. Huysing* (Bijlage XXXIX), en stelt voor : Verzoek Mevr. de Wed. Ds. D. Huysing.

1° aan Mevr. de Wed. Ds. D. HUYSING uit de Generale kas der zending tot de eerstvolgende Generale Synode dezelfde ondersteuning te verstrekken, die zij de laatste drie jaren genoot, zijnde f 1000 per jaar ;

2° aan de te benoemen deputaten op te dragen, van deze beslissing aan Mevrouw HUYSING kennis te geven en voor de uitvoering zorg te dragen.

Aldus wordt besloten.

Voorts rapporteert dezelfde rapporteur over § 10 en § 26.6 van het Zendingsrapport, *voorstel om Ds. A. Delfos steun te verleen* uit de Generale kas der zending (Bijlage XL), en stelt voor : Verzoek Ds. A. Delfos.

1° de handelingen van de deputaten in zake Ds. DELFOS goed te keuren ;

2° de te benoemen deputaten voor de zending te machtigen om aan Ds. A. DELFOS eene toelage te doen toekomen uit de Generale kas der zending tot een jaarlijksch bedrag van f 400 en dat bedrag ook nog te doen uitkeeren over het jaar 1910.

Aldus wordt besloten.

ART. 55.

Dezelfde brengt verder rapport uit over § 26, 14 en Bijlage IV van het Zendingsrapport, *de verdere ontwikkeling der Keuchenius-school* (Bijlage XLI), en stelt voor om te besluiten ; Keuchenius-school.

1° Art 11 der Zendingssorde te veranderen, zooals door deputaten voor de Zending is voorgesteld in Bijlage IV van het Zendingssrapport, en dit Art. aldus te doen luiden :

De gezamenlijke Kerken onderhouden op het zendingsterrein van Midden-Java eene kweekschool tot opleiding van Inlandsche onderwijzers, alsmede eene opleidingsschool tot vorming van helpers bij den dienst des Woords. Deze scholen staan onder de leiding van de deputaten der Generale Synode voor de Zending, terwijl inrichting en toezicht door de Generale Synode worden geregeld.

2° de tegenwoordige eerste Afdeeling der Keuchenius-school te reorganiseeren, zooals dit door de deputaten voor de Zending is voorgesteld en het reglement daarvoor vast te stellen naar het voorstel der Zendingssdeputaten in Bijlage IV van het Zendingssrapport : „De Keuchenius-school. Toekomstige positie”, met dien verstande dat als art 13 worde ingelascht :

In overleg met den Directeur wordt door den Docent der Opleidings-school tot vorming van helpers bij den dienst des Woords of onder diens leiding aan de leerlingen der Keuchenius-school eenig theologisch onderwijs gegeven. De regeling voor dit onderwijs wordt vastgesteld door de deputaten der Generale Synode voor de Zending, de Algemeene Vergadering gehoord ; waardoor de volgende artikelen 13, 14 en 15 worden art. 14, 15 en 16.

3° de tegenwoordige tweede Afdeeling der Keuchenius-school te reorganiseeren zooals door de deputaten voor de Zending is voorgesteld en daarvoor het reglement vast te stellen, dat in genoemde Bijlage IV voor de 2de Afdeeling als regeling wordt voorgesteld ;

4° aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen in zake de opleiding van helpers voor den medischen dienst in overleg te treden met de Algemeene Vergadering op Midden-Java en des noodig met de zendende kerken, en daarna eene regeling te treffen en de maatregelen te nemen, die zullen blijken noodig te zijn, een en ander onder nadere goedkeuring van de volgende Generale Synode ;

5° aan de Keuchenius-school het Hollandsch te handhaven als leervak, voor zoover dit aan de deputaten voor de Zending zal noodig blijken, met dien verstande evenwel, dat de Keuchenius-school haar karakter als Javaansche Kweekschool moet blijven behouden ;

6° aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen om zoodra hun dit niet alleen noodig, maar ook finantieel uitvoerbaar zal blijken, aan de Keuchenius-school nog een Europeesch Onderwijzer te benoemen en dezen te instrueeren en uit te zenden ;

7° de te benoemen deputaten voor de Zending te machtigen, op het terrein der Keuchenius-school een derde Europeesche woning te doen bouwen.

Aldus wordt besloten.

Dezelfde rapporteur adviseert voorts namens zijne Commissie in zake Keuchenius-school. § 15 van het Zendingsrapport *de Keuchenius-school* (Bijlage XLII):

1° de handelingen der deputaten in zake de Keuchenius-school goed te keuren;

2 voldoening te betuigen over den arbeid van de B.B Ds. BAKKER, de heeren D. KOELEWIJN en J. ZUIDEMA alsmede van de Algemeene Vergadering en van den Raad van Toezicht;

3° te voldoen aan het verzoek van Br. D. KOELEWIJN, door zijn salaris te verhoogen met f 25.— per maand, ingaande met 1 October a.s.;

4° aan Br. J. ZUIDEMA eervol ontslag te verleen als eerste Leeraar aan de Keuchenius-school onder dankbetuiging voor al zijn arbeid, en hem te benoemen tot „Leeraar aan de School ter Opleiding van helpers bij den dienst des Woords”; terwijl de datum, waarop dit ontslag en deze benoeming zal ingaan later zal worden bepaald;

5° aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen:

a. na overleg met Br. J. ZUIDEMA, de Algemeene Vergadering en de Afzonderlijke Vergadering van Dienaren des Woords te bepalen den datum, waarop het ontslag en de benoeming sub. 4 genoemd, zal ingaan,

b. en voorts vast te stellen de instructie van Br. J. ZUIDEMA als leeraar aan de school tot opleiding van helpers bij den dienst des Woords met dien verstande, dat daarbij Br. J. ZUIDEMA zijn verkregen finantieele rechten moet blijven behouden.

Naar dit advies wordt besloten.

ART. 56.

Docent D. BAKKER rapporteert over F 8 van het Agendum en § 22 van het Zendingsrapport: „*Artikel 123*” (Bijlage XLIII), en adviseert in deze aangelegenheid: Art. 123 van het Reglement op het beleid der regeering van Neerlandsch-Indië.

1° de Generale Synode stelle de beslissing over de voorstellen van de Particuliere Synode van Gelderland en van de Afzonderlijke Vergadering van missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java uit tot de volgende Generale Synode;

2° de Generale Synode stelle deze voorstellen in handen van de nieuw te benoemen deputaten voor de Zending met opdracht:

a. te onderzoeken bij de Regeering, of zij geneigd is onze bezwaren tegen Art. 123 weg te nemen;

b. te onderzoeken op welke wijze de verhouding tusschen de Zending en de Koloniale Regeering het best zou kunnen geregeld worden.

Aldus wordt besloten.

ART. 57.

Echtverbintenis tus-
schen Christenen
en Mohammedanen
en Heidenen.

Ds. P. J. W. KLAARHAMER rapporteert over F 2 (Bijlage XLIV), *verzoek van de afzonderlijke vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java*, en stelt de vergadering voor, dat zij besluite:

- 1°. dat eene echtverbintenis tusschen Christenen en Mohammedanen of heidenen ongeoorloofd is;
- 2°. dat zulk een verbintenis niet kerkelijk mag worden bevestigd;
- 3°. dat een Christen of Christin, die tot zulk eene echtverbintenis neiging of voornemen openbaart, behoort vermaand te worden daarvan af te zien;
- 4°. dat in de prediking en onderwijzing der gemeente aan deze zaak de noodige aandacht behoort te worden gewijd, en
- 5°. dat de moedwillige en onbekeerlijke overtreder kerkelijk moet worden gestraft.

Aldus wordt besloten.

Gedwongen huwelijken.

Ds. KLAARHAMER rapporteert voorts nog over een tweede verzoek om advies *in zake een gedwongen huwelijk*; omtrent deze zaak wordt der Synode geadviseerd:

- 1°. dat een zoogenaamd „gedwongen huwelijk” wel kerkelijk met het gewone formulier moet worden bevestigd;
- 2°. dat echter de man en vrouw om hunne zonden kerkelijk moeten worden gestraft;
- 3°. dat hun schuldbelijdenis voor de gemeente behoort te geschieden, en
- 4°. dat over den tijd, waarop deze schuldbelijdenis geschieden zal, in elk geval afzonderlijk moet worden beslist.

Aldus wordt besloten.

ART. 58.

Zendings-consulaat.

Ds. M. MEIJERING rapporteert over § 26, 7 van het Zendingsrapport, betreffende de *verdere aansluiting aan het zendingsconsulaat* (Bijlage XLV).

Namens de Commissie wordt geadviseerd:

- 1°. aan Dr. VAN BOETZELAER hartelijk dank te betuigen voor de diensten, door hem als zendings-consul aan onze kerken bewezen;
- 2°. uit te spreken, dat zij, gezien den arbeid van Dr. VAN BOETZELAER het zendingsconsulaat zeer op prijs stelt, en te besluiten, de aansluiting bij 't zendings-consulaat te bestendigen, en
- 3°. aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen, in deze zaak te doen, wat noodig mag blijken in het belang van den zendingsarbeid der kerken.

Aldus wordt besloten.

ART. 59.

Dr. J. C. DE MOOR rapporteert over het *schrijven van de classis Hudson der Christian Reformed Church in N.-Amerika met het verzoek aan onze vergadering, om steun te bieden voor het oprichten van een Christian Home voor de immigranten en zeelieden te Hoboken* (Bijlage XLVI). Geadviseerd wordt dat de Synode besluite, de pogingen van de classis Hudson der Christian Reformed Church in N.-Amerika tot het oprichten van een Christian Home voor immigranten en zeelieden in de belangstelling der Kerken aan te bevelen.

Christian Home in
Hoboken.

Aldus wordt besloten.

ART. 60.

Ds. M. MEIJERING rapporteert over § 26, 17 van het Zendingsrapport: *het regelen van de loopende zaken der zending*. Het advies der Commissie luidt: aan Ds. H. DIJKSTRA, Ds. J. D. VAN DER MUNNIK, Dr. J. HANIA en Ds. W. BREUKELAAR, samen vormende het moderamen van de deputaten door de vorige Synode benoemd, machtiging te verleen, om de loopende zaken der zending onder de Heidenen en Mohammedanen te behandelen, totdat de te benoemen deputaten hebben vergaderd.

Loopende zaken der
Zending.

Aldus wordt besloten.

ART. 61.

Ds. R. J. VAN DER VEEN rapporteert over § 26, 12 en bijlage III van het Zendingsrapport, betreffende de „*tijdelijke ruiling*” en „*duurzame overplaatsing*” van *missionaire-predikanten op Java* (Bijlage XLVII), en stelt namens zijne Commissie voor, dat de Synode besluite:

Ruiling en verplaatsing van Mission-
predikanten.

- a. op ruiling of verplaatsing van missionaire dienaren, zooals die in het referaat is bedoeld, mogen de kerken niet ingaan;
- b. alleen dan kan van ruiling of verplaatsing sprake komen, als zij door de missionaire-predikanten zelf wordt begeerd en verzocht.

Aldus wordt besloten.

ART. 62.

Ds. TH. OEGEMA leest het rapport voor van broeder J. R. DE MILDT namens diens Commissie over Q, 2 (Bijlage XLVIII): *rapport van de classis 's Gravenhage over het houden van een bededag of bedestond*, waarin wordt voorgesteld:

Het houden van een
bededag of bedestond

- a. de classis 's Gravenhage dank te zeggen voor de wijze waarop zij hare taak vervuld heeft;
- b. de opdracht aan de classis 's Gravenhage te continueeren.

Dit voorstel wordt aangenomen.

Schrijven van Ds. Bajema over het niet houden van een bededag in 1903 en 1909.

Ds. TH. OEGEMA rapporteert in zake het schrijven van Ds. J. J. BAJEMA van Oostzaan, Q, 6 (Bijlage XLIX, inhoudende de vragen: *Zou het niet overeenkomstig Art. 66 K. O. geweest zijn, dat de classis 's Gravenhage een bededag had uitgeschreven met het oog op de aanhoudende droogte en de thans heerschende veeziekte? En waarom is dat niet geschied in 1903 en in 1909 bij de aanhoudende plage des regens?*

De commissie stelt in antwoord op deze vragen voor, het niet uitschrijven van een bededag of bedestond in genoemde gevallen goed te keuren, wijl geen bepaald algemeene ramp aanwezig was.

Aldus wordt besloten.

ART. 63

Rekening en verantwoording van de huishoudelijke uitgaven der deputaten voor de Zending.

Br. A. W. DE LEEUW Jzn rapporteert over de administratie van de huishoudelijke uitgaven der deputaten voor de Zending (Bijlage L) en stelt voor, de rekening en verantwoording der deputaten goed te keuren en hen met dankzegging te dechargeeren. De boeken worden ter tafel gebracht en geteekend, en de deputaten voor deze administratie gedechargeerd.

ART. 64.

Aanbeveling van te benoemen deputaten.

Het Moderamen dient overeenkomstig het besluit door deze Synode in haar vergadering van Donderdag 24 Augustus, art. 21, genomen, een lijst van aanbeveling in van te benoemen deputaten der Synode.

ART. 65.

De Praeses sluit deze zitting.

Zitting van Donderdag 31 Augustus 1911.

ART. 66.

Appel-nominaal.

De Praeses opent de zitting en houdt appel-nominaal, waaruit blijkt dat Ds. G. WISSE vervangen is door zijn secundus, Ds. L. SMILDE, die door op te staan instemming betuigt met de Belijdenis onzer Kerken.

ART. 67.

De notulen van de zitting van 30 Augustus worden gelezen en gearresteerd.

ART. 68.

De Praeses stelt voor en de Synode besluit, het volgende telegram te zenden aan H. M. de Koningin, die heden verjaart: Gelukwensch aan H M
de Koningin

Aan Hare Majesteit de Koningin.

De Gereformeerde Kerken, te Zwolle in Generale Synode vergaderd, bieden Uwe Majesteit op dezen gedenkdag hare gelukwenschen aan; zij bidden Uwer Majesteit den zegen des Heeren toe bij de gewichtige taak der regeering van ons volk, opdat ook zij een stil en gerust leven leiden mogen; zij voegen daaraan toe hare gelukwenschen aan den Vorsteliijken Gemaal, den Prins der Nederlanden en hare zegenbeden voor de jeugdige Prinses.

Namens de Synode,

B VAN SCHELVEN, praeses.

ART. 69.

De aanbeveling van het Moderamen voor deputaten voor de Zending onder de Joden, en voor die onder de Heidenen en Mohammedanen wordt aan de Synode voorgelezen.

ART. 70.

In bespreking komt het rapport, genoemd in Art 50, gaande over D2a, 3, 4, 5 en 6 van het Agendum (Bijlage XXXIV)

Vijfde Hoogleeraar

De Commissie van advies stelt het volgende voor:

de Synode, overwegende dat het rapport van het Curatorium aangaande het onderwijs, aan de Theologische School gegeven, gunstig is; overwegende, dat de meerderheid van de Curatoren de benoeming van een vijfden hoogleeraar niet absoluut noodzakelijk acht;

overwegende, dat de jaarlijksche rekening van de Theologische School in de eerste drie jaren een belangrijk nadeelig saldo zal opleveren; besluit tot de benoeming van een vijfden hoogleeraar thans niet over te gaan.

Daarnaast stond het advies van de *minderheid* der Commissie, luidende:

de Synode, overwegende, dat, met het oog op den vergevorderden leeftijd van twee hoogleeraren, versterking van de onderwijskrachten aan de Theologische School wenschelijk en noodzakelijk is;

overwegende, dat de leerstoel die in 1902 door het vertrek van Prof. BIESTERVELD vacant werd, nog niet weder bezet is, en het gewenscht is, dat de vakken, die zich om het Ambt en de Zending concentreeren, door een bepaald daartoe aangewezen hoogleeraar gedoceerd worden;

overwegende, dat de finantieele toestand der Theologische School, hoewel niet gunstig, toch niet onrustbarend is;

overwegende, dat de benoeming van een vijfden hoogleeraar ten goede zal komen aan de rust en den vrede in onze kerken;

besluit thans tot de benoeming van een vijfden hoogleeraar over te gaan.

Na ampele bespreking van dit rapport en deze adviezen wordt door Ds. J. H. LANDWEHR het volgende voorstel ingediend:

de Generale Synode,

van oordeel, dat een vijfde hoogleeraar aan de Theologische School noodig is,

overwegende, dat de toestand der finantiën van dien aard is, dat geen gelden voorhanden zijn, om een vijfden hoogleeraar te salarieeren;

besluit op vermeerdering der finantiën bij de kerken aan te dringen, opdat op de e. k. Generale Synode over de mogelijkheid eener benoeming kan worden geoordeeld,

en draagt aan de Curatoren op, deze zaak voor te bereiden en de volgende Synode van advies te dienen.

Bij hoofdelijke stemming wordt het advies van de Commissie verworpen met 22 tegen 26 stemmen; het advies van de minderheid wordt verworpen met 22 tegen 26 stemmen; het voorstel van Ds. J. H. LANDWEHR wordt met 42 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen.

ART. 71.

Argentinië.

Komt aan de orde M 4 van het Agendum, *Rapport van Deputaten voor de geestelijke belangen van de Gereformeerden in Argentinië* (Bijlage II) en het advies van de adviseerende Commissie te dezer zake (Bijlage LII), uitgebracht door Ds. H. MEIJER.

De Commissie stelt voor:

1°. aan Deputaten den bijzonderen dank der Synode te brengen voor hun arbeid;

2°. het rapport van Deputaten in de Acta op te nemen;

3°. opnieuw Deputaten te benoemen voor deze aangelegenheid;

4°. de opdracht dezer Deputaten inzonderheid van wege eenig begrijpelijk misverstand tusschen hen en deputaten voor de correspondentie met de buitenlandsche kerken gerezen ten gevolge van minder duidelijke bewoordingen der Acta van Amsterdam (zie daarin Bijlage LXXVII laatste conclusie), nader aldus te belijnen:

a. dat zij de kerken van Buenos-Aires en Très-Arroyos en overige verspreide groepen onzer stam- en geloofsgenooten in Argentinië dienen van advies, en in voorkomende gevallen de belangen van die kerken en groepen voor de kerken in Nederland bepleiten;

b. dat zij in de komende drie jaren met bijzonderen aandrang

weder een collecte van de kerken vragen, als zijnde financiële hulp voor de kleine en zwakke kerken in Argentinië zeer noodig;

c. dat zij de opneming van de kerken van Buenos-Aires en Tres-Arroyos als buitenkerken onder de een of andere classis voorbereiden tegen de Generale Synode van 1914, in overleg met genoemde kerken en na correspondentie met de Deputaten der Synode van de Christelijke Gereformeerde kerk in Noord-Amerika;

5°. uit te spreken, dat de bemoeienis met de kerken in Argentinië alleen aan deze deputaten is opgedragen.

De Synode heeft deze adviezen aangenomen.

De Praeses spreekt een hartelijk woord tot Ds. A. ROLLOOS, die weldra naar Argentinië vertrekt.

ART. 72.

Ds. H. MEIJER rapporteert over M 2 van het agendum, het rapport *van de Deputaten tot bijwoning der peremptoire examens in Bentheim en Oost-Friesland* (Bijlage LIII). Peremptoire examens
in Bentheim.

De Generale Synode besluit naar het advies:

- a. de mededeelingen van Deputaten voor kennisgeving aan te nemen;
- b. wederom Deputaten te benoemen.

ART. 73.

Dezelfde rapporteert over M 5, het rapport *van Deputaten voor de uitvoering van het besluit in zake een schrijven aan de Free Church in Schotland* (Bijlage LIV). Schrijven aan de Free
Church.

De Synode neemt, volgens advies, dit rapport voor kennisgeving aan.

ART. 74.

Dezelfde rapporteert over het rapport *van Deputaten in zake de uitvoering van art. 90 der Synode van Amsterdam van 1908* (Bijlage LV en LVI). Naar het advies der Commissie besluit de Synode, onder dankzegging aan Deputaten voor hun arbeid, hun rapport voor kennisgeving aan te nemen. Correspondentie met
Humpata.

ART. 75.

De Synode gaat in comité-generaal.

ART. 76.

Dr. J. HANIA dient, namens de betreffende commissie, van advies *in zake de samenstelling van een nationaal comité van zendingsbelangen.* Nationaal-comité van
Zendingsbelangen.

Het advies luidt: deze zaak te leggen in handen der te benoemen deputaten voor de Zending, teneinde met groote voorzichtigheid na nauwkeurig onderzoek van wat nader dienaangaande bekend zal worden, eene beslissing te nemen; en zich van medewerking te onthouden, wanneer genoemd comité ook als vertegenwoordigende de Gereformeerde Kerken zou willen gaan optreden.

ART. 77.

Positie van Br. Tiemersma.

Dezelfde geeft het advies in zake § 26, 2^b van het Zendingsrapport de „positie” van br. L. TIEMERSMA (Bijlage LVII).

Hij concludeert tot de volgende adviezen:

1°. dat de Synode uitspreke, dat Br. L. TIEMERSMA beroepbaar verklaard worde door de classis den Haag tot predikant bij een Gereformeerde kerk in Nederlandsch Indië;

2°. dat de Synode oordeelt, dat de classis den Haag moet *adviseeren* naar Art. 4 K.O. aan den kerkeraad van Batavia, om br. L. TIEMERSMA te beroepen tot predikant van de kerk van Batavia met de bijzondere bestemming, om in het Maleische deel der gemeente te arbeiden;

3°. dat de classis den Haag verklaren moet, approbatie van de beroeping te willen verleen, nadat eerst, bijaldien br. L. TIEMERSMA de beroeping wenscht op te volgen, een onderzoek zal zijn ingesteld naar de kennis en bekwaamheid van Br. L. TIEMERSMA in Dogmatiek en Kerkrecht, door den predikant en een ouderling van Batavia, door den predikant en een ouderling van Soerabaja en door de Afzonderlijke Vergadering van Dienaren des Woords op Java, welke hiertoe door de classis den Haag moeten worden uitgenoodigd en gemachtigd; bij welk onderzoek vooral gevraagd moet worden naar het gevoelen van Br. L. TIEMERSMA met betrekking tot het punt van de *roeping* tot het ambt. Loopt dat onderzoek gunstig af, dan brenge de Afzonderlijke Vergadering van predikanten op Java, hiertoe mede gemachtigd, de approbatie van de classis aan den kerkeraad van Batavia over;

4°. dat eerst als het sub. 3° genoemde is geschied, de bevestiging van Br. L. TIEMERSMA in de Kerk van Batavia zal mogen plaats hebben; en daarentegen, zoolang deze dingen niet in orde zijn, de Kerkeraad van Batavia zich te houden heeft aan het besluit der Classis 's Gravenhage van 7 Mei 1911, d.w.z. dat alleen in uiterste noodgevallen gebruik gemaakt worde van den hulpdienst van Br. L. TIEMERSMA, mits niet in het ambt van Dienaar des Woords;

5°. dat de finantieele regeling tusschen den Kerkeraad van Batavia en Br. L. TIEMERSMA moet worden geaprobeerd door de Classis den Haag, die bij deze approbatie in acht neme, dat de finantieele verantwoordelijkheid verbonden aan de beroeping van Br. L. TIEMERSMA

bij Batavia, zoowel tijdens zijn actieven dienst als tijdens het eventueel emeritaat (hierin inbegrepen de zorg voor zijne echtgenoot) geheel voor rekening komt en blijft van de Kerk van Batavia, zoodat noch in Indië noch hier te lande eenige kerk of vergadering van kerken daarvoor ooit, vroeg of laat, aansprakelijk *kan* of *mag* worden gesteld ;

6°. dat Br. TIEMERSMA, bijaldien hij op genoemde wijze predikant wordt te Batavia, daarom nog niet beroepbaar zal zijn tot predikant bij eene der Kerken hier te lande ;

7°. dat de geheele regeling van deze zaak als een speciaal geval moet worden beschouwd, zoodat daardoor in geen enkel opzicht eene soort algemeene regel voor dergelijke gevallen is gegeven geworden door deze Synode ; en

8°. dat de Kerkeraad van Batavia, zoodra Br. TIEMERSMA bevestigd is en als predikant bij de gemeente zijn werk heeft aanvaard, met advies van de Classis den Haag een goede regeling behoort te maken omtrent den arbeid van elk der predikanten, opdat zooveel mogelijk voór de toekomst alle spanning en botsing tusschen hen worde voorkomen ; en dat hij er telkens, wanneer de Afzonderlijke Vergaderingen van missionaire predikanten, naar Art. 15 der Zendingsorde, op Java gehouden worden, bij de Dienaren op aandringe om die, indien immer mogelijk, bij te wonen.

Naar dit advies besluit de Synode.

ART. 78.

Ds. W. BREUKELAAR rapporteert over M 7, *het verzoek van den Kerkeraad van de Indische Algemeene Christelijke Kerk te Temanggoeng* (Bijlage LVIII) om toelating tot het verband van onze Gereformeerde Kerken. Verzoek van Temanggoeng.

Namens de Commissie van advies stelt hij der Synode voor, en deze besluit aldus :

1°. er blijdschap over uit te spreken, dat Ds. D. J. B. WIJERS heeft erkend, verkeerdt te hebben gehandeld door, zonder daartoe van eenige kerkelijke vergadering opdracht te hebben ontvangen, als consulent mee te werken tot het institueeren van de Indische Algemeene Christelijke Kerk te Temanggoeng ;

2°. af te keuren, dat br. R. J. HORSTMAN en zijne medegeloovigen te Temanggoeng zonder overleg met eenige kerkelijke vergadering zijn overgegaan tot het institueeren der Indische Algemeene Christelijke Kerk aldaar ;

3°. niet te voldoen aan het verzoek dezer Kerk om opneming in het verband van de Gereformeerde Kerken in Nederland, zoolang nl. deze Kerk haar aangenomen naam behoudt en het blijkbaar door haar ingenomen standpunt, wat betreft de Confessie en de kerkelijke samenleving, blijft handhaven ;

4° op te dragen aan de Afzonderlijke Vergadering van Dienaren des Woords op Midden-Java, en haar particulierlijk daartoe te deputeren :

a. door samenspreking en betere voorlichting te arbeiden, opdat de gemeente te Temanggoeng gebracht worde tot Gereformeerd kerkelijk leven, waartoe noodig is, dat zij haren tegenwoordigen naam verandere, — alleen de Belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken in Nederland als hare belijdenis aanvaarde, — kerkelijke samenleving zoek alleen met de Kerken die met de Gereformeerde Kerken in Nederland in kerkverband leven, — de liturgie der Gereformeerde Kerken onveranderd als hare liturgie aanvaarde, — de kerkenorde der Gereformeerde Kerken als hare orde aanneme, — en goede regeling treffe voor wat aangaat het traktement van haren Dienaar alsmede het eventueele emeritaats-, weduwen- en weezenpensioen,

b. van haren arbeid rapport te doen aan de Deputaten der Generale Synode voor de Zending, en dit rapport te doen vergezellen van een gemotiveerd advies ;

5° op te dragen aan de Deputaten der Generale Synode voor de Zending, om, gehoord het sub 4, b genoemde rapport en advies, te oordeelen, of de gemeente te Temanggoeng zou kunnen opgenomen worden in het verband van de Gereformeerde Kerken, en, zoo het hun blijkt, dat deze Kerk dit blijft begeeren en daartegen, naar hun oordeel, geen overwegende bezwaren bestaan, zich te wenden tot de Gereformeerde Kerken van de Classis Amsterdam met het verzoek, om deze kerk als buitenkerk in hare Classis op te nemen ;

6° aan de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam op te dragen om, na de ontvangst van het sub 5 genoemde verzoek, deze Kerk, als het haar blijkt, dat deze metterdaad als Gereformeerde Kerk met haar samenleven wil, op te nemen als buitenkerk in hare Classis.

ART. 79.

In den loop van de namiddagzitting heeft Ds. G. WISSE zijn plaats als primus-afgevaardigde weder ingenomen.

ART. 80.

De Praeses sluit de zitting.

Zitting van Vrijdag 1 September 1911.

ART. 81.

De zitting wordt door den Praeses geopend. Bij het appèl-nominaal blijken alle afgevaardigden tegenwoordig te zijn, behalve Br. H.

Appel-nominaal.

HOLTRUST, voor wien de secundus Br. J. M. MARTENS zitting neemt na instemming te hebben betuigd met de Formulieren van Eenigheid.

ART. 82.

De Notulen van de voorgaande zitting worden gelezen en vastgesteld.

ART. 83.

In antwoord op het gisteren verzonden telegram aan Hare Majesteit de Koningin is het volgende telegram ontvangen : Antwoord van H. M. de Koningin.

B. VAN SCHELVEN, Praeses Generale Synode Zwolle.

Hare en Zijne Koninklijke Hoogheid danken u allen welgemeend.

Adjutant VAN TUYLL.

ART. 84.

Ds. M. MEIJERING rapporteert over F 9 (Bijlage LIX), *rapport van de Deputaten voor de Zending onder de Joden*; de Commissie adviseert en de Synode besluit (Bijlage LX): Zending onder de Joden.

1°. in aansluiting aan de Amsterdamsche Synode de kerken krachtig op te wekken tot ernstige behartiging van de Joden-zending en de Kerkeraden aan te sporen tot het vormen van plaatselijke zendingscomité's om de Joden binnen hun ressort te bearbeiten;

2°. te benoemen voor de zending onder de Joden deputaten, daarbij rekening houdende met Joden-centra in verschillende streken des lands;

3°. deze deputaten te machtigen, met handhaving van het te Amsterdam beslotene, zich zoo noodig, voor het finantiëel beheer bekwame hulp te verschaffen;

4°. aan deze deputaten op te dragen :

a. door geschriften en spreekbeurten de zaak van de Zending onder de Joden bij den voortduur in onze kerken te bepleiten;

b. den arbeid der bestaande zendingscomité's die uitgaan van den kerkeraad, te steunen;

c. de oprichting van zulke comité's, waar zij nog niet worden gevonden, te bevorderen, ook door persoonlijke samenspreking met den Kerkeraad ter plaatse;

5°. aan deze deputaten volmacht te geven :

a. dat zij, indien de staat van de finantiën dit toelaat, zich in verbinding stellen met kerken, die in aanmerking komen voor het uitzenden van een missionairen dienaar des Woords voor de zending onder de Joden, en dat zij, zoo eene kerk hiertoe bereid bevonden

wordt, aan deze kerk hunne medewerking verleenen tot het bepalen en vaststellen der verhouding, ook in finantiëel opzicht, waarin de zendende kerk zal staan tot de overige kerken, en voorts tot het werk der beroeping en tot het vaststellen der instructie van den missionaris;

b. dat zij aan alle kerken de gelegenheid geven de aandacht der deputaten te vestigen op haars inziens tot dezen arbeid bekwame personen;

c. dat zij de zendende Kerk finantiëelen steun verleenen voor het levensonderhoud van den missionairen dienaar en voor de nadere toerusting en voorbereiding tot zijn taak.

ART. 85.

Rapport art. IV van de Zendingssorde.

Ds. R. J. VAN DER VEEN rapporteert over F 4 (Bijlage LXI): *Rapport van Deputaten naar art. IV van de Zendingssorde*, en stelt voor: aan deputaten dank te zeggen voor hun arbeid, hun ingebrachte rapport goed te keuren en hen te déchargeeren.

Aldus wordt besloten.

ART. 86.

Opleiding van de aanstaande missionaire dienaren des Woords.

Prof. Dr. A. G. HONIG rapporteert over F 5, 6, 7 (Bijlage LXII): *Voorstellen van Drente, Zeeland en Gelderland betreffende de voorbereiding van de missionaire predikanten*, en stelt voor, gelijk de Synode besluit: aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen, de volgende Synode van advies te dienen over de vraag — het oordeel van de missionaire arbeiders en desgewenscht ook van anderen gehoord — in hoeverre de voorbereiding der missionaire predikanten verbetering behoeft.

ART. 87.

Bezwaarschrift van A. v. d. Nagel Jr. van Rotterdam.

Prof. C. VAN GELDEREN rapporteert over G 5: *Bezwaarschrift van A. VAN DER NAGEL Jr. van Rotterdam*. De Commissie adviseert, aangezien er in deze zaak geen nieuwe elementen zijn aangevoerd, die tot revisie zouden moeten leiden, te blijven bij de besluiten van de Synodes van Utrecht 1905 en Amsterdam 1908, en daarvan kennis te geven aan appellant.

Aldus wordt besloten.

ART. 88.

Bezwaarschrift van B. A. Boll van Genderen.

Ds. G. VAN HALSEMA rapporteert over G, 6: *Bezwaarschrift van B. A. BOLL te Genderen*. De commissie stelt der Synode voor (Bijlage LXIII):

de Generale Synode, gezien hebbende het stuk ingekomen van br. BOLL, constateert dat in die missive niet blijkt dat gehandeld is naar het oordeel der Generale Synode van 1908, dringt er bij hem op aan zich

daarnaar te gedragen, opdat door het volgen van den rechten kerke-lijken weg aan deze smartelijke verhouding een gewenscht einde moge komen.

Aldus wordt besloten.

Dezelfde rapporteert over Q, 3: Rapport van deputaten voor *het zenden van een schrijven aan de Kerken over de verbetering van predikantstractementen* (Bijlage LXIV), en stelt voor:

- a. aan de deputaten hartelijk dank te zeggen voor de uitnemende wijze waarop zij aan hun opdracht hebben voldaan;
- b. hun rapport in de Acta op te nemen.
- c. dezelfde broeders opnieuw te benoemen met opdracht om in 1913 de Gereformeerde Kerken aan hun missive van 1909 te herinneren, door deze opnieuw rond te zenden en meteen van alle plaatselijke Kerken opgaaf te vragen *of*, en *zoo ja*, tot welk bedrag het traktement sedert 1909 is verhoogd en hiervan rapport te doen op de eerst komende Generale Synode.

Aldus wordt besloten.

ART. 89.

Br. F. H. VON MEIJENFELDT rapporteert over P, *Archief* (Bijlagen LXV, LXVI, LXVII), en adviseert der Synode: Archief.

1° onder dankzegging aan de Kerk van Amsterdam en den door haar benoemen Archivaris, weer opnieuw aan dezelfde de zorg voor het Archief toe te vertrouwen;

2° ingevolge advies van de Commissie *ad hoc* den Kerkeraad van Amsterdam op te dragen de brandvrije bewaarplaats te doen aanbrengen op de voorgestelde plaats, volgens overgelegd ontwerp met bijgevoegde toelichting;

3° de kosten, geraamd op f 250.— aan den Kerkeraad van Amsterdam te vergoeden;

4° den Kerkeraad van Amsterdam uit te noodigen, dat hij zich verbindt:

- a. deze brandvrije bewaarplaats voor niets anders aan te wenden dan voor het Archief der gezamenlijke kerken;
- b. dit archief toegankelijk te stellen voor daartoe bevoegden, om de stukken die hij bewaart, te kunnen raadplegen, op zulk een tijd en op zulk een wijze, als in overleg met den Archivaris, Ds. H. W. VAN LOON, zal worden bepaald;
- c. zorg te dragen, dat, welke veranderingen met het kerkgebouw ook mogen plaats hebben, het Archief ongeschonden bewaard blijve en steeds in zoodanigen toestand verkeere, dat het eventueel naar eene andere plaats kunne worden overgebracht.

Aldus wordt besloten.

Dezelfde rapporteur adviseert over O, *Kerkblad* (Bijlage LXVIII), en Kerkblad.

stelt voor: te handhaven het besluit van de Generale Synode van 1908, dat het Kerkblad niet meer geregeld verschijne, maar de eventuele verschijning daarvan over te laten aan de prudentie van den redacteur Ds. B. VAN SCHELVEN.

Aldus wordt besloten.

ART. 90.

Moderamen der Generale Synode van Amsterdam.

Broeder J. ZEELTE rapporteert over Q 1, *Rapport van de leden van het moderamen der Generale Synode van Amsterdam 1908* (Bijlage LXIX) en stelt voor:

- a. genoemden Deputaten dank te zeggen voor hunnen arbeid en de punten *a, b, c* en *d* voor kennisgeving aan te nemen; en
- b. goed te keuren de wijze van uitvoering wat betreft punt *e*, de regeling van het verband tusschen de Kerken en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit.

Deze voorstellen worden aangenomen.

ART. 91.

Internationaal Congres tegen Alcoholisme.

Prof. C. VAN GELDEREN rapporteert over Q 5: *verzoek inzake het Internationaal Congres tegen het Alcoholisme* (Bijlage LXX) en stelt namens zijne Commissie voor:

de Generale Synode betuige schriftelijk hare sympathie met het streven van het Internationaal Congres tegen het Alcoholisme en vestige — door publicatie dezer sympathiebetuiging in het persverslag — de aandacht der Kerken op den strijd tegen het alcoholisme in het algemeen en op het Congres in het bijzonder.

Dit voorstel wordt aangenomen.

ART. 92.

De Synode gaat in comité generaal.

ART. 93.

School van br. R. J. Horstman.

Ds. W. BREUKELAAR rapporteert over § 11 van het Zendingsrapport: *de School van br. R. J. HORSTMAN* (Bijlage LXXI), en adviseert dat de vergadering besluite:

- 1°. goed te keuren de handelingen van de deputaten der Generale Synode voor de Zending in zake de school van br. R. J. HORSTMAN;
- 2°. dank te betuigen aan den Raad van toezicht voor zijn arbeid in betrekking tot die school;
- 3°. den wensch uit te spreken, dat de overname dezer school door eene vereeniging haar beslag moge verkrijgen, mits daarbij het positief christelijk karakter der school gehandhaafd blijve;
- 4°. aan de te benoemen Deputaten voor de zending op te dragen deze school, ook na eventuele overname door eene vereeniging,

- te steunen met eene subsidie uit de Generale Kas der Zending tot een maximum van f 1200 per jaar, onder voorwaarde, dat haar positief christelijk karakter gehandhaafd blijft en de genoemde steun noodig blijkt; een en ander te beoordeelen door genoemde Deputaten;
- 5°. af te keuren, dat Br. R. J. HORSTMAN heeft meegewerkt aan de institueering der Indische Algemeene Christelijke Kerk te Temanggoeng en dat hij de beroeping tot den dienst des Woords in die Kerk heeft aangenomen en zich als zoodanig heeft laten bevestigen;
- 6°. te verklaren, dat Br. R. J. HORSTMAN voorloopig niet meer beroepbaar is tot den dienst des Woords bij onze Kerken;
- 7°. uit te spreken, dat, bij aldien de opneming der Gemeente te Temanggoeng in het verband onzer Kerken tot stand komt, en dit met instemming van Br. R. J. HORSTMAN plaats heeft, deze broeder alsdan erkend wordt als dienaar des Woords bij de Kerk te Temanggoeng en beroepbaar zal zijn tot den dienst des Woords bij de Kerken in Indië; terwijl hij echter daarmêe zonder nadere kerkelijke beslissing nog niet beroepbaar is gesteld tot den dienst des Woords bij de Kerken in Nederland;
- 8°. de beslissing over de kerkelijke positie van Br. R. J. HORSTMAN, bijaldien de sub. 7 genoemde opname der Kerk te Temanggoeng in het verband der Gereformeerde Kerken niet tot stand komt, of zoo deze mocht geschieden zonder dat Br. HORSTMAN daarmêe instemt, uit te stellen tot de volgende Generale Synode, en aan de te benoemen Deputaten der Generale Synode voor de Zending op te dragen, in de genoemde gevallen die Synode te dienen van gemotiveerd advies in deze zaak;
- 9°. dit besluit ter kennis te brengen van Br. R. J. HORSTMAN.
Aldus wordt besloten.

ART. 94.

Ds. TH. OEGEMA rapporteert over G, 4: *Bezwaarschrift van br. A. HAASAKKER te Aalst*. De Synode besluit eene commissie van drie leden te benoemen, bestaande uit Ds. H. HOEKSTRA, Ds. TH. OEGEMA en Oud. H. HIENSCH, om met den Kerkeraad en den bezwaarden broeder deze zaak nader te behandelen, en hiervan kennis te geven aan den kerkeraad van Aalst en aan br. A. HAASAKKER.

Bezwaarschrift van br.
A. Haasakker.

ART. 95.

Dr. J. C. DE MOOR rapporteert over G, 1: *Bezwaarschrift van Br. H. C. KRAMER van Urk* (Bijlage LXXII) en adviseert der Synode het volgende: de Synode, kennis genomen hebbende van het bezwaarschrift van br. H. C. KRAMER te Urk tegen de door den Kerkeraad aldaar op hem toegepaste censuur, — in het midden latende of in het algemeen zijne handelwijze voldoende grond voor de oefening der kerkelijke tucht biedt, — vermaant hem te bedenken, dat al wat niet

Bezwaarschrift van
H. C. Kramer.

ongeoorloofd is, nog niet sticht, en zich in dit geval te onthouden van alles, wat ergernis kan geven tengevolge van een algemeen gevoelen in de plaatselijke Kerk tot welke hij behoort, en besluit, hiervan kennis te geven aan br. H. C. KRAMER, den Kerkeraad te Urk, de Classis Enkhuizen en de Particuliere Synode van N. Holland. Naar dit advies wordt besloten.

ART. 96.

Gereformeerde Gemeente in de cl. Leiden.

Ds. H. TEERINK rapporteert over de *onderhandelingen van de classis Leiden met eene Gereformeerde Gemeente binnen haar ressort, op eene plaats waar niet een Gereformeerde Kerk is geïnstitueerd* (Zie art. 23 en Bijlage LXXIII), en stelt voor om te besluiten :

de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, door de Kerk van Utrecht kennis ontvangen hebbende van de onderhandelingen van eene onzer classes met eene Gereformeerde Gemeente binnen haar ressort, op eene plaats waar niet eene Gereformeerde Kerk is geïnstitueerd, overwegende, dat door onze Kerken wèl bepalingen zijn gemaakt in zake dienaren des Woords, die uit eene andere kerkelijke gemeenschap persoonlijk tot ons wenschen over te komen, maar niet met betrekking tot dienaren, die met hun gemeente en hun kerkeraad zich in ons kerkverband wenschen te voegen, spreekt als haar oordeel uit, dat, met betrekking tot dit laatste geen algemeene regel kan worden gesteld, maar dat in bovengenoemd speciaal geval de bedoelde classis vrijheid heeft, onder nadere approbatie van de Particuliere Synode, waaronder die classis ressorteert, den dienaar des Woords, wiens gemeente, onder leiding van haar kerkeraad, zich in ons kerkverband wenscht te voegen, zonder eenig nader onderzoek aan te nemen; en besluit van deze uitspraak kennis te geven aan de Kerk van Utrecht. Dit voorstel wordt aangenomen.

ART. 97.

Ds. L. Adriaanse.

Ds. P. J. W. KLAARHAMER rapporteert over § 26, 10 van het Zendingsrapport, *finantieelen steun aan* Ds. L. ADRIAANSE, en stelt der Synode voor :

de Generale Synode, overwegende, dat zoolang Ds. L. ADRIAANSE nog niet als Dienaar des Woords aan eene bepaalde Kerk in actieven dienst verbonden is, zijne aanspraak op het emeritaatshonorarium, zooals dit door de Kerk van Utrecht voor hare Dienaren geregeld is, van kracht blijft; lettende op het feit, dat door de Kerk van Utrecht overeenkomstig de hiervoor geldende bepaling, voorkomende in haar Regeling voor het emeritaatshonorarium, aan dezen Dienaar na zijn aanstelling tot arrondissements-schoolopziener op bedoeld honorarium gekort wordt

het zuivere bedrag, dat hem uit zijn arbeid als schoolopziener toekomt ; besluit, de Kerk van Utrecht ten behoeve van het emeritaatshonorarium van Ds. L. ADRIAANSE te blijven steunen met een jaarlijksch bedrag van ten hoogste f 500.—, en tevens om er bij genoemde Kerk op aan te dringen, dat zij, zooveel dit in haar vermogen is en op haar weg ligt, er toe mede werke, dat Ds. L. ADRIAANSE zoo spoedig mogelijk weder tot eene vaste bediening kome.

Aldus wordt besloten.

ART. 98.

Ds. A. J. MULDER rapporteert over K, 4: *Verzoek van de Gereformeerde Kerk van Hijken* (Dr.) (Bijlage LXXIV), en adviseert dat de vergadering het volgende besluit neme: de Synode, kennis genomen hebbende van den droef-finantiëlen toestand van de kerk van Hijken, in het bijzonder van de positie van haar dienaar, raadt aan de Kerk van Hijken, de broeders en zusters der gemeente op te wekken om haar dienaar van een behoorlijk levensonderhoud te voorzien; verzoekt de kerken van Drente deze zwakke kerk zoo mogelijk nog krachtiger de behulpzame hand te bieden en besluit, de kerk van Hijken aan de bijzondere zorg der Generale Kas voor hulpbehoevende Kerken aan te bevelen.

Hijken (Dr.)

Aldus wordt besloten.

ART. 99.

Ds. R. J. W. RUDOLPH rapporteert over L, 10, *Voorstel van de Particuliere Synode van N. Brabant en Limburg betreffende het bezoek der gevangenen enz* (Bijlage LXXV). De Synode besluit naar het advies, aan de Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid op te dragen, de Hooge Regeering te verzoeken, de reglementen voor de gevangenen zoodanig te wijzigen, dat de gevangenen bezoek kunnen ontvangen van den predikant der kerk waartoe zij behooren, al of niet in tegenwoordigheid van beambten.

Vrij bezoek der gevangenen door den predikant van hun kerkgemeenschap.

ART. 100.

Ds. R. J. W. RUDOLPH rapporteert over L, 11, *Verzoek van de Particuliere Synode van Friesland (N G.) om algeheele opheffing van de finantiëele lasten, verbonden aan het verkrijgen van een extract uit het huwelijksregister* (Bijlage LXXVI). De Commissie stelt voor: aan de Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid op te dragen, zich tot den Minister van Finantiën te wenden, en ZExc. te verzoeken de extracten van het huwelijksregister noodig voor de kerkelijke huwelijksbevestiging, door wetsduiding onder de vrijstellingen van art. 27 Zegelwet op te nemen, en daarvan door

Gratis extract uit het huwelijksregister.

ministeriële aanschrijving aan de ambtenaren van den burgerlijken stand bericht te willen doen.

Dit voorstel wordt aangenomen.

ART. 101.

Art. 171.

Dezelfde rapporteur brengt nog rapport uit over L, 8, 9, 12, 13: *Voorstellen met betrekking tot art. 171 der Grondwet* (Bijlage LXXVII), en stelt aan de Synode voor, thans niet in te gaan op hetgeen door de Particuliere Synodes van Groningen, van N. Brabant en Limburg en door de Classes Haarlem en Enkhuizen wordt voorgesteld

Aldus wordt besloten.

ART. 102.

Wederinvoering van de doodstraf.

Prof. M. NOORDTJIZ rapporteert over L 2 tot 7¹: *Voorstellen betreffende de wederinvoering van de doodstraf* (Bijlage LXXVIII), en adviseert namens zijne commissie dat de Synode besluite:

a. dat de Kerken het gewenscht achten ten opzichte van de wederinvoering van de doodstraf tegen opzettelijken en wel bewezen moord of doodslag zich te wenden tot de Hooge Overheid;

b. dat zij dit doen niet door requesteering, maar door samenspreking van de deputaten der Kerken voor de correspondentie met de Hooge Overheid, om Hare Majesteit de Koningin, in verkregen audiëntie, bekend te maken met de ernstige overtuiging der Kerken te dezer zake; ook door met den Minister van Justitie te spreken over deze ingrijpende zaak;

c. dat zij daarna van het resultaat rapport uitbrengen aan de volgende Generale Synode.

Eerst wordt gestemd over de prealabele kwestie, of de Kerken zich tot de Overheid zullen wenden. Bevestigend beantwoord met 25 tegen 23 stemmen.

Daarna worden de voorstellen aangenomen.

ATR. 103.

Finantiele aangelegenheden der Zending.

Ds. W. BREUKELAAR rapporteert over § 24 van het Zendingsrapport: *Finantiën* enz. (Bijlage LXXIX). Hij stelt der vergadering voor:

1°. dank te betuigen aan de deskundigen, die telken jare de administratie hebben nagezien, alsmede aan de quaestores voor de gehouden administratie en beheer;

2°. de rekening en verantwoording van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending betreffende de Generale Kas goed te keuren en hen te déchargeeren;

3°. te stellen ter beschikking van de Algemeene Vergadering ten behoeve van de zendingsbibliotheek op Midden Java een bedrag van ten hoogste f 200.— per jaar;

4°. toe te staan voor de kosten van de Algemeene Vergadering een bedrag tot een maximum van f 100 — per jaar;

5°. op te dragen aan de te benoemen Deputaten der Generale Synode voor de Zending, quaestoren te benoemen voor Art. 27 der Zendingsorde;

6°. uit te spreken, dat de kerken van al hare inkomsten voor de Zending en dus ook van wat inkomt voor den Medischen dienst 10 % behooren te storten in de Generale Kas en met nadruk de kerken op te wekken tot een getrouwe navolging van dezen regel;

7°. te doen vervallen de uitzondering, die tot heden was toegestaan voor wat de Vereeniging Dr. Scheurer's Hospitaal bijeenbracht voor den Medischen dienst, wat betreft de storting der 10 %, en aan de te benoemen Deputaten op te dragen te dezer zake met de Kerk van Amsterdam in overleg te treden, in verband met de subsidie, die voor het Petronella Hospitaal is toegestaan;

8°. de te benoemen Deputaten voor de Zending te machtigen, gedurende de volgende drie jaren des noodig tweemaal eene extra collecte uit te schrijven ten behoeve van de Generale Kas;

9°. last en macht te geven aan de te benoemen Deputaten voor de Zending om, in geval van uiterste noodzakelijkheid, ter voorkoming van stagnatie in den gang der zaken, zoo mogelijk voorschot op te nemen voor rekening der gezamenlijke Kerken tot een maximum van f 10.000.—; en

10°. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending, ter uitvoering van het bepaalde in Art. XVIII al. 2 der Zendingsorde dezelfde instructie te verstrekken, die de Generale Synode van Amsterdam in navolging van die van Arnhem en van Utrecht haren Deputaten gaf, en voorts hen op te dragen over alle voorkomende zaken, die mochten blijken niet geregeld te zijn en waarover de beslissing niet kan worden uitgesteld tot de volgende Generale Synode, te oordeelen en te beslissen.

Toegestaan wordt aan Prof. L. LINDEBOOM, een gemotiveerd protest tegen de conclusiën van dit rapport ter opname onder de bijlagen aan te bieden. (Bijlage LXXIX^a)

Protest Lindeboom.

Op voorstel van Ds. P. J. W. KLAARHAMER spreekt de Synode haar dank uit voor het uitnemend finantieel beheer door de Deputaten voor de Zending gevoerd.

Dankbetuiging aan Deputaten voor de Zending.

De voorstellen worden aangenomen.

ART. 104.

Dr. T. HOEKSTRA rapporteert over C I, 12, D 2^b en 7: *Verleenen van het promotie-recht aan de Theologische School* (Bijlagen LXXX, LXXXI en LXXXI^a), en stelt namens zijne commissie der vergadering voor:

Promotierecht aan de Theol.-School.

de Synode, kennis genomen hebbende van de voorstellen van de Particuliere Synode van Overijssel en van de classis Koevorden, insgelijks van het verzoek van de Hoogleeraren der Theologische School in zake het verleenen van het promotie-recht aan de Theologische School, overwegende, dat de Synode besloten heeft, thans tot de benoeming van een vijfden Hoogleeraar nog niet over te gaan;

besluit het voorstel van de Particuliere Synode van Overijssel en de classis Koevorden, en het verzoek van de Hoogleeraren der Theologische School thans niet in behandeling te nemen.

Aldus wordt met algemeene stemmen besloten.

ART. 105.

Bezwaarschriften van
br. D. ten Brinke
en br. J. Modde-
jonge.

Ds. J. D. VAN DER MUNNIK rapporteert over G, 2 en 3: *Bezwaarschriften van br. ten BRINKE en van br. J. MODDEJONGE te den Ham* (Bijlage LXXXII), en stelt der Synode voor te besluiten:

1°. het bezwaar van adressanten niet gegrond te verklaren en hen te vermanen, in dit besluit te berusten en aan te nemen de hand der verzoening, door den Kerkeraad aangeboden;

2°. van dit besluit met de overwegingen mededeeling te doen aan de bezwaarden en aan de Particuliere Synode van Overijssel, en afschrift daarvan toe te zenden aan den Kerkeraad te Den Ham.

Aldus wordt besloten.

ART. 106.

Brielle.

Br. H. HIENSCH rapporteert over Q, 4, *Rapport van de Deputaten voor de zaken van Brielle* (Bijlage LXXXIII) en adviseert namens de Commissie te besluiten:

1°. den deputaat voor deze zaak, Ds B. VAN SCHELVEN, voor zijne bemoeiingen dank te betuigen;

2°. aan de finantieele Commissie dezer Synode op te dragen de reeds voorgesloten gelden à f 200. — aan den broeder die ze leende, terug te betalen;

3°. de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Z.-G.) uit te noodigen, totdat de hypotheek zal zijn afgelost, jaarlijks f 100.— op vertoon van quitantie uit te keeren aan den Kerkeraad van Brielle, welk bedrag dan op de Generale Synode zal worden verrekend.

Aldus wordt besloten.

ART. 107.

Verband met de Theo-
logische Faculteit
der Vrije Univer-
siteit.

Prof. L LINDEBOOM rapporteert over E, *Rapport van Deputaten voor het verband met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit* (Bijlagen LXXXIV, LXXXV, LXXXVI), en stelt der Synode voor:

1°. de handelingen van de deputaten tot oefening van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit goed te keuren, en deputaten te dechargeeren met dankzegging voor hunnen arbeid;

2°. aan de te benoemen deputaten op te dragen, hun aandacht te wijden aan het onderwijs dat gegeven wordt in de *Historia Sacra*, om te beoordeelen of dit onderwijs kan geacht worden te beantwoorden aan den eisch van geschiktheid voor de opleiding tot den dienst des Woords in onze Kerken;

3°. hun een crediet te openen van f 200.-- per jaar, en daarvoor uit de gelden dezer Synode een bedrag van f 600.-- te deponeren bij de kassiers L. G. Weisz & Co. te Amsterdam.

Aldus wordt besloten.

ART. 108.

Prof. M. NOORDTJII rapporteert over L 7²: *Voorstel van de classis Utrecht, dat de Generale Synode aandringt op bevordering van de Zondagsrust* (Bijlage LXXXVII), en stelt namens zijne Commissie voor, dat de Synode besluite, op het voorstel van Utrecht thans niet in te gaan, maar op dit rapport in hare Acta de aandacht te vestigen van de leden der Kerken om de toepassing van de Wet binnen den kring der Gemeenten en der Provinciale Staten krachtiger te bevorderen.

Bevordering van de Zondagsrust.

Aldus wordt besloten.

ART. 109.

Ds. P. J. W. KLAARHAMER leest het rapport over alle *die punten uit het Zendingsrapport welke nog zijn overgebleven* (Bijlage LXXXVIII), en stelt der Synode voor:

Resteerende punten van het Zendingsrapport.

1°. goed te keuren alle handelingen van de Deputaten, voorzover zij nog niet door haar besproken zijn;

2°. hartelijken dank te betuigen aan de Deputaten voor de Zending voor hunnen omvangrijken arbeid;

3°. genoemde Deputaten te déchargeeren.

Aldus wordt besloten.

ART. 110.

Door Dr. J. C. DE MOOR, Ds. J. H. LANDWEHR, Dr. T. HOEKSTRA, Ds. C. LINDEBOOM, Ds. L. BOUMA, Ds. R. J. VAN DER VEEN, Ds. R. J. W. RUDOLPH, Ds. G. GEERDS, Ds. W. BREUKELAAR, Ouderl. A. C. VAN DRIMMELEN, Ouderl. C. VERSCHOOR en Ouderl. F. KORTLANG wordt het volgende voorstel ingediend en met eenparige stemmen aangenomen:

Buitengewone Synode

1°. aan de Curatoren der Theologische School wordt opgedragen om, indien er vóór 1 Januari 1913 één of meer vacatures ontstaan in het college van Hoogleraren aan de Theologische School, zoo spoedig mogelijk na het ontstaan der vacature, en ten minste binnen ééne maand, de Kerk die met de samenroeping van de Generale Synode

belast is, uit te noodigen, zoo spoedig als mogelijk is, en in elk geval binnen zes maanden, de Kerken in Generale Synode bijeen te roepen tot voorziening in de vacature;

2°. hun gelijke opdracht te geven voor het geval, dat vóór 1 Januari 1913 de toestand van de schoolkas toelaat, een vijfden hoogleeraar te benoemen;

3°. de roepende Kerk op te dragen, aan eene eventueele uitnoodiging als met 1° en 2° is bedoeld te voldoen.

ART. 111.

Benoemingen.

Worden benoemd:

als deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid: Dr. A. BRUMMELKAMP, Prof. M. NOORDTZIJ (met de samenroeping belast) en Prof. Mr. D. P. D. FABIUS; als hunne secundi: Prof. Dr. J. WOLTJER, Prof. Dr. H. BAVINCK, Prof. Dr. A. G. HONIG en Ds. H. W. VAN LOON;

als deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken: Prof. L. LINDEBOOM, Ds. JS. VAN DER LINDEN, Ds. B. VAN SCHELVEN (met de samenroeping belast) en br. A. W. SCHIPPERS van Vlaardingen; voor de correspondentie met kerken van Gereformeerde belijdenis, buiten ons kerkverband levende: de kerk van Utrecht;

als deputaten voor de Generale Kas van Emeriti-Predikanten, Predikants-weduwen en weezen: Ds. J. A. GOEDBLOED (met de samenroeping belast), Ds. W. B. RENKEMA, Ds. A. SCHWEITZER, br. G. J. BRUGSMA van Leeuwarden en br. H. BRINK van Beilen;

als deputaten voor de Zending onder de Joden: Ds. J. DOUMA, Ds. J. D. VAN DER VELDEN (met de samenroeping belast), Ds. H. C. VAN DEN BRINK, Ds. J. J. MIEDEMA en Ds. J. P. TAZELAAR;

als deputaten voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen: Ds. J. D. VAN DER MUNNIK, Ds. J. P. KLAARHAMER, Ds. H. SCHOLTEN, Ds. H. DIJKSTRA van Smilde (met de samenroeping belast), Dr. J. HANIA, Ds. W. B. RENKEMA, Ds. J. VISSER van Driebergen, Ds. W. BREUKELAAR, Ds. R. J. W. RUDOLPH, Ds. F. W. SLUYTER, Ds. G. F. KERKHOF en Ds. A. J. MULDER van Klundert;

als deputaten voor de oefening van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit van de Vrije Universiteit te Amsterdam: Ds. P. J. W. KLAARHAMER (met de samenroeping belast), Ds. H. HOEKSTRA, Dr. P. A. E. SILLEVIS SMITT, Ds. J. A. GOEDBLOED, Ds. J. D. VAN DER MUNNIK, Ds. W. BREUKELAAR en Ds. W. H. GISPEN;

voor het uitschrijven van een bededag: de Classis 's-Gravenhage;

als deputaten voor de bijwoning van het examen in de kerkelijke vergadering van Bentheim: Dr. C. C. SCHOT (met de samenroeping belast), Dr. W. A. VAN ES, Ds. M. MEIJERING, Ds. C. L. F. VAN SCHELVEN en Ds. TH. OEGEMA;

als deputaten naar Art. IV der Zendings-orde: Prof. Dr. W. GEE-SINK, Prof. Dr. A. G. HONIG (met de samenroeping belast), Prof. Dr. H. H. KUYPER, Prof. M. NOORDT Zij en Ds H. DIJKSTRA van Smilde; de vervulling der bestaande vacature en de aanwijzing van secundi zal geschieden door de leden van het moderamen dezer Synode in overleg met de primi-deputaten;

als deputaten voor de geestelijke belangen van de Gereformeerden in Argentinië: Ds. K. FERNHOUT, Ds J. H. LANDWEHR (met de samenroeping belast), en br. T PLANTENGA van Kampen;

voor de samenroeping der eerstvolgende Generale Synode: de kerk van 's-Gravenhage;

voor de bewaring van het Archief: de kerk van Amsterdam.

Aan Ds. C. L. F. VAN SCHELVEN, als deputaat van de Classis Arnhem voor de Rijnprovincie en Westfalen, wordt weder machtiging verleend om als deputaat der Gereformeerde Kerken op te treden ter behartiging van de belangen der Nederlandsche Gereformeerden bij de overheidspersonen in Duitschland, naar Art. 138 van de Acta der Generale Synode van Utrecht van 1905.

ART. 112.

De Synode besluit, dat in eene eventueele vacature in eenig deputaatschap der Generale Synode, met uitzondering van deputaten voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen, voorzover voor de vervulling daarvan niet de Particuliere Synode is aangewezen, voorzien zal worden door de Classis, onder welke de Kerk, waartoe de uitgevallen deputaat behoort, ressorteert.

Met de uitvoering van alle besluiten der Synode, waarvoor geen deputaat mocht benoemd zijn, worden de leden van het moderamen belast. Hun wordt tevens opgedragen de vaststelling van de Acta van de laatste zitting der Synode, het bezorgen van de Acta aan de gewone adressen en het déchargeeren van de Commissie, die belast is met de finantieele aangelegenheden dezer Synode.

ART. 113.

Op voorstel van den Praeses besluit de Synode, aan de Kerken, wier Dienaren scribae zijn, te verzoeken, dat zij dezen gedurende eenige weken vrijstellen van ambtelijken arbeid, om hun tijd te laten voor de uitgave der Acta en voor de bezorging van de van deze Synode uitgaande stukken. Aan elke dezer Kerken wordt f 50.— toegezegd ter tegemoetkoming in de daardoor veroorzaakte kosten voor de vervulling van den Dienst des Woords.

ART. 114.

De Praeses constateert thans, dat het gansche agendum is afgewerkt, zoodat de Synode uiteen kan gaan. Hij wil de vergadering echter niet

Vacatures bij deputaten.

Opdracht aan het Moderamen.

Steun aan de Kerken der Scribae.

Toespraak van den Praeses.

sluiten zonder een woord tot de broeders te richten. Wij waren korter tijd bijeen dan de Synodes, die voorafgingen, zoo zegt hij; moge zijn vertrouwen niet beschaamd worden, dat de degelijkheid van behandeling daaronder niet heeft geleden. Aan de vreugde van weer terug te kunnen keeren tot onzen gewonen arbeid paart zich echter eene zekere leegte in het hart, daarom dat wij niet meer dagelijks met elkander zullen verkeerren; want gedurende dit samen arbeiden hebben wij ervaren, dat de geestelijke band de harten nader tot elkander heeft getrokken. Hij richt een persoonlijk woord van dank aan zijn medeleden in het moderamen voor hunnen krachtigen steun, aan de adviseerende leden, zoo Hoogleraren als Rapporteurs, aan de Deputaten, aan de Dienaren der Kerk van Zwolle, met name voor de zorg voor het persverslag en voor de goede ontvangst; ook aan de leden der Kerken van hier en van elders, die door hunne tegenwoordigheid het besef levendig hielden, dat hier Kerken in hare deputaten aan den arbeid waren en niet een kring van losse individuën. Bij het scheiden overkomt ons een gevoel van weemoed. Gedurende de beraadslagingen is veel gesproken over den klimmenden leeftijd der Hoogleraren. Ware de nestor onder hen aanwezig, gaarne bracht hij hem een bijzonder woord van dank, dat hij, wellicht voor de laatste maal, de Synode nog heeft gediend met de rijke gaven, die de Heere hem schonk. Den anderen, den ouderen en den jongeren, wenscht hij toe, dat zij krachtig gesterkt mogen worden tot hunnen zoo gewichtigen arbeid. Dit gevoel van weemoed is vooral ditmaal bijzonder sterk. Allen herinneren zich, hoe na het uiteengaan van de laatste Synode veelmalen achtereen de aangrijpende tijding uitging van dezen en dien der leden, die plotseling door den dood was geveld. Deze herinnering weke bij ons evenwel geene verslapping van energie maar eene verhooging van toewijding met het oog op ons eenmaal verscheiden; want wèl hangt daaraan niet maar alleen aan de zoenverdienste van onzen Heiland de zekerheid onzer zaligheid; maar toch is het een voorrecht met eene goede consciëntie onze voeten samen te mogen leggen op ons sterfted en alzoo den Heere te verbeiden.

Laat mij hier nog een woord van meer algemeenen aard aan mogen toevoegen, zoo ging hij voort. Men heeft met het oog op het Agendum deze Synode reeds tevoren als eene magere betiteld. Eenerzijds kan de waarheid daarvan moeielijk betwist. Doch anderzijds houden wij toch staande, dat er ook wel onderwerpen op voorkwamen, die de harten bezig hielden van velen, ja zelfs geene kleine beroering hadden verwekt. Geen gering voordeel acht hij het dus, dat bij de bespreking en beslissing zulke besluiten zijn genomen, dat wij eenen vredewerkenden invloed er van mogen verwachten; vooral wijl die uitkomst verkregen is niet tot den prijs van het wegdoezelen van lijnen, maar met trouwe handhaving van wederzijds erkende verscheidenheid. Wij

zien daarin de vrucht, niet van onzen arbeid maar van de leiding van des Heeren Geest, om Wiens werking wij onzen Koning van dag tot dag hebben gebeden. Geve die Geest ook vrucht van het beslotene in het midden der Kerken! Bouwe de Heere zijn Sion en make Hij ons en al onze medebroeders in de heilige diensten bekwaam om daarin zijne medewerkers te zijn!

ART. 115.

De Assessor, Ds. J. H. LANDWEHR, brengt daarop den dank der Synode aan haren Praeses, die van den Heere zulke uitnemende gaven heeft ontvangen om de leiding der vergadering te voeren. Zijn helder inzicht en kalmte van geest droegen niet weinig bij tot den goeden gang van zaken. De Heere moge hem nog tot een rijken zegen stellen!

Toespraak van den Assessor.

Prof. M. NOORDTJIZ brengt, nu de oudste der prae-adviseerende leden niet meer in de vergadering is, den dank zijner mede-ambtgenooten aan de Kerken voor de eer en het voorrecht der ontvangen uitnoodiging, om de Synode te dienen van prae-advies.

Toespraak van Prof. Noordtjiz.

't Was ons een voorrecht hier te mogen verkeerren onder de broederen. En als het ons soms gevoelig aan zou kunnen doen, als wij geen gelijk krijgen, dan rijpt toch, door de verlichting des Heiligen Geestes, die ons geschonken is, weldra de overtuiging, dat ook bij ons gebrek schuilt en niet altijd bij de broederen alleen. Het is voor hem de achttiende of negentiende maal, dat hij de Kerken in haar Generale Synode als lid, of als prae-adviseerend lid heeft mogen dienen. En nu herinner ik mij dit, zoo zegt hij, dat ook al ontvingen wij niet alles wat wij begeerden, wij toch één van hart en geloof, in hoop en liefde uit elkander zijn gegaan. Wij hoogleeraren zijn allen uit de Kerken opgekomen; wij leven ook met de Kerken en vertrouwen op den Heer der Kerk. Het is ons goed hier aanwezig te zijn geweest met de vertegenwoordigers der Kerken; dat versterkt ons op den weg en wekt de soms flauw geworden levenskrachten weer op. Wij danken de leden van het Moderamen en deze vergadering dat wij, om 's Heeren wil, met hen hebben kunnen samen zijn. Al is er gebrek aan ons werk. Wij hebben met een God te doen, die, gelijk het volk zegt, wel eens met een krommen stok een rechten slag geeft! De Heere zegene u in uwen en ons in onzen arbeid, en sterke ons allen naar lichaam en geest. Hij geve dat wij, door overvloedige genade, tot eere van Hem mogen werken, de zaken niet naar onzen, maar naar Zijnen wil mogen behartigen. Wat ons ook moge verlaten, God verlaat ons niet en Zijn zegen zal niet uitblijven.

ART. 116.

Sluiting.

Hierna gaat de Praeses voor in dankzegging en gebed, en sluit, nadat van Ps. 33 het laatste vers is gezongen, deze laatste zitting der Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het Moderamen der Generale Synode,

B. VAN SCHELVEN, *praeses.*

J. H. LANDWEHR, *assessor.*

A. DE GEUS, }

Dr. G. KEIZER, } *scribae.*

BIJLAGEN.

BIJLAGE I.
(Art 18.)

Toespraak van Rev. G. Anderson.

Mr President, fathers and brethren. — I count it a very great honour to have been appointed by the Original Secession Church in Scotland as a deputy to this Synod of the Reformed Churches in the Netherlands.

We in Scotland take a very deep interest in the history of your country, and especially in the terrible struggle in which your fathers were engaged under William the Silent against the cruel tyranny of Spain and of Rome. We rejoice to think that the Seven Provinces were enabled to throw off the yoke of Spain, and to have the cause of the Gospel promoted among them. It is sad to think that the Provinces which now constitute the kingdom of Belgium continued to submit to political and spiritual bondage. To this fact is due the present prominence there of superstition and idolatry, with the infidelity which for the most part follows from these evils.

In the 17th century the Netherlands afforded protection and support to the Covenanters who were compelled to flee from Scotland to escape the cruel persecution that was carried on against the godly in Scotland during the reign of the last Stuart Kings. We are indebted to Holland for the Chief agent in the glorious Revolution of 1688 — viz. William III. The cruel dissolute Stuart dynasty was by the blessing of God overthrown by William, and he was gladly accepted as king of Great Britain and Ireland, in which capacity he was also enabled to thwart Louis XIV in his schemes for the destruction of liberty and of evangelical religion on the continent of Europe.

The friends of the gospel in Scotland look back with thanks to God for the work done by the famous Synod of Dordrecht in 1618. That Synod was honoured to condemn the false doctrine that was being propagated by the followers of Arminius. Dutch theologians and universities are held in very high esteem in Scotland, as they are in other countries.

It is to be deplored that both in the churches of the Netherlands and in those of Britain the spirit of rationalism has gained great influence of late years. Separation from those who are guilty of such teaching is the duty of all who would be faithful. The Reformers could not remain in the Church of Rome without becoming partakers of its sins; and it is equally true in our day that the faithful cannot remain in fellowship with those who deny the inspiration and authority of the Word of God. From time to time we see that ministers express their doubts and even their unbelief as to the virgin birth and resurrection of Christ. If these be not facts to be firmly believed by those who would be saved, we have no Saviour capable of delivering us from sin and death.

Erskine and his friends found it necessary to leave the State Church in Scotland because of the despotism of church rulers and of the State. Religion was then in a very deplorable state in Scotland; and the people were kept in ignorance of the Gospel, so far as the preaching in the Churches was concerned. The Secession was the means of great spiritual revival, which continued long after the first Seceders had entered in to their rest and reward.

You have been under the necessity of separating from former brethren, in order that you may be faithful to the cause of God which is dear to you. Latitudinarianism is to be greatly condemned. It prevails greatly in the present day and it is no uncommon thing for ministers to pledge themselves to uphold the Confession of their Churches and after a short time to hold up its doctrines to

the contempt of the world. The „evolution” theory applied to the Christian system of doctrine has done a vast deal of harm already, and threatens to do greater harm in the future. Unsanctified learning has done and is doing great injury to the churches as corporate bodies, and to the ministers and people of which they are constituted. We sympathise with you, as we believe you sympathise with us, in contending for the faith that was once given to the saints.

Not very long after the Secession took place in 1733, preachers were sent to America to minister to our countrymen there, and to evangelize the heathen natives. Unhappily under the influence of the spirit of the age most of the Seceders in Scotland departed from the principles held and advocated at first by the Secession. For many years therefore it was impossible for the original Seceders to engage in mission work. Sixty or seventy years ago an attempt was made to start a mission in India; but the deflection of the majority of our ministers and of many of the congregation in 1852 prevented the realisation of this thought. Last Tuesday was the fortieth anniversary of my ordination to the ministry, with the view of founding a mission to the heathen in the Seoni district of the Central Provinces of India. I was enabled to continue this work for eighteen years, during which a congregation, schools, orphanage and other agencies were established. Ill health rendered my retirement from the mission field necessary; and since that time I have been engaged in the work of the ministry at home.

Since we left India, the mission has had its failures and successes. The work has been extended in different directions, and there is now a considerable number of native Christians, though few in comparison with the heathen population around. We need more agents and more money than we are able to raise, if the district is to be fully occupied. At home, though we are not suffering seriously in numbers or in finance, yet we are making little progress, owing to the attraction to the natural man offered by the larger Churches and to emigration, which has been going on very briskly of late. Large number of Scotch people go to Canada, to the United States, to Australia, and elsewhere; and all the Churches are suffering from it.

My wife and I have been greatly delighted to meet here with agents of your foreign mission in the East Indies of the Netherlands. We are glad to know that so much work is being done in your missionfield — for more than we are able to do in ours. Our Church is small, and our resources are limited. May your work go on with great and increasing success, until your whole field shall be enlightened with the light of God.

We do not forget that your mission work was begun when you were situated in circumstances of great difficulty. The Dutch have been distinguished for their tenacity in civil things: may the same tenacity, and even greater, be shown by you in your contentious for the liberty wherewith Christ makes His people free and for the purity of the gospel which He has given to us.

The position that you and we occupy is not popular. Indifference to religion is very common; the ordinances are neglected and the Sabbath is profaned. Unbelief and superstition are both making progress in some quarters. Yet the time is coming when our cause shall be successful. Christ is on our side. „His name shall endure for ever. His name shall continue as long as the sun; and men shall be blessed in Him; and all nations shall call Him blessed.”

I have been commissioned to convey the fraternal greetings of our Synod to your Synod: and I hope most fervently that we shall long continue to maintain the brotherly and Christian fellowship which we have enjoyed now for a good many years. I thank you heartily for allowing me the privilege of addressing you, and for the patient hearing you have given me.

GEORGE ANDERSON.

Bijlage II.
Art. 19.)

Verslag van den toestand der Theologische School van „de Gereformeerde Kerken in Nederland”.

Aan de Generale Synode van „de Gereformeerde Kerken in Nederland”, vergaderd 22 Aug. 1911 e. v. d. te Zwolle.

Deputaten-Curatoren van de Theologische School voornoemd hebben de eer aan de Generale Synode het volgende verslag aan te bieden van den toestand der School sinds de Synode van Amsterdam (Sept. 1908) tot op heden.

Curatorium. Een zestal mutaties hadden in het College van Curatoren plaats. Ds. R. J. W. RUDOLPH van Leiden, die gedurende twee jaar Curator voor Zuid-Holland (N.G.) was, werd in de Juli-vergadering van 1909 vervangen door Dr. J. C. DE MOOR van 's Gravenhage. Mei 1910 overleed Cur. Ds. J. WESTERHUIS, die sinds 1902 met hartelijke toewijding de zake der school diende. In zijne plaats verscheen als Curator voor Groningen Ds P. BOS van Delfzijl. Door vertrek van Ds. P. A. E. SILLEVIS SMITT naar Amsterdam nam in de Juli-vergadering 1910 als Curator zitting Ds. H. G. DE JONGE van Dordrecht, en door de Particuliere Synode van Gelderland werd in dit jaar tot Curator benoemd Ds H. HOEKSTRA van Arnhem, in de plaats van Dr. B. WIELENGA, die ook naar Amsterdam vertrok. Beiden Broederen, alsook Ds. RUDOLPH, wordt ook hier dank betuigd voor wat zij korter of langer tijd voor de school hebben gedaan. Voorts benoemde de Particuliere Synode van N.-Brabant en Limburg in haar jongste vergadering tot curator Ds. J. A. GOEDBLOED van Nieuwendijk, in plaats van Ds. W. BOSCH van Almkerk, die sinds 1902 bijna onafgebroken in het Curatorium zitting had, en de belangen der school mede behartigde, gelijk ook Dr J. HANIA van Steenwijk, sinds 1909 Curator voor Overijssel, die als zoodanig in de jongste Juli-vergadering vervangen werd door Ds. G. ELZENGA van Kampen.

Mutatiën.

Vergaderingen. Driemaal kwam het Curatorium in gewone vergadering samen en ook driemaal in buitengewone.

De eerste buitengewone vergadering werd gehouden den 28en Januari 1909, ter uitvoering van de opdracht door de Generale Synode van Amsterdam Curatoren gedaan, om met de Hooggeleerden te Kampen te overwegen, of het wenschelijk en doenlijk is de Theologische School te brengen ter plaatse waar de Vrije Universiteit gevestigd is, en Curatoren te machtigen, bijaldien deze vraag bevestigend beantwoord mocht worden, een advies met de noodige toelichting en uitwerking aan de kerken toe te zenden.

1e Buitengewone vergadering.
Opdracht van de Synode 1908.

Het oordeel der Hooggeleerden was, dat eene bloote verplaatsing van de Theologische School naar Amsterdam van geen nut kon worden geacht. Een naast elkander zetten van de beide inrichtingen zonder meer, zonder oplossing der zoogenaamde „opleidingskwestie”, met behoud van de „Eigen opleiding” zou een strijd van belangen doen geboren worden, persoonlijke en instituaire, waarbij alle mogelijke voordeelen zouden wegvallen. Wat met de opdracht vóór alles beoogd werd, zou niet verkregen worden: Wegneming van de onrust in de kerken. Het wantrouwen, dat nog in onze kringen heerscht, maakt zóo weinig verplaatsing wenschelijk, dat het veeleer den eisch stelt, thans alles te laten zooals het is, en voor beide de inrichtingen, elk op hare tegenwoordige plaats, eerlijk en getrouw het goede te zoeken.

Sommige Curatoren achtten verplaatsing wel wenschelijk. Deze zou practische voordeelen geven, als: een meerdere gelijkmaking der admmissie-examens aan beide inrichtingen, en een gemakkelijker en voordeeliger regeling der Propaedeutische lessen. Voorts legden zij hierop den nadruk, dat door samenbrengen in één plaats, beiden van Hooggeleerden en Studenten, de aanstaande Dienaren des Woords in dezelfde Kerken, veel wantrouwen in engen en wijden kring zou kunnen wegvallen, en onderscheidene verschillen veel van hun scherpte zouden kunnen verliezen. Toch oordeelden ook enkelen hunner, dat bereiking van dit doel door een eventueele verplaatsing nu moeilijk meer kon worden verwacht, aangezien de opdracht zelve reeds bij zeer vele voorstanders der school onrust heeft verwekt daar dezen in het voorstel niets anders zien dan schade voor de school.

Andere Curatoren oordeelden, dat huns inziens moeilijk sprake kon zijn van wenschelijkheid van verplaatsing, om reden aan dit voorstel zeer nauw de opleidingskwestie verbonden is, die nog steeds in de kerken een ernstig karakter behoudt.

Doch niet alleen werd het wenschelijke van verplaatsing door vele Broeders in twijfel getrokken, maar ook het doenlijke, en wel door heel het college van Curatoren. Het oordeelde met de Hooggeleerden, dat de niet gunstige financieele toestand der school verplaatsing ondoenlijk maakte. Men zou een voor het onderwijs geschikt en kostelijk gebouw moeten prijsgeven, en zeer groote offers brengen, om bij eventueele verplaatsing weer eenigszins in gereedheid te komen.

Het besluit der vergadering was, dat zij met 13 tegen 2 stemmen het voorstel-Ds. DE GEUS aannam: „Curatoren en Hooggeleerden zijn van oordeel dat verplaatsing van de Theol. School naar de plaats, waar de Vrije Universiteit is, bij het licht, dat zij thans over dit punt hebben, wenschelijk noch doenlijk is.”

Van dit besluit is mededeeling geschied in „De Bazuin” en „De Heraut”.

2e Buitengewone vergadering.
Dr. A. Noordtzijs verzoek.

De *tweede* Buitengewone Vergadering werd gehouden 13 October 1910, naar aanleiding van een schrijven van den Lector Dr. A. NOORDTZIJ, dd. 7 Sept. '10, waarin ZEd. verzocht met 1 Nov. '10 of zooveel eerder als noodig mocht blijken, hem voor vast te willen benoemen tot Lector aan de School, en het tractement voor het zestal colleges, door hem in de Propaedeuse te geven, nader vast te stellen. Aangezien Dr. NOORDTZIJ mededeelde, dat hij om meer dan één reden moeilijk kon wachten tot het einde van den pas begonnen cursus 1910—11. kwam het Curatorium in buitengewone vergadering samen. Na breedvoerige bespreking liet het Curatorium in het midden, of het competent was de positie van Dr. NOORDTZIJ als Lector nader te regelen in den zin als uit diens schrijven en mondelinge toelichting gebleken was, en besloot dies uit het schrijven van Dr. NOORDTZIJ al wat daarop betrekking had, buiten behandeling te laten. Daar Dr. NOORDTZIJ met het oog op zijn lichamelijke gesteldheid verlichting van arbeid vroeg, met behoud van zijn tegenwoordig salaris, benoemde de vergadering Voorzitter en Secretaris tot het houden van een samenspreking met het Bestuur der Nationale Vereeniging, ter overweging van de vraag, of aan dit verzoek van Dr. NOORDTZIJ zou kunnen worden voldaan. De uitkomst der samenspreking was, dat voornoemd Bestuur aan Dr. NOORDTZIJ tijdelijk ontslag zou geven van eenige lessen aan het gymnasium, opdat door ZEd. het onderwijs in de Propaedeuse geregeld zou kunnen worden voortgezet. Het Curatorium besloot aan de Nationale voor dit tijdelijk ontslag van 1 Jan. '11—1 Sept. '11 te restitueeren het bedrag, waarmee gedurende dit tijdvak Dr. NOORDTZIJ's inkomen aan het Gymnasium zou dalen.

De gezondheidstoestand van ZEd. was den laatsten tijd weder van dien aard, dat op de schikking met de Nationale omtrent verlenging van dit tijdvak, in de jongste vergadering kon worden teruggenomen.

3e Buitengewone vergadering.

De *derde* buitengewone vergadering had 14 en 15 Aug. j.l. plaats. Zij kwam samen tot het bespreken van en besluiten omtrent een tweetal Rapporten, volgens besluit Curatoren einde Juli toegezonden.

Eerste Rapport. Benoeming van een tweetal hoogleeraren.

Het *eerste* rapport bevatte een toelichting van het College van Hoogleeraren van het door dit College bij Curatoren ingediende voorstel inzake Benoeming van een tweetal Hoogleeraren.

Omtrent het *eerste* deel van dit rapport, rakende het noodzakelijke van verlichting van den arbeid van Prof. NOORDTZIJ met het oog op zijn leeftijd, besloot het Curatorium niet aan te nemen de eerste gedachte in het rapport: het benoemen van een nieuwen hoogleeraar, maar de tweede: uitbreiding van den arbeid van den Lector Dr. A. NOORDTZIJ door ZEd. de opdracht te doen van 3 lesuren per week van Prof. NOORDTZIJ, bij welker aanvaarding de Lector den Theologen twee colleges zal geven. één in de Tekstcritiek, en één in de Archaeologia Sacra, en den Propaedeutici, één in de Land- en Volkenkunde.

Prof. NOORDTZIJ, die naar zijne mededeeling nog wel in staat is eenige uren college te houden, zou dan uiterst 6 uur in de week onderwijs blijven geven in de andere Oud-Testamentische vakken, en zijn arbeid alzoo met 3 uur per week verminderd zien.

Benoeming vijfde Hoogleeraar.

Omtrent het *tweede* deel van bedoeld rapport, het benoemen van een hoogleeraar, meer bepaald voor het onderwijs in de practische vakken, waren onderscheidene Curatoren van oordeel, dat het niet alleen wenschelijk, maar ook noodzakelijk kon geacht worden, dat een vijfde Hoogleeraar benoemd werd in den nog altijd sinds 1902 onbezette leerstoel. De arbeid van Prof. LINDEBOOM zou daardoor een niet overbodige verlichting ontvangen, en ook eenigszins die van Prof. BOUWMAN en Prof. HONIG.

Sommige Curatoren oordeelden, dat de niet gunstige financiële toestand der School geen vrijheid gaf, zolang nog drie jaren de geldelijke verplichtingen der School tegenover de Nationale Vereeniging liepen, tot de benoeming van een vijfden Hoogleeraar over te gaan, en enkelen hunner zagen liever, behoudens de aan Prof. NOORDTZIJ te verleenen hulp, dat de Hoogleeraren de Colleges nog zoo zouden blijven geven, gelijk zij tot nu toe ten genoegen van het Curatorium hadden gedaan.

Anderen oordeelden, dat het mogelijk de Synode niet moeilijk zou vallen, een weg te openen ter voorziening in de kosten van een vijfden Hoogleeraar, en konden het daarom niet noodig achten aan de Synode voor te stellen, dat zij eerst zou aanwijzen betrouwbare bronnen ter voorziening in den ongunstigen financiële toestand der School, voordat zij tot de benoeming van een vijfden Hoogleeraar zou overgaan.

Met 7 tegen 5 stemmen werd verworpen het voorstel van het College van Hoogleeraren, dat het Curatorium adviseere aan de Generale Synode over te gaan tot het benoemen van een vijfden Hoogleeraar. Van het Curatorium komt alzoo geen voorstel in dezen tot uwe vergadering.

Het *tweede* rapport ging over het verleen van den doctoralen titel aan de Theol. School, naar aanleiding van den wensch van het C. v. H., dat het Curatorium steun zou bieden aan het verzoek, hetwelk Hoogleraren voornemens zijn te richten tot de e. k. Generale Synode, dat deze de Theol. School machtige haren leerlingen, na volbrachte studie, den doctoralen graad te verleen.

Werd door de vergadering in haar geheel, in overeenstemming met het rapport, erkend, dat aan een School het recht niet kan ontzegd worden den doctoralen titel te verleen, haar meerderheid oordeelde om meer dan één reden, aangegeven in het rapport, dat beknopt is opgenomen in de gedrukte „Handelingen”, te moeten medegaan, hoewel niet met de geheele conclusie van de meerderheid der Rapport-Commissie, dan toch met haar eerste alinea, luidende: „Curatoren te adviseeren het verzoek van Hoogleraren niet te ondersteunen.”

Met 8 tegen 4 stemmen werd dit verzoek inzake het promotierecht aan de School niet ingewilligd.

Hoogleraren. De vier Hoogleraren in de Theologie mochten hun arbeid geregeld verrichten. In October 1910 had de oudste Hoogleraar, Prof. NOORDT Zij het voorrecht 70 jaar te worden. Onder vele bliken van belangstelling, ook van de zijde van het Curatorium, mocht Z. H. G. dezen jaardag vieren. Prof. Dr. BOUWMAN woonde op verzoek van „Deputaten voor de Correspondentie met de Buitenlandsche Kerken” de Synode bij van de Christ. Geref. Kerk in Noord-Amerika, gehouden te Muskegon 16 Juni 1910 e. v. d. Aangezien de reis van Prof. BOUWMAN naar Amerika geschiedde, om onze kerken daar te vertegenwoordigen, gaven Curatoren hem gaarne de vrijheid zijn Colleges een vijftal weken eerder te sluiten dan de cursus eindigde, temeer daar de andere Hoogleraren op zich genomen hadden het werk van hun collega, dat geen uitstel kon lijden, te verrichten.

Het Rectoraat werd bij toerbeurt waargenomen door de professoren Dr. H. BOUWMAN, Dr. A. G. HONIG en M. NOORDT Zij. Prof. L. LINDEBOOM droeg in December 1908 het rectoraat over aan eerstgenomde, na een rede over: „De analogia fidei, de norma prophetandi”. In Dec. 1909 trad Prof. Dr. H. BOUWMAN als rector af met een rede over: „Het recht en de beteekenis der Christelijke mystiek”, en 1 Dec. 1910 droeg Prof. Dr. A. G. HONIG het rectoraat over aan Prof. M. NOORDT Zij, met een rede over: „De Persoon van den Middelaar in de nieuwere Deutsche Dogmatiek”.

Naar vastgesteld rooster bezochten Curatoren, in elken cursus driemaal, de Colleges der Hoogleraren en woonden zij ook eenige examina bij. De schriftelijke rapporten daarvan uitgebracht in Comité gaven Curatoren reden over het gegeven onderwijs voldaan te zijn. Ter nakoming van Art. 151 van de Wet op het Hooger Onderwijs werd telken jare in October aan Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken en in Februari aan Burgemeester en Wethouders der gemeente Kampen een beredeneerd verslag ingediend van den toestand der School.

Lectoren. Dr. J. J. ESSER en Dr. A. NOORDT Zij gaven geregeld onderwijs in de Propaedeuse. Eerstgenoemde in de Grieksche en Latijnsche taal en letterkunde; laatstgenoemde in het Hebreeuwsch en in het Nederlandsch.

Zij verrichtten hun arbeid ten genoegen van Hoogleraren en Curatoren.

Studenten. In den Cursus 1908/9 bedroeg het aantal Studenten 26 Zes van dezen werden voor 't eerst ingeschreven, terwijl bij het admissee-examen 4 aspiranten werden afgewezen. De cursus '9/10 telde 31 Studenten, van wie 10 voor het eerst, en die van '10/11: 30 Studenten.

Tot Candidaat in de H. Godgeleerdheid werden in den cursus '8/9 bevorderd 5, in '9/10 3, en in '10/11 2.

Van het gedrag en den ijver der Studenten kon door het College van Hoogleraren gunstig getuigenis gegeven worden. Hiervan gaven ook de examens bewijs. Twee Studenten konden wegens krankheid de colleges niet volgen. Een van hen, de heer H. GEUCHIES, is in het begin dezer maand, na langdurige krankheid, op 26 jarigen leeftijd ontslapen.

Pedel. De pedel J. JANSEN heeft na 29 jarigen dienst ontslag verkregen. In zijne plaats is benoemd S. J. AKKERMAN, van Almelo, die met 1 Mei j.l. in functie is getreden.

Financiën. Aangaande den financiëlen toestand der School moet worden medegedeeld, dat telken jare met een belangrijk tekort wordt gesloten. Over 1908/9

Tweede rapport. Doctorale Titel.

Hoogleraren.

Lectoren.

Studenten.

Pedel.

Financiën.

een tekort van f 4705.73⁵; over '9/'10 van f 3800.92; over '10/'11 van f 3998.68⁵ tot een gezamenlijk bedrag van f 12505.34.

Ter bestrijding hiervan werd van het kapitaal f 6329.47 verzilverd, en bij het kassierskantoor van de heeren V. D. VEGTE en VAN REEDE f 6250.— opgenomen. Zoodanig is de toestand, dat het nu nog overgebleven kapitaal onvoldoende is de schuld der School te dekken.

Dit alles schijnt reden te geven tot zeer ernstige bezorgdheid. Toch meenen Curatoren, dat, hoezeer omzichtig financieel beleid dringend eisch is, voor zoodanige groote bezorgdheid voldoende grond ontbreekt. Immers de tekorten vinden hun oorzaak daarin, dat aan de Nationale Vereeniging gedurende een zestal jaren jaarlijks f 12000,— (het zesde jaar f 10.000) subsidie moet worden uitgekeerd. Hiervan zijn thans 3½ jaar verstreken; dus nog te betalen valt f 28000,—. De rekeningen der eerstkomende drie jaren zullen dus evenzeer een belangrijk deficit opleveren, en zal tot dekking daarvan, waar het kapitaal thans is uitgeput, het aangaan van schulden niet te ontkomen zijn, gelijk reeds krachtens besluit der jongste Juli-vergadering bij de Nederlandsche Bank op al de Russische fondsen der Theol. School een bedrag van f 8000,— geleend is. Toch mag verwacht, dat na het afloopen van de verplichtingen aan de Nat. Ver., het dan jaarlijks te voorziene overschot genoegzaam zal zijn binnen afzienbaren tijd het evenwicht te herstellen, doch altijd onder deze voorwaarde, dat inkomsten en uitgaven blijven, zooals het thans is.

Overigens kan nog gemeld, dat er over 't algemeen weinig verandering in de verschillende ontvangsten en uitgaven kwam. Achteruitgang in het eene woog meestal op tegen vooruitgang in het andere. De opbrengst der collecten steeg vrij belangrijk, meer door verhoogd bedrag hier en daar, dan doordat vroeger nalatige kerken haar verplichtingen thans nakwamen. Ten opzichte van dit laatste is reden van beklag. Nog in het jongste financieel verslag worden vermeld 84 kerken, die slechts één maal, en 11 kerken, die in 't geheel geen collecte zonden. Bij dit verslag gaat dan ook als Bijlage A een voorstel van het Curatorium aan uwe vergadering, dat zij van harentwege een circulaire zenden aan al de Classes, waarin zij er op wijze, dat sommige kerken nalatig zijn in het tweemaal collecteeren voor de School, en waarin door haar wordt verzocht, dat de Classes in hare vergaderingen geregeld vragen, of alle kerken tweemaal 's jaars voor de School collecteeren, en alzoo zorgen, dat haar Classicale Correspondent van al de kerken der Classes op tijd de in de samenkomst der gemeente te houden collecten ontvangt.

De contributiën bleven vrijwel op dezelfde hoogte. Het eene jaar daalden ze wat; dit jaar stegen ze weder. Aan giften en legaten werd gemiddeld f 2150,— per jaar ontvangen.

Curatoren oordeelden, dat, hoewel blijkens het bovenvermelde de financiële toestand niet gunstig is, toch door hen een voorstel aan uwe vergadering moest worden gedaan: aan hoogleraren toe te leggen een jaarlijksch kindergeld. Een besluit van die strekking werd door het Curatorium in zijn jongste vergadering genomen, en een gedetailleerd voorstel desbetreffende wordt als Bijlage B bij dit rapport aan uwe vergadering overgelegd.

Voorstel a/d. Synode
in zake nalatige
Kerken.

Voorstel a/d. Synode
inzake kindergeld
aan Hoogleraren.

Pensioenfonds.

Pensioenfonds. Door de wijziging van 2/7 in 3/7 in art. 10 van „de Bepalingen tot regeling van het Pensioen” werd de storting uit de schoolkas in het Pensioenfonds vrij hooger sinds 1908, doch zou in het jongst verlopen jaar niet gekomen zijn tot een bedrag van f 2850.40⁵, ware het niet, dat het Curatorium, behoudens nadere goedkeuring dezer Synode, in zijn Juli-vergadering 1910 besloten had Mevr. de Wed. Dr. FISCHER vanaf 20 Maart 1910 jaarlijks tegemoet te komen met een toelage, groot f 257.14, bij haar pensioen van f 600 's jaars, dat zij ontvangt van het Curatorium van de Vereeniging van Gymnasiaal onderwijs te Arnhem.

Genoemd Curatorium had bij besluit van 7 Juli 1908 de verplichting overgenomen, die het Gymnasium te Kampen jegens Mevr. FISCHER had, ingeval zij weduwe mocht worden, doch stelde toen het weduwpensioen vast op f 600, en niet op f 857.14 (2/7 van f 3000.— 't laatste genoten traktement van wijlen haren Echtgenoot) wat naar de Bepaling van ons Pensioenfonds had behooren te geschieden.

Meer dan één overweging, opgenomen in de Notulen der Juli-vergadering 1910, leidde uwe Deputaten tot het besluit, dat, zoolang Curatoren van het Gymnasium te Arnhem, voornoemde Weduwe jaarlijks f 600 uitkeeren, het Pensioenfonds daaraan zal toevoegen f 257.14 's jaars.

Hoewel omstandigheden het Curatorium drongen, aan dit Besluit reeds sedert 20 Maart 1910 uitvoering te geven, komt het toch tot deze Synode met de vraag

Voorstel a/d. Generale
Synode inzake toe-
lage a/h. pensioen v.
Mevr. de Wed. Dr. F.

om sanctie van zijn onder die voorwaarde genomen, en ook aan Mevr. FISCHER in diër voege medegeedeeld Besluit. (Bijlage C).

Den Penningmeester van dit fonds, den heer F. GUNNINK Bzn. te Kampen wordt ook hier dankgezegd voor zijn arbeid.

Studiefonds. Dit fonds, waarvan het beheer staat bij het College van Hoogleeraren, verleende ook in de 3 laatste jaren aan onderscheidene studenten en gymnasiasten hulp; in het afgelopen boekjaar tot een bedrag van f 2265. Het kapitaal, dat in 1905 circa f 220 0 was, is thans gedaald op f 13031, niettegenstaande de vrij vele giften, die in den loop der laatste zes jaar zijn ingekomen. Het College van Hoogleeraren heeft dan ook onlangs gemeend, waar de aanvragen om hulp uit dit fonds al meerder worden, en afwijzing van geschikte jongelingen vanwege den zwakken staat van het fonds niet wel past bij de tegenwoordige behoefte aan meer Dienaren des Woords, de aandacht van de Broeders en Zusters in onze kerken bij vernieuwing op genoemd fonds te vestigen, opdat het goede versterking ontvangen. Aanvankelijk is aan dit verzoek van Hoogleeraren reeds veel gehoor gegeven. Jaarlijks werd van dit fonds aan het Curatorium in zijn Juli-vergadering rekening en verantwoording gedaan.

Studiefonds.

Ook hier ontvangt de Penningmeester van het studiefonds dank voor zijn beheer.

Schooldag. Deze werd driemaal gehouden, telken keer te Kampen op den Woensdag, volgende op de sluiting van de Juli-vergadering van Curatoren. Bij besluit van Curatoren ontving de Commissie tot voorbereiding en leiding van de schooldag, ter bestrijding van de kosten, elke reize f 50 uit de schoolkas. De belangstelling op dien dag was toenemende. De tegenwoordige leden der Commissie zijn: Prof. dr. H. BOUWMAN, Cur. Ds. P. BOS en Ds. J. KOK.

Schooldag.

„De Bazuin.” Sinds de jongste Synode ontvielen door den dood aan dit Blad twee medewerkers, wier namen slechts te noemen meer dan genoeg, om is te doen erkennen, dat beiden, ieder op zijn terrein, twee luitmennende krachten waren, waarvan de lezers van „de Bazuin” jaren achtereen veel hebben mogen genieten. Het zijn de broeders Ds. W. H. GISPEN van Amsterdam en Ds. J. VAN ANDEL van Gorinchem, die de Heere, na een welbested leven in zijn Koninkrijk en in goeden ouderdom tot zich nam. In hunne plaats werden tot medewerkers benoemd: Ds. C. LINDEBOOM van Gorinchem en Ds. J. KOK van Bedum.

„De Bazuin”.

Ook in het afgelopen kalenderjaar is „de Bazuin” aanmerkelijk in opbrengst voor de school achteruitgegaan. De zuivere opbrengst was 1908/9 f 1667.45; in '9/10 f 1582.98⁵ en in '10/11 f 1117.92. De begroting van deze post van inkomst is dan ook voor dit jaar geraamd op f 1000. Dat van achteren niet blijken moge, dat deze raming nog te hoog is geweest. „De Bazuin” heeft in haar bijna 60 jarig leven, niet weinig ten gevolge van veranderde kerkelijke toestanden, zooveel bladen zien opkomen, waarvan de inhoud van ongeveer gelijke strekking is, en de abonnementsprijs lager, dat haar achteruitgang niet zeer bevreedden kan. Dat de gedachte, dat dit in onzen kring oudste kerkelijke blad tot zegen is geweest voor de Kerken en tot niet weinig voordeel voor de School gedurende meer dan een halve eeuw, blijke in staat te zijn, voor het minst een verderen achteruitgang te verhoeden.

Het Curatorium benoemde weder met ingang van 1 Sept. a.s. Prof. dr. H. BOUWMAN tot Hoofdredacteur, en tot leden der Commissie voor de uitgave van „de Bazuin”, Prof. L. LINDEBOOM, Cur. Ds. A. M. DONNER, en den heer J. H. BOS te Kampen.

„Het Kerkblad.” Naar besluit der Synode van Amsterdam is sinds 1908 dit blad niet meer geregeld verschenen. De kosten der uitgave bedroegen nog in 1908: f 290,30; daalden in 1909 tot f 114 50 voor 3 nummers, en ware i voor 1910 geene, daar het jongste nummer dateert van 28 Oct. 1909. Ds. B. van SCHELVEN en Ds. A. M. DONNER werden in de laatstleden Juli-vergadering weder benoemd voor de uitgave van dit blad

„Het Kerkblad”.

Bibliotheek en Archief. In de jongstgehoudene Juli-vergadering werd door den Bibliothecaris overgelegd een nieuwe Catalogus van de Bibliotheek der School. Voor de nauwkeurige samenstelling en uitgave van dezen omvangrijken catalogus wordt den Bibliothecaris prof. dr. H. BOUWMAN, alsook den Amanuensis, den heer J. H. BOS dank gebracht. Het Curatorium besloot den catalogus verkrijgbaar te stellen tegen den prijs van f 1,-.

Bibliotheek en Archief.

Het Archief kon niet verder geregeld en gecatalogiseerd worden, aangezien daartoe de tijd ontbrak door den arbeid van den Bibliothecaris aan den Catalogus.

En hiermede hebben Deputaten-Curatoren hun verslag uitgebracht.
Dat de Heere uwe vergadering schenke alwat zij behoeft, ook tot behartiging van de belangen der School, zijnen kerken gegeven.

*Uit naam van Deputaten-Curatoren voorn.
A. M. DONNER, Rapporteur.*

BIJLAGE A.
(Cf. bladz. 72.)

De Generale Synode zende van harentwege een circulaire aan al de Classes, waarin zij er op wijze, dat sommige kerken nalatig zijn in het geregeld tweemaal collecteeren voor de School, en waarin door haar wordt verzocht, dat de Classes in hare vergaderingen geregeld vragen, of alle kerken tweemaal 's jaars voor de School collecteeren en alzoo zorgen, dat haar Classicale Correspondent van al de Kerken der Classis op tijd de in de samenkomst der gemeente te houden collecten ontvangende.

BIJLAGE B.
(Cf. bladz. 72.)

De Generale Synode besluite aan de Hoogleeraren toe te leggen een jaarlijksch kindergeld, naar den volgenden maatstaf:

f 25,— voor kinderen, die hun 6^e levensjaar nog niet hebben voleindigd;

f 50,— voor kinderen van het 7^e tot het voleindigde 13^e jaar;

f 75,— voor kinderen van het 14^e tot het voleindigde 21^e jaar.

Voor zonen, die studeeren, wordt het verhoogd tot *f* 100,— voor gymnasiasten gedurende 6 jaren, en tot *f* 200,— voor studenten gedurende 5 jaren; maar in geen geval na het 25^e jaar.

Al deze bepalingen zijn gemaakt met dien verstande, dat voor een kind, dat reeds een werkring vond, waaraan een inkomen verbonden is, of dat in het genot is van een studiebeurs, hetzij door de Regeering, of door een Kerkelijk studiefonds of door eenige stichting aan hem toegekend, het bedrag van het kinder- of studiegeld wordt verminderd met het bedrag van dat inkomen of van die beurs.

BIJLAGE C.
(Cf. bladz. 73.)

De Generale Synode besluite, dat aan Mevr. de Wed. DR. F. F. C. FISCHER jaarlijks uit het Pensioenfonds der School een toelage wordt verstrekt van *f* 257,14, zoolang Curatoren van het Gymnasium te Arnhem haar een jaarlijksch pensioen van *f* 600,— uitkeeren.

BIJLAGE III.
(Art 21.)

Rapport over A.
Voorstel tot verandering van de werkwijze der Synode.

In handen van uwe Commissie werd gesteld het volgend voorstel van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (Z. G.):

de Generale Synode onthoude zich op den eigen dag, waarop een rapport is voorgelezen, van stemming over de daarbij behoorende conclusiën, maar stelle deze stemming minstens een dag uit.

Ofschoon alle nadere toelichting en motiveering van dit voorstel ontbreekt, meent Uwe Commissie de bedoeling er van wel te hebben begrepen, nl. te voorkomen, dat de Synode geroepen worde over belangrijke onderwerpen een beslissing te nemen, zonder dat hare leden gelegenheid ontvingen, zich voldoende rekenschap te geven van de door hen uit te brengen stem.

Met deze bedoeling zich verenigende, is Uwe Commissie evenwel van oordeel, dat het voorstel zoo als het daar ligt niet kan worden aanvaard, wijl daarin een algemeene regel gesteld wordt, waardoor de gang der Synodale werkzaamheden noodeloos zou worden vertraagd. Het voorstel houdt er geen rekening mee, dat

de zaken, aan de Synode ter behandeling voorgedragen, niet alle van gelijke beteekenis zijn. Meer dan één punt van het Agendum, waarover rapport wordt uitgebracht, is zoo eenvoudig en voor ieder duidelijk, dat er niet 't minste bezwaar bestaat, de voorlezing van het rapport terstond te doen volgen door de stemming over de bijbehorende conclusiën. Met onderwerpen van bijzonder gewicht staat het anders. Ten opzichte daarvan kan het wenschelijk zijn, in den geest van het voorstel te handelen, en de stemming daarover minstens een dag na voorlezing van het rapport te doen plaats hebben. Of dit in bepaalde gevallen wenschelijk is, moet echter door den Praeses of door de vergadering worden beoordeeld.

Wat aangaat het speciale punt van benoeming van deputaten, meent Uwe Commissie dat het indienen van een voordracht, twee dagen vóór de benoeming voortaan regel behoort te zijn.

Uwe Commissie heeft daarom de eer, U voor te stellen:
(volgen de conclusies in Art. 21 der Acta.)

C. LINDEBOOM, *Rapporteur.*

BIJLAGE IV.
(Art 22.)

Rapport over J.
Evangelisatie in den Zuid-Oosthoek.

In handen van Uwe Commissie werd gesteld het verzoek van de Particuliere Synode van Friesland (Z. G.) om den arbeid in den Zuid-Oosthoek krachtig aan te bevelen.

De Commissie heeft zich ter beoordeeling van dat verzoek gewend tot de Deputaten van Friesland (Z. G.) en van hen vernomen:

1°. dat door de Classis Heerenveen gevolg is gegeven aan het besluit van de Generale Synode van Amsterdam 1908, betrekking hebbende op den arbeid der Evangelisatie en aldus luidt:

dat de Generale Synode hare hartelijke instemming betuige met het denkbeeld, hieraan ten grondslag liggende, dat de kerkelijke bearbeiding van degenen, die in ons vaderland van het Evangelie vervreemd zijn, of buiten kerkelijk verband leven, noodig en door Gods Woord geboden is;

doch tevens als haar oordeel uitspreke, dat die arbeid dient uit te gaan van de plaatselijke kerk, die zoowel door nabuurschap als anderszins daartoe meest is aangewezen, waarbij Classis en Provincie haren steun hebben te verleenen, terwijl de weg open blijft om ook buiten de Provincie steun te zoeken; (zie Acta 1908 Art. 40.)

2°. dat ingevolge dit besluit thans de Evangelisatie is opgedragen aan de plaatselijke kerken, welke arbeid krachtig gesteund wordt door de Classis Heerenveen;

3°. dat evenzoo de kerken van Friesland (Zuid en Noord) dien arbeid steunen.

Toch is die steun niet voldoende.

Het arbeidsveld is groot, maar ook zijn de velden wit om te oogsten.

Nooit is er recht gearbeid, misschien niet van den tijd der Reformatie af.

Veel geld is noodig.

Daarom hebben Deputaten uit de Classis Heerenveen in overeenstemming met het Amsterdamsch besluit, dat er op wijst, dat ook de weg om buiten de Provincie steun te zoeken open blijft, zich gewend tot de kerken buiten de Provincie en verzoeken zij nu een krachtige aanbeveling daarvoor van de Generale Synode.

De Particuliere Synode van Friesland (Z. G.) heeft dat verzoek namens hen op de Generale Synode gebracht.

Uwe Commissie deze toelichting gehoord hebbende, is van oordeel dat er niet het minste bezwaar is, om aan dit verzoek te voldoen. Zij voegt er echter aan toe de gedachte, dat er bij naleving van het aangehaalde besluit der Amsterdamsche Synode 1908 ook voor andere Kerken en Classes geen enkele reden bestaat aan deze, desverlangd, een dergelijke aanbeveling te geven.

Zij meent dat bij de krachtige actie die er tegenwoordig is voor de buitenlandsche zending, de Evangelisatie in eigen land niet mag vergeten, maar met ernst moet ter hand genomen.

Zij stelt daarom aan Uwe Eerw. vergadering voor: (volgen de voorstellen in Art. 22 der Acta.)

B. PEREBOOM, *Rapporteur.*

BIJLAGE V.
(Art. 23.)

Aan de Generale Synode der Gereformeerde Kerken in
Nederland, vergaderd te Zwolle, den 22 Augustus
en v. d. 1911.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders.

De Generale Synode van Amsterdam, 1908, droeg aan de Gereformeerde Kerk van Utrecht op, om met „de Gereformeerde Gemeenten in Nederland”, onderhandelingen te voeren, evenals met alle Gemeenten, die de Gereformeerde belijdenis houden, en niet met ons in kerkelijk verband leven.

De kerkeraad van Utrecht's Gereformeerde Kerk heeft getracht, in maniere als hieronder gerapporteerd wordt, zich van deze opdracht te kwijten.

Hij heeft gepoogd, om de onderhandelingen met „de Gereformeerde Gemeenten in Nederland” een stap verder te brengen, terwijl hij aan de Synode der „Christelijke Gereformeerde Kerk” mededeeling gedaan heeft van de door de Generale Synode aan zijn kerk gegeven opdracht.

Uit de bewoordingen van het mandaat blijkt niet duidelijk, dat de Synode van 1908 bedoelde, dat ook eene poging tot het voeren van onderhandelingen met „de Christelijke Gereformeerde Kerk” door hun moest gedaan worden.

Doch omdat de uitdrukking: „alle Gemeenten, die de Gereformeerde belijdenis houden, en niet met ons in kerkelijk verband leven” de „Christelijke Gereformeerde kerk” niet uitsluit, maar ook op haar van toepassing is, en ook omdat Ds. KLAARHAMER zeide, dat door hem gevraagd was, of dit óók op die kerkformatie doelde en dat hem daarop een bevestigend antwoord was gegeven, heeft de kerkeraad geoordeeld, dat hij niet buiten zijn opdracht ging, zoo hij de bovenbedoelde mededeeling aan de Synode der Christelijke Gereformeerde kerk toezond.

Een bepaald *verzoek* of *voorstel* tot het voeren van onderhandelingen over het sâamleven in één kerkelijk verband, meende hij niet te moeten doen, omdat hij vreesde, dat het hiervoor nog niet de tijd zou zijn, en omdat in geval van afwijzing de zaak meer geschaad dan gebaat zou worden.

Hij oordeelde echter, dat het goed zou zijn, om de begeerte der Gereformeerde Kerken tot kerkelijk sâamleven met alle Kerken van Gereformeerde belijdenis eenigszins te motiveeren.

Gij vindt de copy van het aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk verzonden schrijven in de aan dit rapport annexe bijlage A, en het daarop van haar ontvangen antwoord onder bijlage B.

Met het oog op den inhoud van dat antwoord geeft de Kerkeraad U in overweging, of het niet goed zal zijn, om dat schrijven voor kennisgeving aan te nemen en vooreerst althans onzerzijds geen poging te doen, om ook maar „tot voorloopige correspondentie of bespreking van de mogelijkheid van kerkelijk sâamleven” te komen.

De kerderaad heeft voorts getracht, om de nog zeer voorloopige onderhandelingen met „de Gereformeerde Gemeenten in Nederland” een stap verder te brengen.

De voorzichtigheid eischte, om hiermede niet te veel te haasten, Hierom wachtte hij tot 1910 met het weder opvatten der correspondentie.

Hij zond d. d. 25 Mei 1910 een schrijven aan de Synode dier Gemeenten, te Rotterdam vergaderende, om haar kennis te geven van zijn mandaat en om aan te dringen op het benoemen van eene commissie tot het houden van eene voorloopige bespreking over de mogelijkheid van kerkelijke samenleving; welk schrijven tevens een antwoord was op haar schrijven aan de Generale Synode der Gereformeerde Kerken, d. d. Juni 1908.

De copy van dit Kerkeraadsschrijven vindt Gij onder bijlage C.

11 Juli daaraanvolgende ontving hij niet een antwoord van de Synode maar van de door haar reeds in haar vergadering te Goes in 1909 benoemde deputaten ad hoc.

Gij vindt dit schrijven als bijlage D annex dit rapport.

De Kerkeraad oordeelde na kennisneming van dit antwoord, dat het toch goed zou zijn, dat eene samenkomst der commissiën zou plaats hebben. Hij had zijnerzijds voor de te voeren onderhandelingen aangewezen Ds. P. J. W. KLAARHAMER en Ouderling A. DINGEMANSE.

Na eenige correspondentie over plaats en tijd, waarvan de bepaling aan de commissie der Synode was gelaten, heeft toen de conferentie plaats gehad op Woensdag 26 October te Utrecht.

De commissie der Synode bestond uit de Broeders Ds. G. KERSTEN, Ds. A. JANSSEN en Ouderling D. HOEFLAAK.

Ds. JANSSEN was echter absent, hij nam aan de conferentie geen deel, omdat

hij, zooals hij aan zijn mededeputaten had gemeld, conscientiebezwaar had, om aan deze conferentie deel te nemen.

Het samenzijn en samenspreken was broederlijk en aangenaam.

Het liep in hoofdzaak over de bezwaren aan de zijde der Gereformeerde Gemeenten tegen kerkelijke saamleving met de Gereformeerde Kerken.

Er bes'aat bij die Gemeenten niet alleen geen drang of behoefte, om met onze Kerken in één verband te leven, maar veeleer de overtuiging, dat dit vooralsnog niet kan, noch mag. Zij hebben n. l. zeer ernstige bedenking tegen de naar haar oordeel in onze Kerken overheerschende voorwerpelijke richting in de prediking, evenzoo tegen de verbondsleer en de doopsopvatting en de leer der rechtvaardiging, zooals naar haar meening de Gereformeerde Kerken die voorstaan. Zij hebben eveneens bezwaar tegen de toelating tot het H. Avondmaal, zooals die in onze Kerken plaats vindt, en ook is men in die Gemeenten van oordeel, dat wij het met de heiliging van 's Heeren dag weinig nauw nemen.

Het maakte ook op deze Gemeenten geen goeden indruk, dat wel door onze Synoden wordt aangedrongen op eenheid en saamleving, maar dat de lokale Kerken ter plaatse waar ook een Gereformeerde Gemeente is, niet het minste blijk van toenadering geven en op geenerlei wijze die door de Synode voorgestane samenleving zoeken.

Wij hebben de Broeders er op gewezen, dat er zeer overdreven werd en wordt in de voorstellingen omtrent de prediking en de praktijken in onze Kerken; dat zeer velen, vooral onder die buiten staan, oordeelen zonder voldoende en vaak zelfs zonder eenige kennis van onze zaken; dat voorzeker vele van die geopperde bezwaren zouden wegvallen en de overigen van veel minder aanbelang zouden blijken, indien er maar nadere aanraking en hierdoor betere kennismaking kwam; dat onzerzijds ook wel bezwaren bestaan, maar dat wij oordeelen, die niet voorop te moeten stellen, maar meest te moeten letten op den eisch der eenheid en op dat wat dienstig en bevorderlijk kan zijn aan de openbaring der eenheid van het lichaam van Christus; en dat wij meenen, dat waar grondslag en maatstaf van beoordeeling één is, waar men zich wederzijds wil onderwerpen aan Gods Woord, daar de bezwaren wel zijn weg te ruimen en de verschillen wel zijn op te lossen; dat ook enkele der verschillen, waarop de Broeders wezen, toch altijd in meerdere of mindere mate in de Gereformeerde Kerken hebben bestaan en over en weer zijn gedragen.

Het was echter niet mogelijk, om gezet op eenige der genoemde zaken in te gaan. Het waren ook niet officieel door de Synode zelf geformuleerde bezwaren, die ter conferentie werden gebracht. Het was een persoonlijk aboucheeren, waarbij de bezwaren medegedeeld maar niet precies geformuleerd werden.

Het kon ook niet anders, omdat uitdrukkelijk bedongen was, dat de conferentie tot niets zou binden en niets zou praesudicieeren.

Wij hebben toen getracht, de Broeders er toe te bewegen, dat zij — niet namens de conferentie een door de beide commissiën gemeenschappelijk geformuleerd voorstel — maar persoonlijk als hun eigen voorstel of advies op hun Synode eenig middel of eenige vorm van toenadering zouden ter sprake brengen.

Zij zeiden echter, dat niet te kunnen of te durven doen, omdat het toch tot niets zou leiden, de zaak slechts zou schaden, en men het hun zeker niet in dank zou afnemen.

Ook hebben zij om dezelfde redenen ten zeerste ontraden, dat onzerzijds eenig voorstel, hoe weinig ook inhoudende, aan hun Synode zou worden gedaan.

Om bijv. over en wêer elkanders kerkelijke vergaderingen door middel van deputaten bij te wonen; of om over en wêer elkanders Dienaren te laten optreden; of het houden van een gemeenschappelijken dienst; van geen dezer voorstellen kan sprake zijn. Al zou misschien een enkele Kerkeraad of Predikant of Ouderling voor zoo iets te vinden zijn, dan zou de Gemeente hen toch alleen laten staan.

Ten slotte is toen den Broeders voorgesteld, of het dan niet goed zou wezen, indien onzerzijds een schrijven werd gezonden aan die Gereformeerde Kerken ter plaatse waar ook een Gereformeerde Gemeente is, om er bij haar op aan te dringen, dat zij contact zoeken met die Gereformeerde Gemeenten en trachten, om bestaande bezwaren weg te nemen of te ondervangen; en opdat op die wijze blijken mocht, dat het zoeken van eenheid en samenleving door onze Kerken oprecht en ernstig gemeend is uit gehoorzaamheid aan Gods Woord; en ook opdat aldus wellicht bereikt zou worden, wat naar der Broeders oordeel nu nog geheel bij hunne Kerken ontbreekt, n. l. dat in die plaatselijke Gemeenten de overtuiging gaat leven, dat alle Kerken van Gereformeerde belijdenis in één Kerkverband behooren saam te leven, en dientengevolge van haar de drang naar vereeniging met onze Kerken uitgaat.

Dit voorstel had de instemming der Broeders. Zij oordeelden, dat in dien weg wat goeds kon gewerkt worden en dat dit tot een gewenschte uitkomst kon leiden.

De Kerkeraad heeft toen, gehoord het rapport van zijn commissie, besloten, om zulk een schrijven te laten uitgaan aan de navolgende Kerken, waar ter plaatse ook eene Gereformeerde Gemeente bestaat, n.l.:

Aagtekerke, Axel, Meliskerke, Middelburg, Oostkappel, Terneuzen; — Borsele, Goes, Hoedekenskerke, Ierseke, Krabbendijke, Rilland-Bath; — St. Annaland, Bruinisse, Nieuwerkerk, Scherpenisse, Tholen; — Benthuizen, Charlois, Dirksland, Giesendam, Leiden, Moerkapelle, Nieuw-Beierland, Rotterdam; — Amsterdam, Lisse, Opheusden, Tricht-Geldermalsen, Westzaan; — Barneveld, Beekbergen, Kampen, de Lemmer, Rijssen, Twelloo. (Volgens de opgave der Broeders zijn dit de Gemeenten, die tot hun Kerkverband behooren. Zij zijn in zes classen ingedeeld.)

Aan dit besluit is echter geen uitvoering gegeven, omdat er bij den Kerkeraad twijfel rees, of hij tot het zenden van zulk een schrijven wel mandaat had, en omdat hij oordeelde, dat het beter zou zijn, dat zulk een schrijven van de Generale Synode uitging.

Hij stelt U derhalve voor, te besluiten, om aan genoemde Kerken een schrijven te doen toekomen, waarin bij haar er ernstig op aangedrongen wordt, om op boven aangegeven wijze te handelen en om voorts af te wachten, waartoe dit leiden zal.

Het resultaat van des Kerkerads bemoeiingen is niet veel of groot. Het is eer teleurstellend. En dit is te meer te betreuren, omdat de niet met onze Kerken in één verband levende Kerkformaties zich voor haar gesepareerd blijven, onder meer kunnen beroepen op een en ander in ons openbaar kerkelijk leven, dat niet accordeert met wat de Schrift eischt o. a. in Filip. 4 : 8.

Nog heeft de Kerkeraad eenige bemoeienis gehad inzake de handelingen van de classis „Leiden”, om het gedeelde Kerkelijk leven te Lisse tot eenheid te brengen.

De Deputaten dier classis „tot bevordering van eenheid van Kerkelijk leven” begeerden advies van den Kerkeraad in de zaak Lisse.

Er bestaan daar ter plaatse verschillende Gereformeerde Kerkformaties, n.l. een oude Kruiskerk met Ds. OVERDUIN als predikant, een Oud-Gereformeerde Gemeente (Ledeboer) en eene Christelijke Gereformeerde Kerk; bovendien zijn er nog ten gevolge der actie van 1886 Gereformeerden, die tijdelijk inwonen bij de Gereformeerde Kerk van Hillegom.

Deze laatsten nu wenschten over te gaan tot het op nieuw institueeren van hun Kerk.

Daartegen maakte de classis „Leiden” bezwaar, omdat er reeds drie kerkformaties van dezelfde belijdenis bestaan.

Een en ander gaf aanleiding tot samenspreking met Ds. OVERDUIN en diens Kerkeraad over de mogelijkheid, om tot eenheid in het kerkelijk leven te komen.

Het resultaat was, dat die Lissensche Kerkeraad op zich nam, om ter Synode der „Gereformeerde Gemeenten in Nederland” in 1910 te Rotterdam sâamkomende voor te stellen, om met onze Gereformeerde Kerken over het aangaan van Kerkelijke correspondentie te onderhandelen, waarbij dan conditio sine qua non zou zijn „het wederzijds tusschen de Gereformeerde Gemeenten en de Gereformeerde Kerken komen tot erkenning van Leeraren en attestatiën”.

Indien de Synode van Rotterdam in den zin van dit voorstel besloot, dan zou er noch bij dien Lissenschen Kerkeraad, noch bij de classis „Leiden” bezwaar zijn, om „een accoord van Kerkelijke gemeenschap aan te gaan”.

In eene conferentie tusschen bovengenoemde Deputaten der classis Leiden en de door den Kerkeraad voor deze zaken benoemde Deputaten, gehouden te Utrecht in Juni 1910, hebben laatstgenoemden er op gewezen, dat er tusschen twee Kerkformaties geen sprake kan zijn van wat men bedoelde met „erkenning van Leeraren en attestaties,” zoolang er nog geen Kerkelijke correspondentie tusschen die Kerken bestaat; dat het hun niet gewenscht scheen, dat men hier en daar plaatselijk tot eenheid in het Kerkelijk leven kwam, zoolang de beide Kerkengroepen in haar geheel nog zelfs geen onderhandelingen daarover hadden aangeknoopt, omdat zulke locale beslissingen zeker eene generale actie zouden bemoeielijken en in den weg staan; dat zij daarom den B.B. Deputaten der classis Leiden adviseerden, om geen verdere stappen te doen vóórdát de sâamspreking met de Deputaten ad hoc der Synode van de „Gereformeerde Gemeenten in Nederland” had plaats gevonden.

De Broeders besloten, alzoo te handelen.

Na afloop dier samenspreking is toen aan bedoelde Deputatie der classis Leiden medegedeeld, dat naar het oordeel des Kerkerads de mogelijkheid van het tot stand komen van Kerkelijke eenheid en sâamleving tusschen die Gemeenten en